

9 | rodna gruda

september 1971

revija za Slovence po svetu

Slovenija

Zlati jubilej Salonita Anhovo

Bilo je pred 50 leti. Kamen, tako zaničevan, ko z njim primerjamo krutost, je nenadoma postal vir, s katerim se je marsikatera družina ohranila pri življenju. Ing. Stock, lastnik cementarn v Dalmaciji je postavil v tem slikovitem predelu Soške doline najprej cementarno, leto pozneje — 1922, pa so prišle s strojev še salonitne plošče, izdelki, za katere vedo danes v Franciji, Libiji, na Madžarskem, v Italiji, da drugih ne omenjamo. Tovarna si je pridobila zaradi kvalitete svojih izdelkov

mednarodni sloves. Da bi ga povečala in utrdila, nenehno skrbi za izboljšanje kvalitete, povečanje asortimana proizvodnje in z njim za še večjo proizvodnjo. Slednje bosta najprej omogočili novi proizvodni liniji za cevi in plošče, pozneje pa še nova cementarna. Zato je danes že več kot poldrugi kilometer dolga tovarna eno samo gradbišče. Zgradb, ki jih je dal narediti ing. Stock, skorajda ni več. Delavci si hočejo zboljšati delovne pogoje, saj vedo, da bodo le tako njihovi skupni cilji ures-

ničeni: tradicija kvalitete se mora nadaljevati. To delajo vztrajno in hrabro. Te odlike so se pokazale že pred 24. leti, ko so preprečili lastniku demontažo strojev in kažejo jih danes, ko gre h koncu prvi del rekonstrukcije.

Opazovalca ne smejo presenetiti tako velike spremembe v Anhovem, še posebno v zadnjih letih. Tovarna je v rokah delavcev že več kot 20 let; svoj prvi delavski svet so izvolili še preden je bil sprejet zakon o delavskem samoupravljanju.

Z zadovoljstvom gledajo delavci na ustvarjeno. Zadovoljstvo je ob praznikih še večje. Se posebno ob takem prazniku, kot je 50-letnica nastanka tovarne in ko je mimo uspešna, plodna doba.

**SALONIT
ANHOVO**

Iz vaših pisem	2
Romantična poletna Slovenija	5
Na kratko	6
Tone Čuk: Zadruga, samoupravna združenja kmetov	9
Vili Vuk: Maribor — drugo slovensko univerzitetno mesto	10
Jože Olaj: Počasna smrt prihaja čedalje hitreje	12
Škofja Loka 1971	14
Dušan in Oto, zmagovalca na Slovenski popevki 71	16
Brez besed	17
Filatelija, Vaš kotiček	18
English Section (I)	19
Začasno na tujem (II)	19
Naši po svetu	27
»Rada pridem v domači kraj«	31
dr. Edi Gobec: Prihodnje leto izide knjiga o znamenitih Slovencih	32
Franc Kurinčič: Po vrnitvi	33
Ivan Bratko: Veliko srce Louisa Adamiča	34
France Novak: Besede govornega jezika	35
Azra Kristančič: »Moja žena se je spremenila...«	36
Ina Slokan: Nepričakovano srečanje s pesnico Katko	37
Otroci berite	38
Jaka Čuk: Sanje in resničnost	40
Milka Dovgan: Najlepši kraj	41
Jana Milčinski: Napačna zveza	42
Jordan Tomšič: Ljubo doma, kdor ga ima	42
Slika na naslovni strani: Maribor, Glavni trg	

Revija »Rodna gruda« izdaja Slovenska izseljenska matica • Uredništvo in uprava: 61001 Ljubljana, Cankarjeva 1/II, poštni predal 169, Jugoslavija
• Telefon uredništva: 23-102, telefon uprave: 21-234 • Glavni urednik: Drago Seliger • Odgovorni urednik: Jože Prešeren • Urednica: Ina Slokan
• Uredniški odbor: Anton Ingolič, Janez Kajzer, Tone Krašovec, Zvone Kržišnik, Stane Lenardič, Ernest Petrin, Boštjan Pirc, Anton Rupnik, Mila Šenk, France Vurnik • Prevajalci: Milena Milojevič (angleščina), Viktor Jesenik (francoščina), Albert Gregorič (španščina) • Revija izhaja mesečno — 7. in 8. številka izideta skupno • Rokopisov uredništvo ne vrača • Poština plačana v gotovini • Naročnina: letno za posamezne države: Anglija 1,25 Lstg, Avstrija 80,00 Sch, Belgija 150,00 Bfr, Danska 21,00 Dkr, Finska 10 Fm, Francija 15,00 FF, Grčija 90,00 Dr, Holandija 11,00 Hfl, Italija 1.900,00 Lit, Nemčija 12,00 DM, Norveška 22,00 Nkr, Švedska 15,00 Skr, Švica 13,00 Sfr; prekmorske države — ZDA, Kanada, Avstralija, Argentina in druge 5,00 US dolarjev ali enakovrednost v drugi valuti oziroma dinarjih • Plačila naročnine: za dinarje tekoči račun 501-8-51, devizi račun št. 501-620-7-32002-10-575 pri Ljubljanski banki ali št. 501-620-2-32002-10-3796 pri Jugobanki, Ljubljana, po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom v priporočenem pismu
• Tisk: »Kočevski tisk«, Kočevje

Tudi v našem domu — košček Slovenije

Včeraj smo tu praznovali »spominski dan« posvečen našim umrlim. Na pokopališču Woodlawn se je zbrala velika družba (vsako leto je večja). Vrstilo se je petje, govori, čitanje imen. Naše misli so romale od grobov naših dragih po Sloveniji — naši domovini. Spomini v naših srcih so bili tako lepi in tako živi, da sem prepričana, da duh naših dragih umrlih res živi z nami in bo živel med nami do takrat, ko jim sledimo tudi mi.

»Takole se počutim, ko mislim na Matičarje«, je zapisala pod svojo sliko Tončka Gardnova

Zatem smo se odpeljali v naš novi Center, kjer je bilo pripravljeno kosilo za 175 oseb. Naš novi Center Progresivnih Slovenk je zdaj res lep. Krasi ga slika Slovenke v narodni noši — darilo slikarke Gabrijele Žugel Progresivnim Slovenkam. Zdaj smo kupile še zelo lepo sliko Triglavski park. Tako imamo tudi v našem domu košček Slovenije. Naj zaključim z željami za vse dobro vsem pri Matici in še to naj povem, kako zelo, zelo smo vam hvaležni za ves trud zadnjih dvajset let.

Tončka Garden, Chicago, Ill.

Rodna gruda v vezanih knjigah

Rodno grudo sem dal vezati v knjige, imam jih od leta 1965 dalje. Vsa leta nazaj od 1965, pa so se revije žal porazgubile, ker sem jih posojal prijateljem in jih

nisem dobil nazaj. Zdaj pa gledam, da ne izgubim nobene številke in tako imam vsako leto lepo vezano knjigo — mojo »Rodno grudo«, ki nam tako ostane v trajen spomin.

Stane Vrstošek, Vancouver, Kanada

Tudi v Ameriki upokojenci težko živijo

Že 15. junija bom spet v Sloveniji — doma na Igu pri Ljubljani. Majsko številko Rodne grude mi pošljite kar tja. Rodno grudo ameriški Slovenci povsod radi berejo. Tudi tukaj v New Yorku je priljubljena, le žal, da so naši ljudje že skoraj vsi upokojeni in tem je zelo težko plačevati naročnino. Pokojnina dobe nekaj čez sto dolarjev mesečno. Stanovanja pa so draga, zanje je treba odšteti najmanj sto dolarjev mesečno. Tisti, ki nimajo nobenih prihrankov tudi tukaj v Ameriki zelo težko živijo. Če je v družini bolezen, nesreča, če izgubi mož ženo ali žena moža, se sploh ne da nič prihraniti. Svojemu bratu na Igu sem naročila Prosveto, da bom še jaz brala, ko bom na obisku. Moja 91-letna mama so bili precej bolni. Vesela sem, da bom spet preživela nekaj uric z njimi. Hvala, da ste objavili njeno sliko v Rodni grudi; sem jo poslala mami na Ig.

Mary Turšič, New York, ZDA

Še kaj o zgodovini gradov

Hvala za redno pošiljanje te lepe slovenske revije Rodne grude. Spet imam tudi prošnjo za vas. Enkrat ste mi željo že izpolnili, ko sem vas prosil, da v reviji kaj napišete iz zgodovine naših starodavnih gradov tam ob zeleni šumeči Krki na Dolenjskem. O nekaterih gradovih ste potem v Rodni grudi pisali. Je pa še veliko zgodovinskih gradov po Dolenjski in v ostalih predelih Slovenije, pa še o teh kaj napišite. Pa lepa hvala že vnaprej!

Franc Bergant, Nordlingen, Nemčija

Prav radi vam bomo izpolnili željo. Smo že v dogovoru z nekaterimi avtorji, ki nam bodo napisali kaj iz zgodovine gradov na Slovenskem, o katerih še nismo pisali.

Res je imenitna v vseh ozirih

Pošiljam vam naročnino za Rodno grudo za tri leta. Ne bi radi, da nam ustavite pošiljanje te priljubljene revije, ki je res imenitna v vseh ozirih. Posebej pa so nam všeč res lepe slike na naslovnih straneh. Revije ne prebiramo samo mi doma, ampak jo posojamo tudi drugim, da jo preberejo in se ob njej veselijo, ko zvedo, kako se kaj godi v njihovih domačih krajih. Saj jih je veliko, ki bi te svoje kraje zelo radi spet obiskali, pa se jim ta želja ne bo nikoli več izpolnila. Zato pa jim na ta način pomagamo, da jim posodimo Rodno grudo, ki jih tolaži na stara leta ter spominja na kraje njihove mladosti.

Jacob Marinich, Mc Henry, Ill.

Mlada Slovenka

V reviji Tovariš sem našla naslov priljubljene revije Rodne grude, ki je namenjena Slovincem po svetu. Tudi jaz živim v tujini in sem se odločila, da jo z velikim veseljem naročim. Sem mlada Slovenka — stara osemnajst let. Poročena sem z nemškim državljanom, ki pa mi ne more veliko pomagati pri mojem materinem jeziku, ker ga veliko ne razume. Zato vas iz srca lepo prosim, da mi čimprej začnete pošiljati to priljubljeno revijo Rodno grudo. Pošljite mi tudi nekaj številke za nazaj, če je le mogoče.

Olga Wimmer, Burg an der Wupper, Nemčija

Z veseljem smo vas sprejeli v krog svojih naročnikov. Naj vam Rodna gruda prinese dosti razvedrila in tople domačnosti.

Zakaj v angleščini?

Revija Rodna gruda s tako lepimi slikami je tudi meni zelo všeč. Posebno rad berem opise pokrajin in tudi angleški del je zanimiv. Ker že tole pišem, bom še nekaj drugega omenil. V aprilski izdaji Rodne grude sem bral nekaj pisem naših Amerikancev, ki se pohvalno izražajo o reviji in vam obenem sporočajo tudi svoje želje, da bi objavili slike vasi, od koder so doma ter napisali kaj iz zgodovine njihove

vih krajev. Do tukaj je vse dobro. Ne morem pa razumeti zakaj ti slovenski izseljenci, čeprav so se amerikanizirali, pišejo v Slovenijo v uredništvo Rodne grude v angleščini ne pa v slovenskem jeziku. Ne vem, ali se s tem ponašajo? Ali jim slovenščina več ne gre? Ali se jim materini jezik ne zdi več vreden uporabe? Čudim se, kako potem sploh berejo Rodno grudo, morda jo berejo na skrivaj? Tukaj v novi domovini sem že 58 let, pa mi še na mar ne pride, da bi se poslužil angleščine, kjer se le da pogovoriti v slovenskem jeziku. Nekateri naši ljudje se pa vse prehitro odtujujejo materinemu jeziku. Tako je tudi pri vas v Sloveniji, na primer v Ljubljani. To sem opazil, ko sem bil nekajkrat na obisku. Še več bi se dalo o tem napisati. Kaj pa vi mislite?

John Tancek, Youngstown, Ohio

Otrokom topel, pravi dom

Prisrčen pozdrav iz Toronta! Prav preseñčen sem nad tako pestro vsebino Rodne grude, saj vsakdo najde v njej nekaj zase. Tukaj smo nekaj več kot pet let, pa nam je Rodna gruda košček domovine. Jaz sem doma iz Vrhpolj pri Kamniku, žena pa iz Nove Štifte pri Gornjem Gradu. Imava tri punčke: Brigitte, ki bo imela pet, Jackie tri, naša »baby« pa je malo čez eno leto. Brigitte lepo govori slovensko in angleško. Oba z ženo sva izgubila očeta v vojni, zato želiva, da bodo vsaj najini otroci imeli res topel in pravi dom. Imamo lastno hišo in avtomobil. Zaposlen sem samo jaz, žena skrbi za dom in družino. Delo me veseli in kadar pomislim na svoje otroke, delam še z večjo vnemo. Delam tedensko po 55 ur. Lani nas je tukaj obiskala moja mama. Prihodnje leto nameravam priti na obisk v domače kraje. Prav gotovo se bomo oglasili tudi na Matici.

John Brlec, Toronto, Kanada

Glas iz doma ostarelih

Ravnokar sem se sprehajal po našem vrtu in sem premišljeval, kako različna je ta naša ljuba narava pri nas. Desetega maja smo in kakšnih petdeset milj od tukaj so gore vse bele od snega. Tu pri nas pa cvete drevje. Posebno se čudim limonam. Tu je drevo, kjer se na eni vezici odpirajo cvetovi, na drugi pa zore sadeži. Včeraj sem bil v dvorani SNPJ in smo se pogovarjali o Slakovem gostovanju. Vsi smo bili zato, da bi bilo dobro, če bi tukaj

ostali. V resnici smo se vsi skupaj lepo zabavali.

V Rodni grudi št. 3 sem bral od A. Okoliša, ki vas je pohvalil, da ne pišete več toliko o socialistični ureditvi. Rad bi ga vprašal, kdo se je pa boril za svobodo slovenskega naroda, če ne socialisti?

Jaz sem v tukajšnjem domu ostarelih že več kot dve leti. To ustanovo vodijo navadni delavci in lahko potrdim, da v veliko večje zadovoljstvo, kakor pa bi dom morda vodili kakšni odvetniki, pogrebniki, mesarji ali pa importirani profesorji. Tukaj v resnici lepo skrbe za starčke ne pa tako kakor v nekaterih drugih ustanovah. Želel bi, da se rojaki o tem sami prepričajo. Pozdrav vsem Slakovim fantom in uredništvu Rodne grude!

Anton Vehar, Fontana, Kalifornija

Najboljši prijatelj

Ob svojem obisku je rojakinja Josephine Erjavec iz Jolietu I11 v naši upravi izročila naročnino za Rodno grudo od rojakinje Eme Planinšek, predsednice krožka št. 20 Slovenske ženske zveze v Jolietu I11. Obenem nam je tudi povedala njeno prijazno sporočilo, ki nas je iz srca razveselilo: da čuti, kadar prispe v njen dom Rodna gruda, kakor da jo je obiskal najboljši prijatelj. Iskrena hvala za lepo priznanje! Zvedeli smo tudi, da se je hčerka Irena nedavno poročila in da nameravata s soprogom priti na poročno potovanje v Slovenijo. Veselilo nas bo, če se mimogrede oglasita tudi pri nas na Matici.

Uredništvo

Že triinšestdeset let na tujem

Zelo rada berem Rodno grudo, ker prinaša lepe slike iz Slovenije. Posebno rada vidim slike Bleda in Blejskega jezera, ker sem doma iz Zgornjih Gorij pri Bledu. Res je preteklo že triinšestdeset let, odkar sem zapustila rodni kraj. Po petdesetih letih sem leta 1958 obiskala Slovenijo in svoje sorodnike. Zdaj je preteklo že triinšestdeset let, odkar sem v Ameriki. Hitro beži čas. A slovenska beseda mi še zmeraj teče v govorici po gorejsko kakor pred desetletji. Rodni grudi želim veliko naročnikov, da bi romala po širnem svetu med Slovence in držala vez med nami in domačo deželo. Pozdravljam vse naročnike po vsej zemeljski obli, kjer so naseljeni naši ljudje ter vse sodelavce pri Rodni grudi.

**Mary Omeje
Walley Wash. ZDA**

Čestitke ob dvajsetletnici Matic

Prek poletja smo prejeli še nekaj čestitk ob dvajsetletnici Slovenske izseljenske matice, ki so nam jih poslali nekateri naši posamezni naročniki in organizacije. Posebej naj omenimo le pismo s čestitkami, ki nam ga je poslalo Slovensko kat. društvo Sv. Barbare iz Heerlerheide na Nizozemskem (L). Pismo sta podpisala predsednik društva Franc Gril in tajnik Franc Grošelj. Društvo Sv. Barbare je ob tej priliki tudi podarilo Matici 75.— guldnov.

Ob jubileju Matic je dala pismeno čestitko tudi izletniška skupina, ki je v juniju prispela iz Holandije na počitnice v Jugoslavijo. Vodstvo skupine je Matici prav tako podarilo 125 guldnov. Pismo sta podpisala Franc Gril in Cili Robek.

Čestitkam ob jubileju Matic se je pridružila tudi Federacija slovenskih narodnih domov v Clevelandu in okolici, ki so se v pismu zahvalili tudi za vso pomoč, ki jim jo je Matica nudila v preteklih letih. Poudarili so, da se stiki med Slovenijo in ameriškimi Slovenci prav po zaslugi Matic izredno krepijo. Pismo sta za clevelandsko federacijo podpisala predsednik Harry Blatnik in zapisničarica Josie Zakrajšek. Pismo so priložili tudi 25 ameriških dolarjev. Za čestitke ob našem jubileju in za darila se vsem društvom in posameznikom iskreno zahvaljujemo.

Slovenska izseljenska matica

Teško smo se ločili

Spet smo v Kanadi in vam pošiljamo prisrčne pozdrave. Zelo nam je bilo težko ločiti se od naše lepe domovine. Vračali pa smo se z občutkom sreče, ker vemo, da nas bo domača dežela vedno toplo sprejela nazaj v svoje naročje. Res je, kakor pravijo: povsod je lepo, a doma je najlepše! Upamo, da nam bo naklonjena sreča, da se bomo čez nekaj let vrnili za stalno na domača tla.

**Alojz Raj,
Edmonton, Kanada**

DRAGI BRALCI!

Želite imeti zgoščen pregled enoletnega dogajanja v Sloveniji?

— Takoj naročite knjigo

Slovenski koledar 1972

Koledar za Slovence po svetu

Želite redno prejemati lepo slovensko mesečno ilustrirano revijo?

— Naročite zase, za sorodnike, prijatelje revijo

Rodna gruda

Revija za Slovence po svetu

Odrežite naročilnico,
čitljivo izpolnite
in nemudoma odpošljite na naš naslov.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

61000 LJUBLJANA Cankarjeva 1/II.

Jugoslavija

Naročam

SLOVENSKI KOLEDAR za leto

RODNO GRUDO od dalje

Pošiljajte mi na naslov:

.....
.....
.....
.....

Prosimo, čitljivo izpolnite!

Podpis:

.....

Hotel

LJUBLJANA

Samostojna organizacija
pravna oseba Emone Ljubljana
LJUBLJANA, Titova 10

Telefon: 24 601/607, 24 616/619
Telex: 31254 YU SLON
Telegram: SLON LJUBLJANA

Hotel z modernim komfortom v strogem centru mesta. Klasična restavracija s prvovrzdno mednarodno kuhinjo. Narodna restavracija »Klet Slon« s tipično dekoracijo, s slovenskimi in jugoslovanskimi specialitetami. Nočni bar z mednarodnim artističnim programom. Kavarna z godbo, odlična slaščičarna, senčnat vrt. Bistró Slon z delikateso, ekspresom in snack barom. Globtour potovalna agencija. Lepo urejeni klubski prostori in banketna dvorana za konference, sprejeme, slavnostna kosila, cocktail parties in razne prireditve. Menjalnica v hotelu. Sedež sekcije barmanov Jugoslavije.

casinò ljubljana

ROULETTE — BLACK JACK — CHEMIN DE FER — TRENTÉ ET QUARANTE
Aperto durante tutto l'anno — Ganzjährig geöffnet — Open all Seasons — Ouvert pendant toute l'anne

tovariš **TT** TEDENSKA TRIBUNA

Dragi rojaki

Ali ne bi bilo lepo, ko bi vas vsak teden obiskal eden, morda pa kar dva prijatelja iz domovine? V sliki in besedi bi vam povedala, kaj je novega v domovini in še marsikaj zanimivega!

TOVARIŠ je ilustrirana revija, ki izide vsak teden. Letna naročnina znaša 16 USA \$ (57,60 DM, 400 Asch, 66 Sfr, 88,80 Ffr)

TT je najpopularnejši slovenski tednik. Letna naročnina znaša 6,40 USA \$ (20,50 DM, 160 Asch, 26,20 Sfr, 35,60 Ffr)

Vplačila naslovite na Ljubljansko banko, 61000 Ljubljana, Šubičeva 1, tek. rač. 501-620-7-32000-160 s pripisom, za katero edicijo vplačujete.

NAROČILNICA

Podpisani naročam: — revijo TOVARIŠ
— TEDENSKO TRIBUNO
(Ustrežno podčrtajte!)

od dalje.

Ime:

Ulica:

Kraj:

Država:

Podpis:

Naročilnico, prosimo čitljivo izpolnite in pošljite na naslov: ČGP DELO, prodajna služba, 61000 Ljubljana, Titova 57, Jugoslavija

Romantična poletna Slovenija

»Romantična Slovenija«, tako se je imenoval izlet, ki sta ga preteklo poletje organizirala v Slovenijo in po Sloveniji naša Clevelandčana Eddy Kenik in Frank Bricel. Kaj so hoteli organizatorji poudariti s takim naslovom? Brez dvoma so želeli s tem čim bolj približati Slovenijo tistim, ki so prišli sem prvič, in obuditi spomine onim, ki so se sem vrnil po dolgih letih. Ko so se vračali, smo videli, da so njihovi obrazi zadovoljni. Ali so odkrili slovensko romantiko?

Nič manj razgiban ni bil tudi peti tradicionalni izlet »Polka Tour«, ki so ga skupno organizirali Tony Petkovšek, John Pestotnik in ansambel Vadnal. Z dvema letali so pripeljali skupno kar 350 ljudi, kar je bil največji skupinski izlet v Slovenijo v vsej zgodovini slovenskega izseljenstva. Dvakrat so se po pet dni napatili po Sloveniji in obkrajali so bili zadovoljni.

Ko so odšli Clevelandčani, je v avgustu prišla še druga skupina ameriških Slovencev — iz Pennsylvanije, ki jo je pripeljal Matin Serro (Cečar). Tudi oni niso hoteli zaostajati za Clevelandčani in tudi

oni so prihiteli po svoje odkrivati slovensko poletno romantiko.

Ko bi začeli naštevati vse kraje, ki so jih to poletje obiskali številni naši rojaki, bi bil to dolg in nezanimiv seznam. Bolj bi bilo zanimivo, ko bi popisali številna prijetna doživetja, vendar pa tudi za te ni vedno dovolj prostora. Upamo, da nam boste o marsičem napisali še sami. Včasih je dovolj že ena sama beseda, da nas prepričate, da ste se v Sloveniji počutili tako, kot si lahko mi vsi želimo... Na naslednjih straneh boste našli kratke zapise ali samo fotografije z nekaterih srečanj ali piknikov, ki so bili posebej skrbno pripravljene zato, da vam tudi »uradno« izrečemo dobrodoščilo. Prepričani smo, da bodo ti zapisi zanimivi tudi za tiste, ki jih letos ni bilo v Slovenijo. Nekaterim pa bodo tudi spodbuda za take obiske v prihodnjih letih. Naj povemo vsem, kar so nam nekateri rekli letos: »V Sloveniji je vedno lepše!«

Katerih naših rojakov je bilo največ med našimi letošnjimi obiskovalci? Podatkov o tem nimamo, vemo pa, da je bilo največ tistih, ki že desetletja ali pa šele

nekaj let živijo v številnih zahodnoevropskih državah — v Nemčiji, Franciji, Holandiji, Švici, Švedski, Avstriji ali drugod. Številni prihajajo z lastnimi vozili ali z vlaki in redno preživljajo dopust v domačih krajih in na domačem morju. Žal pa lahko zbiramo le edine možne podatke — o skupinah. Skupina pa je bila iz evropskih dežel le ena, iz Holandije.

Številke o naših letošnjih obiskovalcih iz prekmorskih dežel so letos rekordne. V primerjavi z lanskim letom se je najbolj povečalo število iz Združenih držav Amerike, ne zaostajajo pa tudi naši rojaki v Kanadi, Avstraliji ali v Argentini. Naj končam ta uvodni zapis z besedami našega rojaka, ki je bil rojen v Kanadi, letos pa ga je mati prvokrat pripeljala v Slovenijo. Ko sem ga vprašal, kako se mu zdi pri nas, mi je rekel: »Ko je bil oče še živ, je ves čas govoril, da bi šel rad še enkrat v Slovenijo. Umrl je, ne da bi se mu izpolnila ta želja. Šele zdaj ga razumem. Zdaj vem, zakaj si je tako želel nazaj...«

Jože Prešeren

»Sutjeska« z Richardom Burtonom

V začetku avgusta so začeli v Žabljaku v Črni gori snemati nov jugoslovanski filmski spektakel, ki naj bi prikazal slavne bitke partizanskih borcev v teh krajih. V filmu »Sutjeska« bodo nastopili tudi nekateri znani tuji igralci. Tako bo lik vrhovnega poveljnika jugoslovanske vojske Tita igral znameniti angleški filmski igralec Richard Burton. Od drugih igralcev omenjajo še Burtonovo ženo Elisabeth Taylor, ki naj bi igrala partizansko bolničarko, grško igralko Ireno Papas, francosko igralko Simone Signoret in nemškega igralca Hardyja Kruegerja. Glasbo za ta film bo skomponiral znani grški skladatelj Mikis Teodorakis. Film »Sutjeska« režira Stipe Delič.

Vsa Slovenija je slovesno praznovala trideseto obletnico vstaje slovenskega ljudstva. Osrednja proslava je bila v Lokvah pri Črnomlju, v srcu naše Bele krajine. Okrog petnajst tisoč zbranim je spregovoril predsednik slovenske vlade Stane Kavčič

Novo zvezno vodstvo v Jugoslaviji

Konec julija je bila največja pozornost domače javnosti posvečena volitvam novega vodstva jugoslovanske federacije. Na dvo-dnevem zasedanju zvezne skupščine so — tokrat že šestič — soglasno izvolili Josipa Broza Tita za predsednika republike in tudi

za vodjo novega predsedstva SFR Jugoslavije. V predsedstvu SFRJ zastopajo Slovenijo Sergej Kraigher, Marko Bulc in Mitja

Ribičič. Za novega predsednika zvezne skupščine je bil izvoljen Mijalko Todorović.

Dosedanjemu predsedniku zveznega izvršnega sveta (vlade) Mitji Ribičiču je potekel mandat in tako je bil za novega mandatarja imenovan Džemal Bijedić (iz SR Bosne in Hercegovine). Novi predsednik je tudi že predložil sestavo prihodnje zvezne vlade, kjer so od Slovencev zastopani Janko Smole (zvezni sekretar za finance), Boris Snuderl in dr. Anton Vratuša.

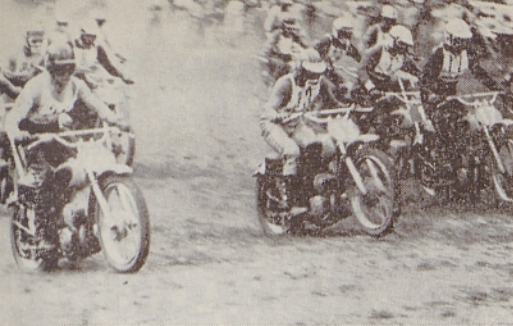
Nova zvezna vlada je takoj začela z delom, predvsem z reševanjem težavnega gospodarskega položaja v državi. Novi predsednik je napovedal ukrepe proti čezmerni porabi in naraščajočemu uvozu, ki povzročata pereč zunanjetrgovinski primanjkljaj.

Država Slovenija po novi ustavi

V Sloveniji bo še do konca oktobra trajala javna razprava o osnutku ustavnih amandmajev (spreminjevalnih predlogov) k slovenski ustavi. V prvem izmed 23 amandmajev je Slovenija na novo opredeljena kot dr-

Mike Vucelič, naš rojak, ki je raketni strokovnjak pri NASA, je bil poleti na obisku v domovini

Posnetek z mednarodne dirke v motocrosu pod Ljubljem

žava, ki temelji na suverenosti slovenskega naroda ter na oblasti in samoupravljanju delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter kot socialistična samoupravna in demokratična skupnost delovnih ljudi in občanov slovenskega naroda ter italijanske in madžarske narodnosti.

Drugi predlogi govorijo še o družbeno-ekonomskem položaju delovnega človeka, o osebnem delu, o predsedstvu republiške skupščine in o drugem. Podrobneje bomo o slovenski ustavi še pisali.

Verski kongres v Zagrebu

V začetku avgusta se je v Zagrebu začel 6. mednarodni mariološki kongres, ki se ga

je udeležilo več sto visokih cerkvenih dostojanstvenikov iz mnogih držav z vseh celin. Temu kongresu je sledil še marijanski kongres, ki je bil prav tako v Zagrebu.

Po končanih kongresih je bila 15. avgusta velika slovesnost v Mariji Bistrici pri Zagrebu.

Vzpon novomeške industrije

V primerjavi z lanskoletnimi rezultati je novomeška industrija v enakem letošnjem razdobju izdelala kar za 36 odstotkov več blaga. Novo mesto se tako uvršča med tiste občine v Jugoslaviji, ki imajo največji porast proizvodnje in s tem dohodka. Največje uspehe dosegajo doma in v tujini dobro znane tovarne — Industrija motornih vozil, tovarna zdravil Krka, tekstilna tovarna Novoteks, tovarna perila Labod, lesna industrija Novoles in druga. Zanimivo je, da novomeške tovarne v času, ko številni jugoslovanski izvozniki tarnajo, da se jim izvoz ne izplača, velik del izdelkov izvozijo. Izvoz na prebivalca v novomeški občini je že dosegel zahodnoevropsko poprečje.

Predsednik Tito je na Brionih sprejel igralca Elisabeth Taylor in Richarda Burtona

Spominski koledar - september

1. 9. 1939

je napadla hitlerjevska Nemčija Poljsko, kar je pomenilo začetek druge svetovne vojne.

2. 9. 1942

je izdal vrhovni komandant Josip Broz Tito odredbo o volitvah, sestavi in nalogah narodnoosvobodilnih odborov na osvobojenem ozemlju, ki je takrat obsegalo že 50.000 kvadratnih kilometrov.

6. 9. 1868

je bil v Žalcu drugi slovenski tabor, na katerem je velika množica zborovalcev odločno zahtevala zedinjeno Slovenijo.

7. 9. 1848

so sprejeli na Dunaju pod pritiskom revolucionarnega vrenja zakon o zemljiški odvezi.

8. 9. 1943

je kapitulirala fašistična Italija; glavni štab slovenske partizanske vojske je izdal še istega dne vse potrebne ukaze, predvsem o razorožitvi italijanskih in kvizlinških vojaških enot,

9. 9. 1456

je bil ubit v Beogradu zadnji Celjski grof Ulrik II.

12. 9. 1942

se je začela znamenita bitka za Stalingrad.

16. 9. 1943

je izdal vrhovni plenum OF razglas o priključitvi Slovenskega Primorja k Sloveniji v okviru svobodne in demokratične Jugoslavije.

17. 9. 1890

je bil rojen v Zakojci pri Cerknem slovenski pisatelj France Bevk, ki je napisal 96 raznih literarnih del.

19. 9. 1693

je umrl ljubljanski plemič Janez Vajkard Valvazor, ki je izdal znamenito delo Slava vojvodine Kranjske.

20. 9. 1908

so bile v Ljubljani velike demonstracije proti ponemčevanju; policija je takrat ubila Ivana Adamiča in Rudolfa Lundra.

28. 9. 1831

je bil rojen v Spodnjih Retjah pri Velikih Laščah slovenski pesnik in pisatelj, literarni kritik in jezikoslovec Fran Levstik.

Spomenik slikarju Antonu Ažbetu

V Dolenčicah nad Poljanami so se v juliju spomnili svojega rojaka, slikarja Antona Ažbeta in mu ob 110-letnici rojstva odkrili kip. Spomenik je izdelal Tone Logonder. Na slovesnosti ob odkritju so se zbrali udeleženci Groharjeve kolonije iz Poljan, pristostvovali pa so tudi loški župan in domačini.

V slovenski kulturni zgodovini preberemo, da je bil Anton Ažbe veliki slikarski pedagog s konca preteklega stoletja. V Münchnu je imel slikarsko šolo, ki so jo obiskovali tudi drugi naši mojstri palete in čopiča — Jakopič, Grohar, Jama, Sternen in Roza Klein — Sternenova. Umetnika je vodila do uspeha trda življenska pot.

Anton Ažbe, rojen v slikoviti Poljanski dolini, je v svoji monakovski šoli pokazal smer moderni umetnosti. V svojem kratkem življenju ni uspel, da bi do popolnosti izrazil sebe samega in svet, v katerem je živel. Njegova slikarska dela so se razgubila po svetu, enako tudi njegovi učenci. Umetnikova zapuščina obsega le nekaj oljnih slik, vendar pa ta redka dela predstavljajo pomemben delček v mozaiku evropske umetnosti.

Šest pesniških zbirk — ob tridesetletnici vstaje

Letos 22. julija smo praznovali tridesetletnico vstaje slovenskega naroda. Ob tem prazniku je ljubljanska založba Partizanska knjiga izdala šest pesniških zbirk slovenskih pesnikov, nekdanjih partizanov. Vseh šest avtorjev je približno istih let, rojeni so bili takoj ali v drugem desetletju tega stoletja, njihovo umetniško ustvarjanje pa se je razvilo med narodnoosvobodilnim bojem. Vsi ti pesniki so že izdali svoje pesniške zbirke. Zdaj pa je založba Partizanska knjiga od vsakega objavila v posebni zbirki izbor njegovih najboljših stvaritev — že objavljene pesmi in nova dela. Vladimir Pavšič — Matej Bor je dal svoji zbirki naslov — »Baladni motivi«. To so baladne podobe iz najhujših dni, velikih v bolečini, odpovedi in nezlomljivemu verovanju, ki jih je pesnik poustvaril z besedo in čustvom. »Pesmi«, je naslov zbirke Ivana Minattija. Preprost naslov za pesmi, ki s svojo lirično ubranostjo in človečnostjo posežejo vsaka zase globoko v bralčevo notranjost.

Pesnik France Kosmač je imenoval svojo zbirko »Na dnu je dan«. Največ med njimi

je sonetov, v katere je s pesniško besedo ujel »globoko čustvo zvestega tovarištva, bridkega sovraštva in plemenite ljubezni«, kakor je njegove pesmi ocenil pokojni pesnik Oton Župančič.

»Zlo stoletja« je pesniška zbirka Jožeta Šmita, Peter Levec pa je izbor svoje poezije, ki obsega štirideset pesmi, naslovil »Brezkončni marec.« V njej objavlja tudi precej pesmi, ki so nastale v zadnjih letih. Najobsežnejša knjiga, v katero je zajetih dvainšestdeset pesmi, so »Izbrane pesmi« Lojzeta Krakarja.

Šest nagrad vstaje

Republiški odbor Zveze borcev NOV Slovenije vsako leto ob dnevu vstaje nagraduje kulturne stvaritve, posvečene spominu na veliko odločitev našega naroda. Letos ob tridesetletnici vstaje, je bila podelitev vseh nagrad še posebej slovesna. Prejeli so jih: akademski slikar Stane Kumar za sliko »Prva stavka železničarjev v Ljubljani«, Franjo Bavec-Branko za kroniko »Bazoviška brigada«, Fran Žižek za serijo televizijskih oddaj »Teh naših petdeset let«, Zvozne Sintič in Marica Čepe za dokumentarni film »Ljubljana — mesto heroj«, Zima Vrščaj za mladinsko radijsko igro »V odmoru pod kostanjem« in dr. Franci Derganc za knjigo spominov »Okrvavljena roža«.

Ples na orehu

Štajerci so res iznajdljivi. Pri Ljutomeru so razvaline gradu Branek, ki ima še dobro ohranjene kleti. Okolica je lepa in obiskovalci radi prihajajo. Zdaj nameravajo tam urediti oba ribnika, da bodo tudi ribiči prišli na svoj račun. Pri razvalinah gradu pa je star mogočen oreh. Nanj so namestili dva odra: manjšega za godbo, večjega pa za plesalce. Odra so že preizkusili in sta se baje dobro obnesla. Torej odslej bo na prireditvah v lepi okolici gradu Branek še posebej privlačna zanimivost: ples na orehu.

Kmečki bal v Križevcih

Folklorne prireditve po Sloveniji so postale zelo priljubljene. Vsako leto jih prirejajo

več. Zakaj tudi ne, ko imajo vedno dosti obiskovalcev, pa še pomagajo pri ohranjanju naših zanimivih ljudskih običajev. V Križevcih pri Ljutomeru so v nedeljo 15. avgusta imeli Kmečki bal. Nanj so se dobro pripravili in zato je bila prireditev zares imenitna. Nastopile so skupine konjenikov, na okrašenih kmečkih vozeh so prikazovali stare običaje na Murskem polju. Nastopale so folklorne skupine, in prikazali so tudi nekaj zanimivosti s prleškega gostúvanja.

Lepotne operacije v Čateških toplicah

Naše dobro znane Čateške toplice so dobile novo privlačnost — ordinacijo za lepotne operacije. Ordinira zagrebški kirurg specialist dr. Boško Milojević, ki se s tem ukvarja že dvajset let. V tej svoji stroki se je tri leta izpopolnjeval v Ameriki, kjer je nekaj časa tudi predaval. Še zdaj vsako leto odide za mesec dni v ZDA, kjer obiše največja središča za plastično kirurgijo. Letos bo oktobra obiskal New York, Philadelphijo, St. Louis in Miami Beach. V vsakem mestu bo ostal na klinikah po teden dni. Dr. Milojević ordinira sicer v Zagrebu. V Čateške toplice pa prihaja trikrat tedensko, Operira ob četrtnih in petkih. Sprva so bili njegovi pacienti večidel tujci, katere s posredovanjem Generalturista iz Zagreba pošilja v Čateške toplice mednarodna družba za zdravstveni turizem in Zahodne Nemčije. Največ pride Nemcev, Švicarjev in Avstrijcev, nekaj manj je Francozov, Angležev in Dancev. Vse več pa je zadnje čase tudi pacientov iz domačih krajev. Največ ljudi želi korekturo nosu in ušes. Starejšim ženskam z operacijo odstanjuje gube na obrazu, dvojni podbradek in podobno. V Jugoslaviji je dr. Milojević edini, ki se ukvarja izključno z lepotnimi operacijami.

Nov slovenski film

V okolici Maribora so posneli nov slovenski film »Poslednja postaja«. Snemanja je vodil režiser Jože Babič. Scenarij je napisal Branko Šoemen. Glavne vloge v filmu so igrali: Majda Potokarjeva, Polde Bibič in beograjski igralec Dragan Nikolić.

Zadruga – samoupravna združenja kmetov

Slovenski kmetje so ob številnih priložnostih poudarjali, da je njihova samouprava premalo razvita in da imajo tudi premalo samoupravnih pravic v kmetijskih zadrugah in drugih kmetijskih ter gozdno-gospodarskih organizacijah. Njihove trditve so pravilne. Zlasti zadruga, ki bi morale biti njihove organizacije, so se odtujile in z združevanjem oddaljile od kmetov. Družba in še zlasti družbenopolitične organizacije ter skupščine takšnega razvoja niso podpirale; nasprotno, v raznih dokumentih so poudarjale, da je treba v statutih organizacij povečati samoupravne pravice kmečkih pridelovalcev. O tem so govorili tudi na nedavnem kongresu samoupravljalcev v Sarajevu.

Tri oblike prostovoljnega združevanja kmetov

Da bi na tem področju hitreje napredovali in da bi spodbudili organiziranje, usmerjanje in združevanje kmečke proizvodnje, je izvršni svet slovenske skupščine pred kratkim sprejel predlog za izdajo zakona o združevanju kmetov. Iz tega, ki so sestavni del tega predloga, je razvidno, da gre za tri oblike prostovoljnega združevanja kmetov: kmetijske zadruga, organizacije združenega dela v sestavi kmetijskih organizacij (organizacije kmetov) in za pogodbene skupnosti. Zadruga in organizacije kmetov bi se lahko ukvarjale s proizvodnjo, predelavo in prodajo pridelkov, s storitvami, hranilno-kreditnimi posli, turizmom, domačo obrtjo in drugimi gospodarskimi dejavnostmi, preskrbovale bi kmete z gnojili, stroji, semenom itd., ukvarjale bi se s strokovno-pospeševalno dejavnostjo, z izobraževalnim, kulturnim in socialnim delom, pomembrim za člane. Uveljavilo naj bi se načelo, da posluje zadruga oziroma organizacija kmetov s svojimi člani. Oni so jih, oziroma jih bodo ustanovili, njim je tudi namenjena.

Naši kmetje zelo povprašujejo po traktorjih

Zadrugo lahko ustanovi najmanj 30 kmetov. Član zadruga lahko postane tisti kmet in delavec, ki se odloči za trajnejše gospodarsko sodelovanje z zadrugo in sklene v ta namen pismeno pogodbo, prav tako pa tudi tisti člani njegovega gospodarstva, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo. Kot trajnejše gospodarsko sodelovanje se šteje združevanje dela in sredstev ali poslovno sodelovanje z zadrugo za daljše obdobje zaradi oskrbe z gnojili, stroji, semenom itd. ali prodajo pridelkov. Sredstva za ustanovitev zadruga in za njeno začetno delo bi zagotovili ustanovitelji z deleži, s krediti ali kako drugače.

Po drugi obliki združevanja postanejo kmetje, ki trajno proizvodno sodelujejo z delovno organizacijo, člani delovne skupnosti z enakimi samoupravljaljskimi pravicami kot delavci. Če pa tvori sodelovanje kmetov z delovno organizacijo gospodarsko celoto, ki lahko samostojno ugotavlja dohodek, se organizira samostojna organizacija kmetov pri delitvi dohodka, razpolaganju s sredstvi itd.

Zadruga in organizacije kmetov lahko ustanove zadrugo zvezo Slovenije

Če dva ali več kmetov trajneje združijo svoja sredstva ali tudi svoje delo, lahko ustanove najbolj preprosto obliko združevanja — pogodbeno skupnost. Motiv za

ustanovitev takšne skupnosti je lahko različen, naj bo zaradi skupne proizvodnje, predelave ali prodaje svojih pridelkov, nakupa strojev, gnojil itd. in povezovanje z organizacijami. Njihov pglavitni namen je, da bi organizirali smotrno pridelovanje. Iz teh razlogov so slovenski kmetje ponekod že ustanovili strojne, sadjarske in vinogradniške skupnosti.

V tezah je tudi predvideno, da bi zadruga, organizacije kmetov, samoupravne skupnosti kmetov — lastnikov gozdov ter druge skupnosti kmetov lahko ustanovile Zadrugo zvezo Slovenije, ki bi dajala svojim članicam organizacijsko, strokovno in tehnično pomoč, lahko pa bi opravljala tudi gospodarske dejavnosti za večnjenjene organizacije kmetov.

Kaj lahko ti zakonski predlogi pomenijo v praksi, če jih bomo seveda sprejeli? Vsekakor mnogo. Obstoječe zadruga in druge kmetijske organizacije bodo morale prilagoditi svojo organizacijo in poslovanje določbam tega zakona v enem letu, sicer bodo prenehale z dejavnostjo in se spremenile v podjetje. Tam, kjer zadruga ni, kjer zadruga premalo sodeluje s kmeti ali pa ne najdejo z njimi skupnega jezika in kjer organizacije ne bodo hotele prilagoditi svojega poslovanja novemu zakonu, pa bodo kmetje ustanovljali nove zadruga, ki bodo bolj zastopale njihove interese.

Tone Čuk

Maribor - drugo slovensko

univerzitetno mesto

Leta 1961 se je Maribor po številu svojih prebivalcev bližal jugoslovanskim mestom, ki so lahko našela sto tisoč ali več meščanov. Medtem ko je mesto pod Pohorjem ali — kot mu še drugače radi pravijo — metropola slovenske Štajerske postajalo drugo največje slovensko mesto in s tem tudi drugo slovensko gospodarsko, kulturno in družbeno-politično središče, je bilo treba seveda že razmišljati o ustrezni podobi, ki bi Mariboru lahko bila nadelala videz kulturne celote.

Kako, da se ustavljam prav ob letnici 1961? Najprej: minilo je — dotlej — dvajset let, odkar se je v začetku vojne pričel Maribor spreminjati v ruševine. V teh dvajsetih letih je obnova prekrila preteklost in pod njeno barvo se je zbralo življenje, ki je ob mislih na delo v industriji že lahko začinjalo misliti tudi na kaj lepšega. Pod to besedo si je mogoče marsikaj predstavljati, to, da zdajle predvsem mislimo na to, da so se prav v končnih letih obnove in postavljanja »zgradbe« mesta porodile zamisli o vstopu Maribora v oblikovanje intelektualnih sil.

Motiv iz mariborskega gradu, kjer je muzej

Zato je potemtakem toliko govora o letnici 1961. To leto je namreč pomenilo sklep vseh prizadevanj, do katerih je v Mariboru prihajalo dolgo časa poprej. Konec napora in iskanj je leta 1961 pomenila ustanovitev prvih višjih šol v Mariboru — in tako je bila uresničena prva želja iz programa, po katerem bi Maribor postal novo jugoslovansko višješolsko, pozneje pa še morda univerzitetno središče.

Zgoščenost prebivalstva je bila prvi vzrok za pobudo o ustanovitvi kake višje šole v Mariboru. Temu je mogoče dodati še spoznanje, da so prebivalci Maribora v veliki večini delavci, ki si morebiti ne bi mogli v vsakem primeru privoščiti sina ali hčere študenta. Kajti: študirat je bilo treba v Ljubljano, pogosto pa se je dogajalo, da je precej Mariborčanov še vedno študiralo tudi v avstrijskem Gradcu ali pa v Zagrebu. Iz preprostega razloga, da bi namreč velikemu številu študentov iz Maribora in njegove okolice omogočili šolanje na višji ali visoki šoli, so nekateri ustrezni dejavniki morali pričeti misliti na poskus ustanavljanja višjih šol v samem Mariboru.

Jasno je, da ta razlog ni bil edini in da je enako pomembno tudi postavljanje stotisočglavega Maribora na lastne umske noge in na razvoj lastnih znanstvenih sil. V šestdesetih letih pa so tudi gospodarska gibanja pokazala, da Maribor ne bo mogel slediti razvoju, če ne bo imel ustreznih visoko izobraženih strokovnih moči. Med političnim vodstvom Maribora in med nekaterimi strokovnimi organizacijami je zavoljo tega prišlo do številnih pogovorov, ki so preučevali možnosti za ustanavljanje višjih šol. Želje in zahteve so se pričele kmalu izpolnjevati in že leta 1959 je bila ustanovljena v Mariboru višja ekonomsko-komercialna šola.

Potem je šlo vsem delo hitro od rok. Do leta 1961, o katerem toliko govorimo in ki ga imamo za ključno letnico v ustanavljanju mariborskega visokošolskega sistema, je takratna slovenska vlada sprejela še zakone o ustanovitvi višje agronomske, višje pravne, višje stomatološke in višje

Dr. Bogdan Volavšek, eden izmed ustanoviteljev mariborskih višjih šol, sedanji predstojnik združenja mariborskih visokošolskih zavodov

Dr. Vladimir Bračič, član IS SRS, eden izmed ustanoviteljev in prvi predstojnik mariborskih visokošolskih zavodov

Poslopje višje pravne šole v Mariboru

tehniške šole ter pedagoške akademije v Mariboru. Leta 1961 so ustanovili še povezovalno telo med mariborskimi višjimi šolami — združenje mariborskih visokošolskih zavodov, ki je prav letos julija praznovalo desetletnico svojega dela.

Ko so bile šole postavljene na lastne moči, je že bilo mogoče zaslutiti, da prinašajo v Maribor pravzaprav veliko več, kot pa si je kdorkoli lahko zamišljal še malo prej. Četudi so pobudniki zamisli imeli z višjimi šolami daljnosežne načrte, se je tu in tam marsikaj zapletlo in upi, da se bodo nekoč višje šole spremenile v Mariboru v visoke, so se večkrat pomaknili tudi v ozadje. Toda v tem položaju je pomenil prijeten trenutek prihod pokojnega Borisa Kraigherja, takratnega predsednika slovenske vlade, v Maribor. 5. marca 1960. leta je namreč odprl že drugo višjo šolo v Mariboru, višjo tehniško šolo. Ko je ob odpiranju Boris Kraigher spregovoril nekaj besed, je med drugim tudi dejal: »Višja ekonomsko-komercialna in višja tehniška šola pomenita zametek bodoče samostojne univerze v Mariboru.«

Pa še neka spodbuda je bila izrečena v teh letih. Ko so ustanovili združenje mariborskih visokošolskih zavodov, je predstavnik ljubljanske univerze v pozdrav-

nem govoru rekel: »Želim, da bo združenje izpolnilo svojo nalogo. Prva njegova velika skrb je, da pomaga zgraditi Maribor v drugo univerzitetno središče.«

Ko so v Mariboru julija letos praznovali desetletnico obstoja in dela združenja visokošolskih zavodov, je bila to prilika za soočenje preteklosti in vseh tedanjih živih, a plašnih želja, s sedanjostjo in z vsemi njenimi jasnimi načrti. V tem soočenju je mogoče videti zaokrožen krog, prav organsko rastoč kljub številnim spopadom na različnih ravneh, ki so skušali zavirati razvoj višjega, pa seveda tudi visokega šolstva v Mariboru. Po dobrih desetih letih stoji Maribor pred pomembno prihodnostjo: uradno mu govorijo, da bo postal drugo slovensko univerzitetno mesto.

To je pravzaprav stvar kratkega časa, vsekakor krajšega od uresničevanja dolga leta zorečih pobud in načrtov. Prva v Mariboru ustanovljena višja šola, višja ekonomsko-komercialna, si je pred časom že pridela še drugo študijsko stopnjo in tako postala visoka ekonomsko-komercialna šola. Vse druge šole — od njih je, mimogrede povedano, bila lansko leto ukinjena višja stomatološka, ker potreb po kadrih, kakršne je šolala, ni bilo več — so zdaj v

stopnji, ko razčlenjujejo svoje možnosti za čimprejšnje prehajanje v štiriletni oziroma dvostopenjski študij. Ko bo mimo ta razvojna faza, bo treba opraviti le še formalni akt in razglasiti v Mariboru univerzo. Ko stoji Maribor pred pomembnim kulturnim dejanjem, da bo namreč dobil univerzo, se je mogoče spomniti na obilico pridobitev, prihajajočih za slovensko intelektualno moč tudi s prihodnje mariborske univerze. Že doslej, v okviru višjih šol, se je v Mariboru oblikovala vrsta priznanih strokovnjakov, ki na teh šolah poučujejo. Torej vidimo eno stran pomena bodoče univerze v Mariboru v strokovnjakih, ki bodo izobraževali nove strokovnjake. Druga stran so seveda študentje. Že zdaj spreminjajo nekdanje zatišje Maribora in opozarjajo na svojo prisotnost — pač tako, kot je to za univerzitetna mesta v navadi. Letos je skupaj vpisanih na mariborske višje in visoke šole 2395 rednih in 3430 izrednih študentov. To je množica umskih moči, zavoljo katerih je nujno ustanoviti novo univerzitetno središče v Mariboru.

Vili Vuk

Počasna smrt prihaja čedalje

Starost Zemlje cenijo znanstveniki na 4 in pol milijarde let, na 4.500 milijonletij. Štiri milijarde let je zemlja »odrašala«, »zorela« za nastanek življenja na njej. Živi organizmi so se na njeni obli pojavili v zadnjih 500 milijonih let. Prve človeku podobne vrste so na Zemlji zaživele pred 25 milijoni let, pekinški in heidelberški pračlovek sta stara nekaj manj kot 500 tisoč let, krapinski pa okrog 150 do 200 tisoč. Rojstvo naše civilizacije postavljajo tja med 15, največ 20 tisoč let, razvoj moderne znanosti in industrije sega v preteklost samo za nekaj desetletij.

Naglica razvoja se je pospešila, v enaki meri kot ta pa narašča tudi naglica razmnoževanja človeštva. Danes nas je kljub vojskam, boleznim, naravnim katastrofam in umiranju od lakote že več ko tri milijarde, za konec stoletja računajo, da nas bo že šest ali sedem milijard. Vse bolj pereče postaja vprašanje, kako bomo živeli, kako nas bo Zemlja lahko preživljala. Ali si bomo znali pridobiti dovolj prehrane? Ali bo za takšno gostoto naselitve dovolj vode, dovolj zraka, dovolj prostora? Ali si bomo znali pridobljeno blaginjo smotrno porazdeliti, da je bodo imeli dovolj vsi prebivalci našega planeta? Danes živi v blaginji ali vsaj brez hujšega pomanjkanja osnovnih dobrin samo slaba

tretjina človeštva. Dobri dve tretjini života v pomanjkanju ali celo umirata od lakote.

Kako bomo živeli?

Usodna vprašanja človeštva

Človek, bitje, ki ima od vseh živih bitij na Zemlji najkrajšo preteklost, stoji danes skoraj že pred usodnim vprašanjem, ali se bo njegova vrsta sploh lahko še ohranila. Bitje, ki je v nekaj tisočletjih na videz osvojilo Zemljo in začelo segati celo že v vesolje, se je nenadoma začelo spraševati, kako dolgo bo še lahko ostalo pri življenju. Po sorazmerno kratki zgodovini svoje civilizacije, po času svojega razvoja, ki predstavlja v vesoljskih merilih morebiti samo sekundo, je človeštvo prišlo do tiste kritične točke, ko se bo moralo opredeliti. Ali še naprej zagnani, pospešeni razvoj moderne industrijske družbe, ali resni, kritični razmislek o nastalem položaju in o jutrišnjem dnevu. V prvem primeru je mogoče že danes predvideti, da nas bo nekaj naslednjih desetletij zbrisalo z Zemlje, v drugem primeru pa bi bili primorani temeljito ukrepati že danes.

Katera so tista bistvena vprašanja, ki jih moramo rešiti že danes in katerih odlaganje na jutri bi lahko pomenilo smrt za človeštvo ali za življenje na Zemlji nasploh?

Človek si je napovedal vojno

Leto 1970 je bilo evropsko leto varstva narave. V tem letu so se doslej najmočnejše odjeknili tisti glasovi, ki nas opazarjajo, da ne smemo živeti v utvari. V tem letu so se s svojimi opozorili o usodnih nasprotjih industrijskega razvoja oglasili tisti ljudje, ki so prvi opazili, da je način našega poseganja v naravo eksistenčno vprašanje. Njihovo opozorilo bi na kratko lahko označili s tem, da je človek stvarstvu, naravi napo-

vedal vojno. Z namenom, da bi jo osvojil in si jo podredil, se je spustil z njo v boj, toda s tem bojem je hkrati napovedal vojno tudi sebi.

Vojno samemu sebi je napovedal s tistim osvajanjem in podrejanjem narave, s katerim si je začel uničevati plodno zemljo, vode, zrak, rastlinstvo in živalstvo. Zemljo si uničujemo z železom, z ognjem, s pretirano pašo, z zgrešenim kmetovanjem, z erozijo, z nepremišljeno urbanizacijo in še čim. Rodna, živa zemlja, humus nam propada zaradi uničevanja gozda, zaradi roparskega izkoriščanja pri obdelovanju, zaradi prešibkega boja proti naravni eroziji.

Kako je z varstvom narave v Sloveniji

Vode, ki pokrivajo sedem desetih zemeljske površine, si uničujemo z industrijskimi odplakami, kemikalijami, ki ubijajo življenje v rekah, jezerih, morjih. Zrak si uničujemo s strupenimi plini, ki se valijo iz tovarniških dimnikov in iz izpušnih cevi motornih vozil.

Z zastrupljanjem zraka in vode nam propadata tudi rastlinstvo in živalstvo, oboje pa nam propada tudi zaradi človekovega pohlepnega in nenačrtnega redčenja posameznih rastlinskih in živalskih vrst. Posamezne vrste so ali že do kraja razredčene ali že izumrle.

Narava zahteva svoje ravnovesje. Kadar je to ravnovesje porušeno, pride do katastrofalnih posledic. Na srečo je — vsaj trenutno — v zvezi z zavezitvijo Soče za elektrarne prevladalo mnenje, da bi s tem posegom ne samo osiromašili naš najlepši alpski predel, marveč tudi usodno posegli v ravnovesje posoške narave. Kdo ve, ali smo s tem našemu uničevanju domače narave postavili piko ali pa bo jutri prevladalo mnenje tistih, ki bi radi slepo sledili svetovnim tokovom razvoja industrije ne glede na strahovito kvarne posledice letega v naravi, ali ni to samo vprašaj, ki kot Damoklejev meč visi nad našimi glavami.

Počitniške hišice rastejo kot gobe po dežju po vsej deželi, najbolj pa v najlepših krajih. Ne samo, da zasedajo najbolj dragocene površine, dostikrat so s slabo arhitekturo in obliko pravi tujek v okolici. Na sliki ena takšnih hišic v Trenti

hitreje

Zastrupljanje prihaja počasi in neopazno

Naša ožja domovina, Slovenija premore veliko naravnih lepot. Že ko bi na njen razvoj gledali samo s te plati, bi morali ob marsičem temeljito razmisliti, kakšna je in kakšna bo jutri. Toda če poleg tega upoštevamo še naše današnje in jutrišnje življenje v tem delu sveta, se lahko že danes zgrozimo.

Premalo smo se zavarovali proti eroziji in nam je propadlo že na tisoče in tisoče hektarjev obdelovalnih površin, čeprav imamo še zmeraj veliko število podhranjenih ljudi. Industrijske odpadke nam iz leta v leto uničijo vse več rib v naših rekah. Podzemne vode si uničujemo z odpadkami iz kanalizacij, hkrati pa se nam shrambe podzemnih voda tudi hitro praznijo, saj porabimo na dan na vsakega prebivalca približno 1.200 litrov vode. Marsikdo izmed nas že danes uživa vodo, v kateri je čedalje več fenolov, cianidov, soli bakra, svinca, fluora, vse več kislin, lugov in drugih strupov. Zrak si uničujemo z dimom iz tovarn, z izpušnimi plini, s krčenjem gozdov... V zraku imamo vse več žveplovega dioksida, žveplene kisline, amoniaka in drugih strupenih sestavin. V nekaterih mestih v Sloveniji je zrak že bolj onesnažen kot kjerkoli drugod po svetu. V Ljubljani, v Celju in na Jesenicah ter drugod so pogoji za dihanje že daleč pod kritično točko, ki je zdravstveno še sprejemljiva. Kako bo jutri, ko bo tovarn še več, ko bo več tudi avtomobilov, ko bomo stanovanja še bolj ogrevali s pečmi na olje, mazut in s podobnimi gorivi? Kako bo, ko nas bo v večjih krajih Slovenije še več, saj preseljevanje z dežele v mesta nenehno narašča? Ljubljana in Celje ležita v kotlinah, Ljubljana ima v jesenskih in zimskih dneh, ko lega nanjo megla, zaskrbljujoče malo vetrovnih dni.

Bodo to, kar so zgradila milijonletja, uničila desetletja?

Naprave za prečiščevanje voda so sila drage, enako naprave, ki bi jih namestili na dimnike tovarn. Zakonodajca, ki bi predpisovala uvedbo takih naprav, je premalo natančna in dosledna. Podjetja

Tudi smetišča kvarijo okolje in okužujejo ozračje

se izogibajo investicijam v take naprave, plini in druge kemikalije pa obenem z zrakom in vodo uničujejo tudi rastlinstvo in živalstvo. Počasi se zastrupljamo. Če ne bomo začeli ukrepati že zdaj, ko je za to skrajni čas, nam bo Slovenija opustela. To, kar nam je narava zgradila v dolgih milijonletjih, bomo uničili v nekaj kratkih desetletjih. Ali se res tako malo zavedamo usodnega položaja človeka v boju z naravo, proti njej in proti samemu sebi, kakor je to tudi marsikje drugod po svetu?

Opozorilni klici, ki dramijo in spodbujajo

Z rahlim optimizmom nas lahko navdaja to, da so se vsaj nekateri ljudje pri nas že oglasili z opozorilnimi klici. Znanstveniki, kulturni delavci, umetniki, ljubitelji narave in drugi so doslej že večkrat v

tisku, po radiu, za okroglimi mizami uredništev časopisov, na simpozijih, v knjigah in drugod povedali, kako zaskrbljujoč je naš položaj. Videti je, da smo se rahlo že začeli zavedati usodnosti našega nenačrtnega uničevanja narave in da se bodo prizadevanjem posameznikov pridružila tudi prizadevanja množic po varstvu naše narave. O resnosti teh prizadevanj priča tudi vse več razprav o tem vprašanju na vseh ravneh, od posameznih društev do republiške skupščine, prav tako pa tudi nedavna ustanovitve skupnosti za varstvo narave. Pričakovati je, da bomo svojim načrtom o dolgoročnem razvoju Slovenije pridružili tudi dolgoročni razvoj varstva svojega naravnega okolja. Le tako bomo enega najlepših predelov Evrope ohranili tudi prihodnjim rodovom v enaki lepoti in le tako se bomo na tem delu Zemlje ohranili tudi sami. **Jože Olaj**

S cvetjem in harmoniko so rojake v Loki pričakali domačini oblečeni v narodne noše

Zbranim je zaželel dobrodoščilo predsednik Slovenske izseljenske matice Drago Seliger

Škofja Loka 1971

Nastopil je tudi ansambel »The Fabulous Del Fi's« iz Pittsburhga, ki ga vodi Frances Sylvester-Rosenberger

Toni Fužir iz Avstralije si je na dražbi v vroči tekmi z rojaki z vsega sveta priboril veliko lectovo srce Slovenske izseljenske matice — prelep izdelek naše ljudske umetnosti

Rudi Potočnik iz Detroita je bil na pikniku tako dobre volje, da je tudi zapel

»Lepše bi ne moglo biti!« je dejal po pikniku v Škofji Loki Tony Petkovšek, vodja skupine »Polka Tour«, ki je zasedla na pikniškem prostoru dolgo, posebej zanje pripravljeno omizje. Tako so rekli tudi številni drugi in kaj bi na dolgo in na široko popisovali veseli živžav. Posebej naj poudarim le, da so letošnjemu škofjeloškemu pikniku dajali značilnost trije ansambli iz ZDA, ki so osvojili in navdušili številne goste. To so bili: ansambel bratov Vadnal, ki je bil letos v Sloveniji že drugič, ansambel Eddyja Buehnerja, s pevcem Eddyjem Kenikom in ansambel »Del Fi's« iz Pittsburhga s pevkama Frances Rosenberger Sylvester in Millie Smolkovich. In, ko smo odhajali, smo si vsi ponavljali: »Na svi-deje v Škofji Loki leta 1972!«

Spregovoril je tudi publicist Frank Česen iz Clevelanda, ki je med ameriškimi rojaki zelo poznan tudi kot »stric Matic« iz svoje duhovite humo-mušne rubrike v Prosveti

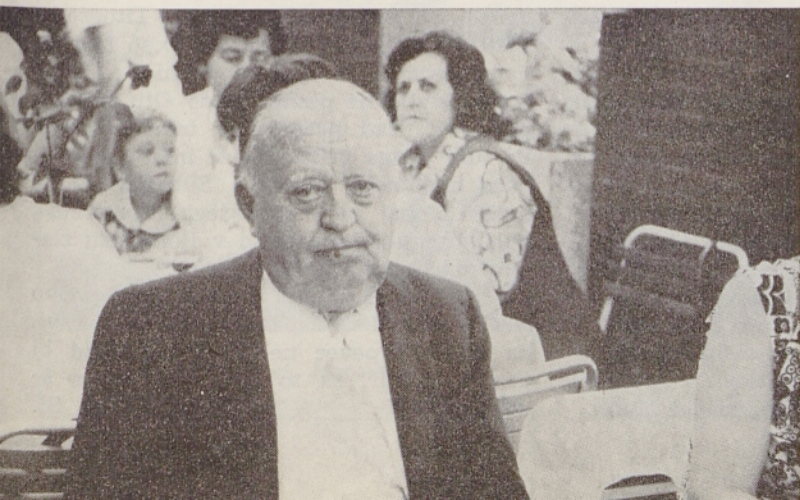

Posnetek s srečanja v Dolenjskih toplicah

Dobro obiskano je bilo tudi srečanje pomurskih izseljencev 22. julija v hotelu Grozd v Gornji Radgoni

Charlie Žalik, hotelir iz Betlehema v Pennsylvaniji je obiskal svoj stari kraj po petih desetletjih. »Tu sem našel drugo Ameriko,« je dejal na srečanju v Radgoni. Čeprav že težko bere našo besedo, se je naročil na Rodno grudo

Izseljenci, mostovi s svetom

Prvič se je slovenskega izseljenskega piknika udeležil predsednik zveznega izvršnega sveta. Ob tradicionalni prireditvi za rojake z vseh strani sveta je Mitja Ribičič izjavil:

»Mislim, da je pomen tega srečanja v tem, da se ga je udeležilo nekaj tisoč rojakov, kar štiri tisoč iz čezmorskih dežel. To dokazuje, kako je slovenski narod — čeprav majhen narod — povezan z vsemi celinami, zlasti s svojimi ljudmi, ki niso pozabili slovenske govornice, slovenske kulture in slovenske pesmi, ampak so povezani s svojo domovino tudi širše.«

»Menim, da je treba dati vse priznanje Slovenski izseljenski matici, ki je ena najbolj organiziranih izseljenskih organizacij v Jugoslaviji ter daje primer, kako je treba sedaj urejati sodobne probleme in sedanji razvoj povezovati s tistimi sloji in s tistimi ljudmi, ki so najtesneje povezani z našimi generacijami. Mislim, da dobiva izseljenstvo prav danes, ko ustvarjamo nove osnove med narodi in narodnostmi Jugoslavije, še svoj poseben pomen, kajti noben naš narod ne more biti izoliran, ampak se mora čim širše povezovati in graditi mostove. Naši izseljenci in rojaki na tujem so najbolj prirodni mostovi za gospodarske, kulturne in družbene stike Slovenije in Jugoslavije s svetom,« je izjavil Mitja Ribičič.

Dušan Porenta, slepi avtor nagrajene popevke Trideset let

Dušan in Oto zmagovalca na Slovenski popevki 71

Festival Slovenska popevka 71 je že precej daleč za nami. Letos je bil jubilejni — deseti, kar mu je dalo še posebej svečano obeležje. V treh festivalskih dnevih: v četrtek 10. junija, v petek 11. junija in v soboto 12. junija smo v ljubljanski dvorani Tivoli srečali poleg naših najboljših pevcev popevk še vrsto znanih popevkarjev in ansamblov iz tujih dežel: iz Amerike, Anglije, Irske, Francije, Italije, Španije, Nemčije, Avstrije, Madžarske in še od kod. S svojimi nastopi so nas navdušili in razvneli. Ponosni pa smo bili tudi na naše pevce, saj ob takšnih srečanjih lahko še bolje precenimo, da imamo tudi doma svoje »ase«.

Organizacijsko so poznavalci festivala Slovenske popevke 71 uvrstili med najbolj uspele tovrstne prireditve v Jugoslaviji, nekateri inozemci pa so bili celo mnenja, da je po vzdušju, ki je vladalo na vseh treh večerih, posegel v sam evropski vrh. Slišali smo precej prijetnih novih melodij. Popevke so peli naši pevci v alternaciji s tujimi pevci. Za najboljše popevke je bilo podeljenih osem nagrad. Dve prvi nagradi — nagrado naše strokovne žirije in mednarodne žirije je prejela popevka Včeraj, danes, jutri, ki jo je na besedilo Branka Šomna uglasbil Ati Soss, zapeli sta jo naša pevka Elda Viler in angleška pevka Samantha Jones.

Nagrade so si osvojile še: popevka Lonec brez medu Atija Sossa in Gregorja Strniše, ki sta jo zapeli Majda Sepe in Skopjanka Ljupka Dimitrovska, popevka Poraz Jožeta Privška in Dušana Velkaverha, ki sta jo zapela Lado Leskovar in ameriški pevec Judd Hamilton, popevka Ptica vrh Triglava Jureta Robežnika in Dušana Velkaverha v interpretaciji Braca Korena in italijanskega pevca Giannija Nazzare, popevka Samo za naju dva Atija Sossa in Branka Šomna, ki sta jo peli Marjana Deržaj in italijanska pevka Anna Indentici ter popevka Trideset let za katero je napisal besedilo in jo uglasbil Dušan Porenta, aranžiral jo je Bojan Adamič, zapel pa debitant na odru Slovenske popevke petnajstletni Oto Pestner iz Celja. Zapel jo je tako občuteno, tako glasovno polno, da je vso dvorano v trenutku prevzel. In tako je popevka Dušana Porente Trideset let zasluženo prejela prvo nagrado poslušalcev. V italijanski pesem zapela Myriam del Mare.

Naj vam na kratko predstavimo avtorja pesmi Trideset let in njenega pevca. Dušan Porenta je Vrhničan, prihodnje leto bo star štirideset let in slep je že od otroških let. Oslepel je med vojno, ko je prijatelju v roki razneslo eksploziv. Takrat, ko je zanj za vselej ugasnilo sonce, se je zaprl vase in z vso voljo začel iskati v sebi nadomestilo za vse tisto lepo kar je izgubil. V zavodu za slepo mladino v Ljubljani, kjer so ga vzgajali, so mu približali glasbo in kakor mnogi drugi slepi otroci, se je srčno navezal nanjo. Naučil se je igrati na harmoniko. Zatem je celo nastopal na koncertih. Zdaj je že dvajset let zaposlen kot telefonist pri Zvezi sindikatov v Ljubljani. Tudi družino ima in seveda glasbo. To je njegov mali lepi notranji svet, ki mu je predan z vsem srcem. Okrog osemdeset skladb je že ustvaril, od tega petnajst popevk. Not seveda ne more pisati sam, pri tem mu pomagajo drugi. Najbolj mu je pri tem pomagal mojster Bojan Adamič, ki je pripravil tudi aranžma k sedanji in tudi njegovi prvi skladbi V svetli mesečini, ki jo je v ljubljanskem radiu pred dvajsetimi leti zapel Stane Mancini.

Tako vse svetleje sije sonce v tihi notranji svet slepega skladatelja in pesnika Dušana Porente. Ustvarja in še bo ustvarjal.

Letošnji tako zmagoviti debitant Slovenske popevke 71 Oto Pestner je Celjan. V njegovi družini je glasba doma, z njo oče, ki ima svoj ansambel, služi kruh za svojo družino. Oto rad prepeva, lepo in dobro poje že od prvih otroških let. Poleg osemletke je dovršil nižjo glasbeno šolo. Igra klavir in orgle. Oto poje v New Swing Quartetu, ki si je lani v maju osvojil prvo mesto na festivalu mladih v Titogradu. Tudi v ljubljanski Filharmoniji so že imeli koncert in enega v stolnici. Pojejo črnske duhovne pesmi, ki so Oto posebej pri srcu. Rad prepeva v tem kvartetu. Pa tudi druga priznanja že ima: na festivalu mladinske popevke Subotica 71 je osvojil pokal za »najboljšega interpreta«, na Cantagira dej ragazzi v Portorožu zlato vrtnico, pokal v Sanremu...

Oto rad poje, in pel bo in prav gotovo dosegel še veliko uspehov, a vendar pravi, da poklicni pevec ne misli biti. Rad bi postal inženir, za to pa se bo treba še učiti, učiti... SI.

TRIDESET LET

Ze dneve in tedne in leta stojim na postaji, in čakam kot toliko drugih, na vlak, ki prihaja...

Okoli je pripeto na okna, na vrata vagona — in že spet se zavem, da sanjam že trideset let.

To je bilo dekle črnih las in begavih oči, to je bilo dekle, da bi zanj pozabil vse noči! Bila je z menoj, bila sva oba prijatelja tedaj — zdaj le spomin na njene oči živi!

Oto Pestner iz Celja

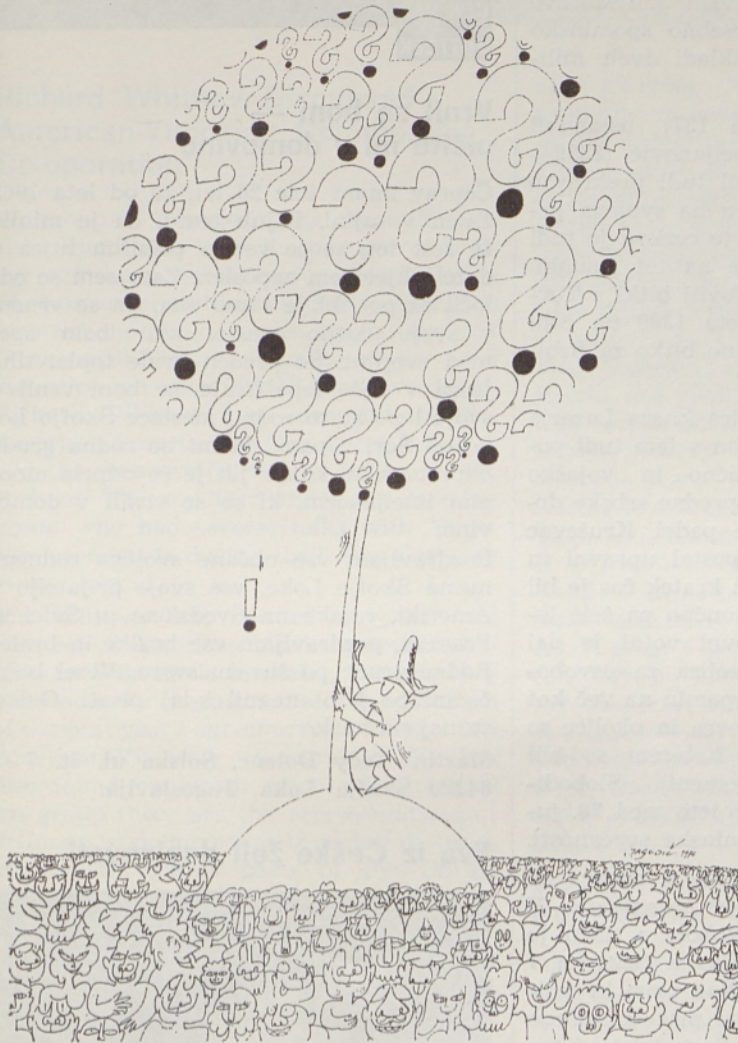

Bienale

brez besed

Božo Kos, znani slovenski karikaturist, ne govori rad. Raje nariše. In nariše tako, da tudi k risbi ni potrebno dodajati veliko besedila. Očitno ima Božo Kos veliko sebi podobnih, saj bi drugače ne mogla biti uresničena njegova zamisel o razstavi karikatur »brez besed«. Pred dvema letoma je bila prvič, letošnja pa je še bolj uspela kot prva. V pisnem razstavnem katalogu so med drugim zapisali:

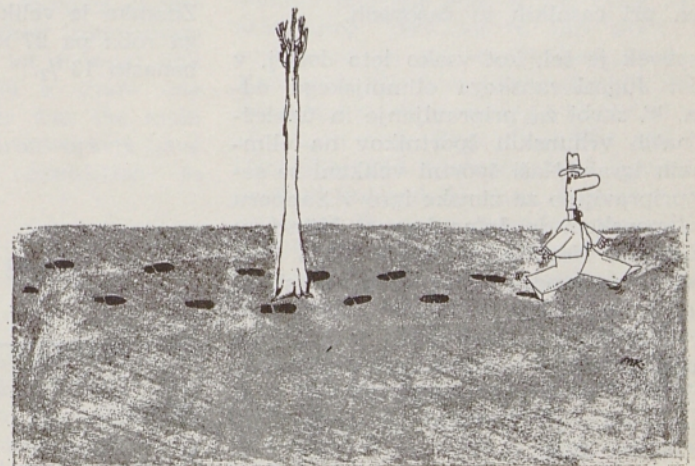
»Zopet se srečujemo, da bi si brez besede z nekaj smeha in nekaj vlage v očeh povedali tisoč zgodb. Karikatura ne pozna meja in košček njene svobode smo znova ujeli v naš bienale, drugi po vrsti. Nehvaležno je zbirati besede o razstavi z imenom BREZ BESED. Pustimo, naj si jih v mnogih jezikih sveta poiščejo vsi, ki bodo bienale obiskali, ter, upajmo, da bodo rekli: 'Prijetno je bilo molčati z njimi'.«

Stane Jagodič, Jugoslavija

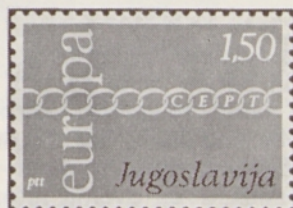

Branislav Obradović, Jugoslavija

Božo Kos, Jugoslavija

Olimpijski teden 71

Za šeststoletnico srbskega mesta Kruševca v bližini spodnjega toka Zahodne Morave smo 28. junija dobili posebno spominsko znamko za 50 par v nakladi dveh milijonov.

Mesto Kruševac je leta 1371 ustanovil srbski knez Lazar Hrebeljanović (1329—1389). V njem je postavil tudi prekrasno cerkev Lazarico v spomin na svojega prorojenca Štefana. In iz te cerkve je tudi lik kneza Lazarja, ki je na tej znamki. Knez Lazar je padel v sloviti bitki s Turki na Kosovem polju leta 1389 na čelu srbske vojske. To odločilno bitko za Srbijo so Srbi izgubili.

Kruševac je bil prestolnica kneza Lazarja in njegovih naslednikov in s tem tudi pomembno kulturno, politično in vojaško središče takratne zelo napredne srbske države. V turške roke je padel Kruševac dokončno leta 1454 in postal upravni in sodni sedež Sandžaka. Za kratek čas je bil osvobojen leta 1806, dokončno pa šele leta 1833. V drugi svetovni vojni je dal Kruševac in njegova okolica za osvoboditev ogromno žrtev. V spomin na več kot tisoč rodoljubov iz Kruševca in okolice so postavili na mestu, na katerem so bili ustreljeni, znameniti spomenik »Slobodište«, kjer prirejajo vsako leto med 28. junijem in 7. julijem spominske svečanosti.

Osutek za znamko je izdelal beograjski akademski slikar Andreja Milenković. V petbarvnem rastrskem globokem tisku jo je natisnila dunajska državna tiskarna v polah po devet znamk. Nad prvo in zadnjo znamko zgoraj in pod prvo in zadnjo znamko spodaj je napis »Šest stoletij Kruševca« v štirih naših narodnih jezikih. Srednja spodnja znamka pa ima privesek z letnicama 1371 in 1971 in kruševskim grbom.

Znamka je velika 31 × 43 mm, brez belega roba pa 27 × 39 mm ter zobčana gremenasto 13 1/2.

DOPISUJ

V

RODNO GRUDO

Vrnil se bom — pišite mi v domovino

Čeprav imam šele 26 let, že od leta 1965 živim v tujini. Kljub temu, da je minilo že šest let, se še vedno počutim tujca v deželi, kjer sem zaposlen. Zato sem se odločil za pot, ki je samo ena, da se vrnem v svoje rodno mesto, kjer bom spet med svojimi. Še preden pride topla, tiha jesen v naše lepe kraje, se bom vrnil v svoje lepo staro rodno mestece Škofjo Loko ob Sori. Upam, da mi bo rodna gruda odprla vrata, kakor jih je že odprla mnogim izseljencem, ki so se vrnili v domovino.

Pozdravljam vse občane svojega rodnega mesta Škofje Loke, vse svoje prijatelje v Ameriki, rojake na Švedskem, v Švici in Franciji, pozdravljam vse bralke in bralce Rodne grude po širnem svetu. Vesel bom, če mi bo kdo utegnil kdaj pisati. Oglasi se naj na naslov:

Martin - Tedy Dolenc, Šolska ul. št. 7
64220 Škofja Loka, Jugoslavija.

Eva iz Češke želi dopisovati

Dragi mladi rojaki po svetu! Velikokrat izkoristim praznike ali dopust za izlet v Čehoslovaško. Tako sem ga tudi letos konec maja. Ob tej priliki sem se spoznal s številnimi mladimi ljudmi. Imam nad petsto naslovov fantov in deklet, ki se žele dopisovati s slovenskimi rojaki po svetu v različnih jezikih. Danes vam pošiljam sliko devetnajstletne Eve, ki si želi dopisovati v nemškem jeziku. Upam, da se ji bo kdo oglasil s pismom ali razglednico. Njen naslov je: **Eva Florovičová, Sad pionierjev 6/8, Lučenec, Češkoslovaška.**

Rok Leskovšek
Rordamm 6
W. Berlin 13, Nemčija

Za letošnji olimpijski teden, ki je bil od 21. do 27. junija je 15. junija izšla posebna doplačilna znamka za 10 par. Ta prispevek je bil ta teden obvezen pri vseh poštinih pošiljkah v domačem prometu, razen pri časnikih in časopisih.

Prispevek je šel, kot vsako leto doslej, v korist Jugoslovanskega olimpijskega odbora, ki skrbi za pripravljanje in udeležbo naših vrhunskih športnikov na olimpijskih igrah. Naši športni velikani se sedaj pripravljajo za zimske igre v Sapporu na Japonskem in letne igre v Münchnu v Zahodni Nemčiji, ki bodo drugo leto. Znamka je modre barve z olimpijskimi krogi in polzastim simbolom olimpijskih iger v Münchnu. Ob straneh je napisano olimpijski teden v štirih naših narodnih jezikih. V spodnjem levem delu je tudi letnica 1971 kot podatek, katerega leta je znamka izšla.

Natisnil jo je beograjski zavod za tiskanje bankovcev v večbarvnem ofsetu in v polah po 25 znamk.

Richard Whitney Discussed American-Yugoslav Commercial Co-operation

»A group of American economists has visited Yugoslavia with the purpose of finding out the possibilities for the extension of commercial and investment co-operation between the two countries. I must say that those possibilities have made a very good impression on me.« With these words M. Richard Whitney, the assistant to the American Secretary of Commerce, has opened the press-conference in Belgrade. Mr. Richard Whitney led the eight member group who had several talks with Yugoslav economists during their four-day stay in our capital.

Mr. Whitney has pointed out that the member of American business representatives in Yugoslavia has lately considerably increased, which guarantees the realization of the past year's agreement about extended American-Yugoslav co-operation. He has also found important to mention that in his group there are the representatives of different and important branches of industry from various parts of the United States.

While in Belgrade the American delegation has talked to our secretary of foreign Commerce, assistant to the secretary of Finance, and to the representatives of some large Yugoslav firms such as »Intertrade« and »Metalka«. The co-operation has also been discussed with the representatives of our banks.

When asked about the possibilities of foreign investment in our country, Mr. Whitney said that now they are much better than in the past when our legislature used to restrict foreign investments. However, the Congress will still have to ratify a security-law for investors against the so-called »political risk«. President Nixon has already promised such a law and Mr. Whitney believes his promise will have been realized by the end of summer 1971. The Americans are expected to invest primarily in the industrial branches where their technology is superior, that is in petro-chemical and heavy industries. The main reason which still holds back the American partners is that they do not like to enter into partnership where they would have the smaller share in the invested capital. Mr. Whitney has promised to explain in his country why the Yugoslav legislature insists on smaller share of for-

ign partners. The principle of our new legislature is now comparatively clear, not so the mechanism for their realization.

The question of tax-reductions which are different in each republic represents one of the main difficulties. Another problem is the procedure of transferring the ownership and the regulations about the minimum period of the time in which the foreign investor could withdraw from partnership. According to Mr. Whitney, the latter should not really be a problem for one who has decided for the investment in a foreign country would not make plans for only one year.

During the talks it has been suggested that Yugoslavia should become a starting-point of production from where the products could be exported to the East and also to other continents.

Apart from a good impression which will certainly be mentioned in the report of the American delegation, Mr. Whitney has also pointed out that the Yugoslav representatives are willing to have some more talks about different moot questions in order to reach agreements satisfactory for both sides.

Ironworkers' Trip to Triglav

On Saturday, July 10th, the highest Slovene mountain Triglav had special visitors — 300 ironworkers who had come from Jesenice, Ravne and Store. The organizers of the »expedition« were the ironworkers from Jesenice who were also the most numerous — they represented almost a half of group.

Since the iron workers in Jesenice, Ravne and Store are integrated their ironworkers have been cooperating a lot at work and therefore they should get to know one another better. The latter was the main purpose of the trip. The ironworkers have decided to organize an »expedition« to Triglav every year.

Memorial Tablet in Honor of Janez Jalen

Last Sunday in May the Association of Slovene writers unveiled a memorial tablet in honor of a well-known Slovene writer, Janez Jalen. The writer Janez Jalen wrote several short stories and novels, dealing mostly with rural life. His works are distinguished by their concise style and vivid depictions of nature. His most famous

work is the book »Bobri« (The Beavers) which has been reprinted for several times. In that work the writer reached back to the history of the former inhabitants of Ljubljansko barje, the so-called »mostiščarji« (i.e. lake-dwellers). They had lived at Ljubljansko barje which used to be a huge lake in the past.

Janez Jalen, who died a few years ago would have been eighty years old this year. On this occasion a memorial tablet was fixed to a wall of his home at Rodina in Gorenjsko. The memorial tablet was unveiled by the writer Ciril Kosmač and then the president of the Slovene Alpine Society and the editor of magazine »Lovec« spoke about Jalen's life and work.

First Volume of Valvasor's »Slava Vojvodine Kranjske« Published

Janez Vajkard Valvasor does not have to be specially introduced to Slovene readers. This famous historian, ethnologist, geographer, collector of folk tales and songs, founder of the first graphic workshop and publisher of several works is not known only to our students but to almost every Slovene. His contribution to ethnology, historiography and geography is of the great importance to the Slovene culture. Therefore he has been considered as one of the most prominent Slovenes of the seventeenth century.

Whenever we hear Valvasor we immediately think of his work »Slava vojvodine Kranjske« (»The Glory of Dutchy Carniolia«) which represents his greatest achievement and the end of his work at the same time. The idea of this work, now considered as his masterpiece, was not Valvasor's. His friend Janez Ludvik Schönleben had started writing a historical work »Stara in nova Kranjska« (Old and New Carniolia) and when he died leaving his work unfinished, Valvasor decided to complete it. First he intended to translate Schönleben's first book from Latin into German and prepare the second one using the scarce notes of his friend and his own collection of photographs. He would have had to write also a new history of Carniolia. But, being a great individualist, Valvasor was not satisfied with those plans and decided to write a work completely of his own. Thus he wrote an original work in four large sized books and called it »Slava vojvodine Kranjske«. This work, written in German, was published, was

published in 1689 and gave the reader of that time a universal picture of a large part of Slovenia. It was, undoubtedly the kind of work that very few countries possessed in 17th century. Valvasor's work contains not only the history of Carniola but also a large number of geographical, technological and other particulars, several folk-tales, descriptions and pictures of Slovene castles, towns, folk-costumes, handicraft, religion, saints, monastic orders, bishops, churches and monasteries, old coins, stones, animals, in one word, everything that could help represent our country Carniola, as best as possible.

Therefore his work is an important and indispensable source for everybody considered with our past.

Valvasor's »Slava vojvodine Kranjske« consists of four huge volumes of which each is divided into different parts, fifteen altogether. As mentioned above, this valuable and unique work was first published in 1689. The second edition was prepared by printer Krajec at Novo mesto in 1877.

As present »Slava vojvodine Kranjske« is being published in a photo-copy edition by the Doctor Trofenik Publishing-House in Munich. So far only the first volume in four parts was been published out it may be expected that we will soon get all four volumes of that unique work.

The large-sized book bound in brown leather with gold shimming looks exactly the same as the original. Also the contents are the same. The only difference can be seen on the first page which contains an explanation about this new edition. This is the photo-copy edition, edited by Branko Reisp from the Ljubljana Ethnological Museum. Branko Reisp has also written the foreword. The work has been published in co-operation with the publishing-house »Mladinska knjiga« in Ljubljana and has been printed in the Franc Wolf Printing House in Heppenheim, West Germany. This printing-house is well-known for editions of similar kind. The new edition of »Slava vojvodine Kranjske« is based on the edition kept in the National University Library in Ljubljana.

Exhibition of »Kič«

Some time ago the Slovene Ethnographical Museum in Ljubljana organized the first exhibition of »Kič« (i.e. «pseudo arts») in the world. This unusual exhibition which shows a great deal of Slovene cultural life, has roused great attention and raised so many different questions, opinions, objections and even complaints as an exhibition never has before. It has created real cultural sensation in Ljubljana.

The exhibition was fully reached its purpose for the numerous visitors (almost 15 thousand) have undoubtedly become aware of the question about »kič« and real arts. There contradictory; some think there still is much more »kič« which should be exhibited while others strongly criticise the exhibition and think its purpose is to fight against »kič«. Thus the first book of impressions is full already and now another one is being filled up with different comments of the visitors.

The term »kič« first appeared among the Bavarian merchants in the second half of 19th century and first meant the fast manufactured decorative works which appealed to the taste of provincial customers. The word probably originates either from German where it means »to scribble« or from the English »sketch«. Afterwards it was adopted in many languages, among others also in Slovene. In the beginning of 20th century the notion »kič« was extended but it still means an pseudo artistic work without any artistic value.

The exhibition in the Ethnographical Museum wants to show this kind of pseudo-artistic, tasteless decorations. It is divided into three sections according to the chronological order and historical development of »kič« from its beginnings in the first half of 19th century up to the present.

What actually is »kič« which the exhibition attempts to contrast with real arts? The scientific adviser of the Slovene Ethnographical Museum, Doctor Gorazd Makarovič, who has also prepared the entire exhibition, has tried to answer the above question: »There is no exact definition of »kič« because »kič« is connected with a particular period rather than with time in general. For my research I have used a special method based on the historical analyses. According to this method one must first of all find the reason for the creation of a certain piece of »kič« and the significance it had at that time. I was considering this merely historical aspect of appearance and development of »kič« also when I was preparing the exhibition. The question whether this method is appropriate or not has been left open. I think it is, others disagree thus there have been and still will be many contradictory critical comments, which, after all, is also the purpose of this exhibition. The method I have mentioned has proved to be especially convenient when dealing with »hidden kič« which at first sight might not seem to be »kič« but if we find the reason for its appearance and its significance, it turns out it is.«

Unfortunately, »kič« has become a part of the present world which it grows along

with and influences the taste of people. Is it possible to fight against »kič«? There can be two possibilities. One would be to carry out research about »kič« and spread the scientific results among people the other, to support the real creative arts which could raise the curtain over the visual environment.

Traffic at Airport Brnik is increasing

Airport Brnik was established regular flights with Frankfurt, Amsterdam and Zürich and the number of passengers who visited the airport by the end of May has increased to 65 thousand. This is for 20 thousand more than in the same period of time last year and as much in the whole of 1968.

The goods-traffic has been increased for 58 % compared to the first five months in 1970. Therefore it is not surprising that the airlines company »Lufthansa« has decided to establish a regular weekly flight with »Boeing 727«. In about half an hour sixteen tons of goods will be put into the plane by only two workers using the standard an container systems.

This year 230 thousand passengers are expected to come to Brnik. The present capacities of the airport are 600 thousand passengers per year while the final decision about the location and construction of a new building with capacities of one million and half passengers still depends on the construction of the Gorenjska high-way.

According to the chief-manager of the airport, Franc Sever, the safety of passengers represents the main concern and problem of the management: »We would like to buy a new modern five-engine which costs almost million dinars. This is quite expensive for we have to provide all funds by ourselves although the airport is of great importance to the entire Slovene economy.«

Man From Ten-Dinar Note Died

The metal-worker Alif Heralič who has become popular all over our country after his portrait was chosen to represent a Yugoslav worker on ten-dinar notes, died at Zenica a short time ago. Alif Heralič was shock-worker for several times but he was more known for his portrait on ten-dinar notes. However, his popularity did not bring him happiness. He took to drink which ruined his health and he died only 50 years old, leaving his wife and seven children. His portrait is still being used on ten-dinar notes.

Our experiences and feelings about Slovenia

My brother Fred and I have just had three wonderful weeks in Slovenia. This is a trip we long looked forward to having and it is an experience we shall never forget. From our childhood days our parents related experiences of their homeland and instilled in us a feeling for Slovenians and their culture, which we now have come to appreciate more than we ever did before.

Our father came to Canada in 1926 to a northern Ontario gold mining town of Penimans. When he came, he did so with the intention of returning to Yugoslavia with enough money to build a home and settle down with his family. He did build a home in Slovenia but he never returned due to the war and circumstances that then existed in Yugoslavia.

He always thought about a visit with our parents, however our father passed away and so we have now come with our mother to join a first hand experience of Slovenia. The trip began June 24 when we boarded a JAT 707 airlines from Cleveland, Ohio, on the Edi Kenik Slovenian Tour. We left home with mixed emotions, not really knowing what to expect. Previous to the trip, we new of our many relatives with whom we had communicated by letters and the many parcels we sent to them. However, not until we saw, felt and experienced the Slovenian people, and their beautiful landscape were our emotions aroused.

Slovenia is everything we heard or read, and more! From the moment we landed at Brnik, met and visited our relatives; and during our Transturist tour of Slovenia, we sensed a feeling of warmth and expression of welcome. It was pleasant to hear the Slovenian language spoken, which we had learned from our parents, but felt so strange to speak in Canada, where the native tongue is English and French. Now we have come to realize more, the wonderful culture that has been passed on to us.

The variety and contrast in Slovenia's landscape are something to behold. The many villages lying on the mountain sides, dotting the plains and valleys and distinguished by a church steeple were precociously only pictures on post cards. Everywhere we visited and toured, we found the Slovenian people to be open hearted and unselfish. It seemed that they wanted to share with us, everything for which they laboured so strenuously and were proud of.

Now that our trip is over, we feel that in many ways the people of Slovenia have

Jerry and Fred Ponikvar with their mother. The picture was taken at Šentjakob ob Savi after the trip called »Romantic Slovenia«.

more than we have in America. Not only have they advanced technologically, but they have retained the beauty of the Alps, lakes such as Bled, Postojna cave, sea; a Slovenian culture and heritage we hope they will retain.

It is difficult to describe our feelings and emotions in a few words. However, we want to say how truly proud we are to be Slovenian background and look forward to returning soon!

Jerry and Fred Ponikvar

P. S. We would like to express our sincerest thanks to Slovenska izseljenska matica, our relatives and Slovenian people for their wonderful hospitality.

Hundred years of Tobacco Factory in Ljubljana

This year the Tobacco Factory of Ljubljana (Ljubljanska tobačna tovarna) is celebrating its 100th anniversary. The present factory had started out as a small tobacco plant located in the old »Cukrarna« on the Poljanska street. In the old plant mostly cigars, the well-known »viržinke« were manufactured. At first there were only twenty-four women working in that plant. The production considerably increased when a new building on the Tržaška Street, where the factory still is at present, has built. The workers of that factory used to be mainly women who were among the first emancipated Slovenes. At that time

it was rather unusual for women to be employed. Their place was supposed to be at home, their only occupation — raising the children and house-keeping. »Cigararce«, as people used to call women working in the tobacco factory were different from other women; they walked in a more determined way, they like to talk rather loud and to often tell jokes.

Upon 100th anniversary a lot could be written about this factory and its workers. Perhaps we shall give some more details another time. Let us just mention the through modernization of production after World War II. At present »Tobačna tovarna« belongs to the largest factories of Yugoslav tobacco industry since 1962 cigarettes have been the main product of this factory. The production of cigarettes has been very successful; in Ljubljana the first cigarettes with filter in our country have been manufactured and »Filter 57« has become the most popular kind of cigarettes in Yugoslavia. »Ljubljanska tobačna tovarna« has also been the first to start co-operating with foreign tobacco industry. In co-operation with »Reemtsma« from Hamburg it has started to manufacture the cigarettes »Astor« which are already available at the Yugoslav market.

In front of »Tobačna tovarna« a monument representing a woman — worker of tobacco factory, has been erected in memory of all women who worked in this factory for the past decades and contributed a great deal to its growth and development.

»Tukaj bi rad živel sto let...«

Tako je dejal na izletu rojak Velikovič. Podobno so menili tudi drugi rojaki udeleženci različnih izletov po naši deželi. Najštevilnejše izlete sta imeli skupini Edija Kenika in Tonyja Petkovška iz Clevelanda. Objavljamo nekaj slik s Polka Tour, ki jih je posnela upravnica naših publikacij Vera Valenci, ki je izletnike spremljala.

Na naslednji strani pa objavljamo še nekaj drugih slik, ki smo jih posneli ob letošnjih srečanjih

Lepa je moja rojstna domovina...

Tri, morda kar štiri generacije, vse ponosne, da so korenine — v Sloveniji!

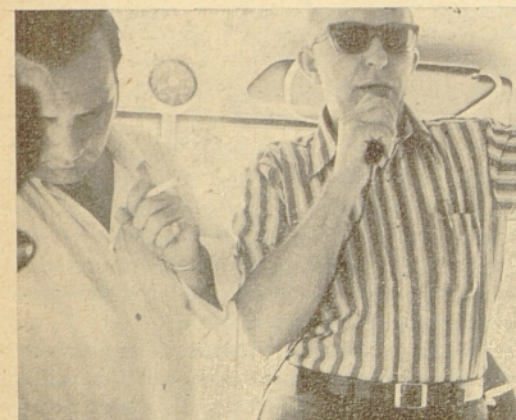
Tony Petkovšek, ki je organiziral že šest velikih potovanj Cleveland—Ljubljana in pet velikih izletov po Sloveniji. Poleg je ansambel Richija Vadnala

Lepa je domovina mojih dedov...

Mi se imamo radi, je dejal Joe Klir in za njim vsi drugi

John Pestotnik, ki je pri organizaciji obiskov Slovenije in izletov po naših krajih desna Tonyjeva roka

Mrs Makovec: »Zares, prav nič jih ne čutim teh mojih 83 let!«

Kozarček je prazen, ne gremo še narazen...

Dve iz vesele družine

S piknika v Loki

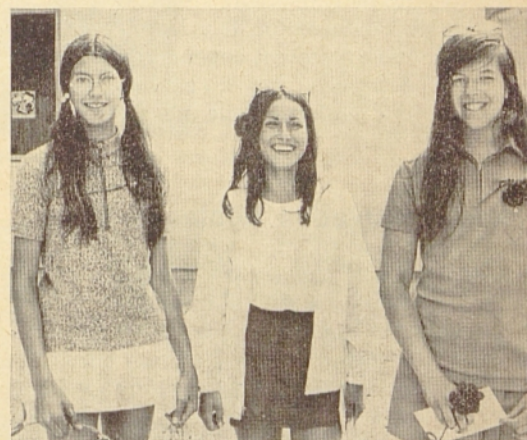
To je bil najin najlepši izlet, sta nam dejala

Zaključek izleta je bil v Vili Bled

**5th
traditional
Tony's
Polka Party**

**Romantic
Slovenia '71**

Tri naša dekleta z onkraj morja, ki so potovale z izletom »Romantična Slovenija.«

Tam ob Muri so korenine njihovega rodu. Mlade Pomurke so ob prvem obisku v domovini staršev dobile v darilo lično izdelan mlin na Muri, kakršni so bili včasih posebnost Pomurja

Rojaka Dolenc, ki sta na pikniku v Loki praznovala 61 letnico skupnega življenja

Un grand nombre de touristes le long de notre côte

Le nombre des touristes qui ont visité la côte slovène dans la première moitié de cette année s'est fortement accru depuis l'an dernier. Cette augmentation est due non seulement aux beautés naturelles de nos sites, mais encore aux nouveaux hôtels et exploitations hôtelières, qui ont été mis à la disposition des hôtes cette année. L'an dernier, il y eut le long de notre côte dans les premiers six mois 97.000 touristes; cette année, dans la même période ce nombre est passé à 111.000, dont 57 % sont des hôtes de l'étranger. Parmi ceux-ciles plus nombreux sont les Autrichiens; en seconde place se rangent les touristes de l'Allemagne de l'Ouest, et en troisième ceux de l'Italie. Il est agréable de noter aussi que la durée du séjour s'est sensiblement allongée. Tous les hôtels de Portorož, où il y le plus de nouveaux hôtels, n'étaient cependant pas entièrement occupés, alors qu'en haute saison même là il était difficile de trouver une chambre libre.

Deux nouvelles écoles à Idrija

En automne prochain on ouvrira à Idrija deux nouvelles écoles — une école d'administration de deux ans et une école secondaire d'éducateurs. On y fondera aussi un center des écoles secondaires, qui veillera à l'instruction ultérieure des jeunes de cette région.

Inauguration d'un monument au peintre Anton Ažbe

A Dolenčice en amont de Poljane on s'est souvenu en juillet du peintre Anton Ažbe, natif de ce village, en lui érigeant une statue à l'occasion du 110e anniversaire. Le monument a été effectué par Tone Logonder. A la solennité de l'inauguration ont participé les membres de la colonie de Grohar, ainsi que le maire de Loka et les habitants.

Anton Ažbe fut un grand pédagogue pictural de la fin du siècle dernier. A Munich il avait une école de peinture que fréquenterent aussi nos autres maîtres du pinceau — Jakopič, Grohar, Jama, Sternen et Roza Klein-Sternen. La voie qui mena l'artiste au succès fut cependant ardue. Etudiant la peinture, il vécut difficilement. Bien sout-

vent il ramassa les croûtes de pain, rejetées par ses riches condisciples. Combien de nos compatriotes, qui sont des noms importants de notre héritage culturel, eurent le même sort à l'étranger! Chez nous cependant, dans notre petite Slovénie ils ne pouvaient pas s'affirmer et se confesser, soit par la plume, soit par le pinceau. Anton Ažbe, né dans la pittoresque vallée de Poljane, dans son école te Munich fixa la direction de l'art moderne. Dans sa brève carrière il ne réussit pas à s'exprimer entièrement et à marquer le monde, dans lequel il vivait. Ses oeuvres picturales se perdirent par le monde, tout comme ses élèves. Le legs de l'artiste ne comporte que quelques peintures à l'huile, et pourtant ces rares oeuvres représentent une pierre importante dans la mosaïque de l'art européen. Il est juste que la vallée de Poljane n'ait pas oublié son grand compatriote.

Six recueils de poèmes pour le trentième anniversaire de l'insurrection

Le 22 juillet de cette année nous avons célébré le trentième anniversaire de l'insurrection du peuple slovène. A l'occasion de cette fête, la maison d'éditions de Ljubljana »Partizanska knjiga« (Le livre partisan) a publié six recueils de poèmes de poètes slovènes — anciens partisans. Tous les six auteurs ont à peu près le même âge; ils sont nés au début de notre siècle ou dans la deuxième décennie, et leur création artistique s'est développée au cours de la lutte de libération nationale. Tous ces poètes ont déjà publié leurs recueils de poèmes. Cette fois, la maison d'éditions »Partizanska knjiga« a publié de chacun d'entre eux dans un recueil spécial un choix des meilleures créations — de poèmes déjà publiés et inédits.

Vladimir Pavšič — Matej Bor a donné à son recueil le titre »Motifs de ballades«. Ce sont des ballades de nos jours les plus difficiles, grands par la douleur, le renoncement et une foi infrangible, que le poète a recrées par la parole et le sentiment. Ivan Minatti a donné à son recueil le titre de »Poèmes«. Ce sont des poèmes qui par leur harmonie lyrique et leur humanité pénètrent profondément dans le coeur du lecteur. Le poète France Kosmač a nommé son recueil »Au fond il ya le jour«. Il se compose surtout de sonnets, dans lesquels le poète chante »le profond sentiment d'une camara-

derie fidèle, d'une haine amère et d'un amour généreux«, comme le défunt poète Oton Župančič a estimé ses poèmes autrefois. »Le mal du siècle« est le titre que Jože Smit a donné à son recueil, tandis que Peter Levčec a donné à son recueil, qui comprend quarante poèmes, le titre de »Mars interminable«. Il y publie aussi un bon nombre de poèmes, écrits dans les dernières années. Le livre le plus ample, comprenant soixante-deux poèmes, est le recueil de »Poèmes choisis« de Lojze Krakar.

Les préfaces ont été écrites par Josip Vidmar, Mitja Mejak et Filip Kalan; la présentation des recueils a été effectuée par Vladimir Laković.

Six prix de l'insurrection

Tous les ans, au jour de l'insurrection, le Comité républicain de l'Union des combattants de la Guerre de libération nationale de Slovénie décerne des prix aux créations culturelles, consacrées au souvenir de la grande décision de notre peuple. Cette année, pour le trentième anniversaire de l'insurrection, l'attribution de ces prix a été particulièrement solennelle. Ils ont été décernés à l'artiste-peintre Stane Kumar pour son tableau »La première grève des cheminots à Ljubljana«, à Franjo Bavec-Branko pour sa chronique de »La Brigade de Bazovica«, à Fran Žižek pour la série des émissions télévisées »Ces cinquante années a nous«, à Zvone Sintič et Marica Čepce pour le film documentaire »Ljubljana — ville héroïque«, à Zima Vrščaj pour sa pièce radiophonique pour les jeunes »Au repos sous le marronnier« et au dr. Franci Derganc pour son livre de souvenirs »La fleur ensanglantée«.

Un bal sur le noyer

Les Styriens sont vraiment inventifs. Près de Ljutomer se trouvent les ruines du château de Branek, dont les caves sont encore bien conservées. Les environs sont beaux et les visiteurs aiment y venir. Ils ont maintenant l'intention d'y aménager les deux étangs pour que les pêcheurs y trouvent leur compte. Auprès des ruines du château il y a un vieux noyer imposant. Sur ce noyer on a installé deux estrades: une plus petite pour l'orchestre et une plus grande pour les danseurs. On les a déjà mises à l'épreuve et il paraît qu'elles ont bien tenu.

Dorénavant, il y aura donc lors des manifestations aux alentours du château de Branek une curiosité particulièrement attrayante: le bal sur le noyer.

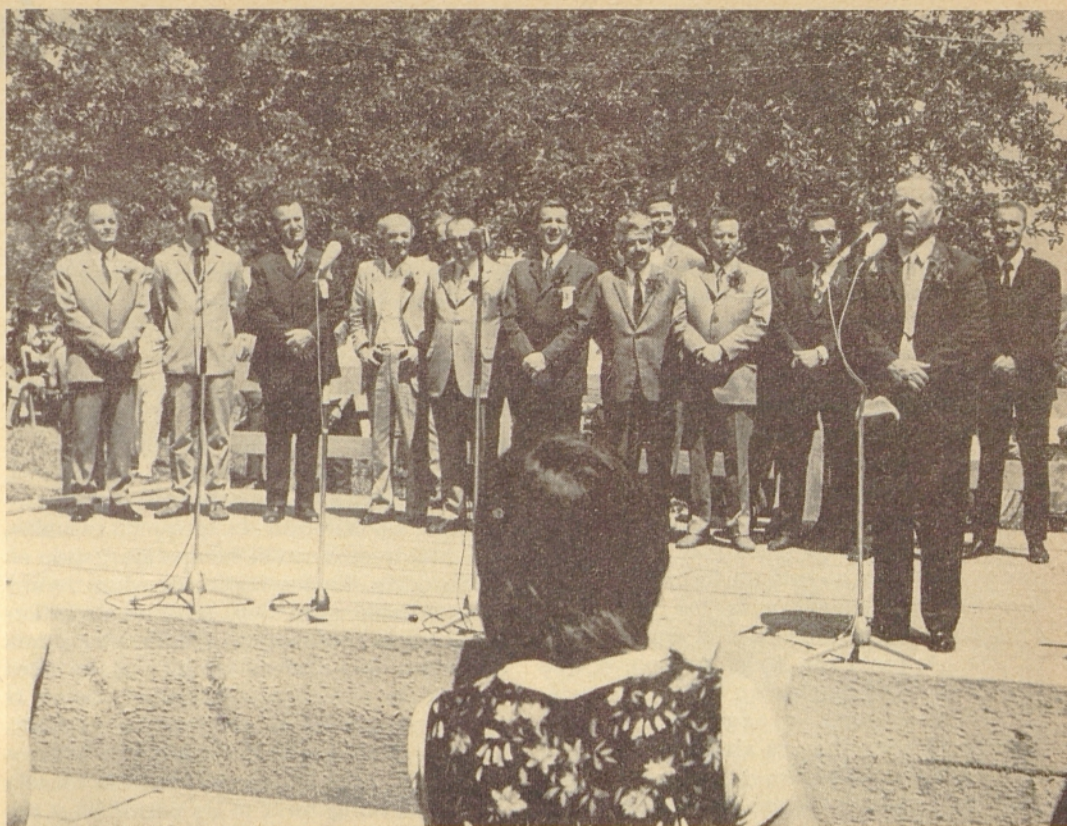
Le bal paysan de Križevci

Les manifestations folkloriques en Slovénie sont devenues très populaires. On en organise de plus en plus. Elles ont en effet toujours beaucoup de visiteurs et elles permettent de conserver nos intéressantes coutumes populaires. A Križevci près de Ljutomer, il y a eu le dimanche 15 août un Bal paysan. Bien préparée, la manifestation fut vraiment magnifique. Il y eut des groupes de cavaliers; sur des chariots paysans parés on présenta les anciennes coutumes du Mursko polje. Des groupes folkloriques se produisirent et l'on présenta aussi quelques curiosités du »gostüvanje« de la Prlekija.

Opérations esthétiques à Čateške toplice

Nos Čateške toplice (thermes) bien connues ont une nouvelle attraction — un cabinet de consultation pour les opérations esthétiques. Le dr. Boško Milojević, chirurgien esthétique de Zagreb, qui s'occupe de cette spécialité depuis vingt ans déjà, y a ses heures de consultation. Il s'est perfectionné dans sa branche pendant trois ans en Amérique, où il a eu quelque temps aussi des conférences à l'Université de l'Iowa. Maintenant encore il va tous les ans pour un mois aux U. S. A., où il visite les plus grands centres de chirurgie plastique. Cette année, en octobre, il visitera New York, Philadelphie, St. Louis et Miami Beach. Dans chaque ville il passera une semaine dans les cliniques.

Le dr. Milojević a certes son cabinet de consultation à Zagreb, mais il vient à Čateške toplice trois fois par semaine. Il opère les jeudi et vendredi. Ses patients furent tout d'abord pour la plupart des étrangers, envoyés par la médiation du Generalturist de Zagreb à Čateške toplice par une compagnie internationale du tourisme sanitaire de l'Allemagne de l'Ouest. La plupart des patients sont des Allemands, des Suisses et des Autrichiens, mais il y a aussi des Français, des Anglais et des Danois. Ces derniers temps cependant, il y a de plus en plus de patients du pays. La plupart des gens désirent des corrections du nez et des oreilles. Aux femmes d'âge mûr il supprime les rides du visage, le double menton et semblable. En Yougoslavie, le dr.

V imenu rojakov iz Francije je na pikniku v Loki pozdravil zbrane predsednik Združenja Jugoslovancev v Sallauminisu Justin Cebul

Milojević est l'unique chirurgien qui ne pratique que les opérations esthétiques. Nos spécialistes des hôpitaux sont en effet surchargés avant tout par les opérations plastiques à la suite de blessures, brûlures, etc. Pour Čateške toplice c'est là certainement une grande attraction. Les patients ont leur section particulière. Ils sont très contents de ne pas être obligés d'aller à l'hôpital pour de telles opérations, qui sont faites dans les thermes mêmes.

Un nouveau film slovène

Aux environs de Maribor on tourne un nouveau film slovène »La dernière station«. Le tournage est dirigé par le metteur en scène Jože Babič. Le scénario est de Branko Šoemen. Les acteurs principaux du film sont Majda Potokar, Polde Bibič et l'acteur de Belgrade Dragan Nikolić.

Na zdravje!

Temu postavnemu amerškemu rojaku so naša dekleta pripela nagelj in rožmarin ne le na prsi, ampak tudi na ramena. Seveda je bil na to ponosen

Como sera Eslovenia en el futuro?

Ya hace mucho tiempo de ésto que se discute en Eslovenia sobre la planificación de nuestro desarrollo y especialmente sobre las características de éste en los siguientes diez años. Esta discusión no sólo se basa sobre la planificación del futuro desarrollo, sino que además critica las actuales realizaciones, que entre paréntesis no son siempre como las deseamos. Pensamos ante todo que la productividad de trabajo sigue siendo muy baja, que existen grandes diferencias entre el trabajo físico y el intelectual, que nuestro país no está uniformemente desarrollado en cuanto a la faz técnica se refiere, lo mismo vale para el equipamiento, etc. A pesar de todo, pensamos que Eslovenia no ha logrado en toda su historia, tantos éxitos como los adquiridos en estos últimos 25 años. Esto ya alcanza como para que en estos momentos fijemos bases sólidas para nuestro futuro. En el plan de desarrollo a largo plazo ocupan por ello un puesto especial-ligadas a las gentes-los siguientes bienes: libertad, seguridad social, creatividad laboral, conciencia nacional y conciencia autogestora, educación, solidaridad, etc.

Entre los preparativos para la elaboración del plan de desarrollo a largo plazo hemos oído que casi la quinta parte de los hogares eslovenos no tienen un departamento confortable propio. Junto a estas constataciones está previsto en el plan, la construcción hasta el año 1985 es decir en 15 años, de 12 millones de metros cuadrados de superficie habitable. Con ésto se logrará que con justicia cada familia eslovena tenga su departamento. Es decir que cada habitante tendría, término medio, 16 metros cuadrados de superficie habitable. En el campo de la medicina social incluiremos en los próximos quince años a todos los eslovenos en un sistema único de protección sanitaria. Toda la población eslovena estará incluida en un sistema único de seguro obligatorio y de la invalidez. Regularmente iremos adaptando a su vez las jubilaciones con el nivel de vida medio que tenga la población activa. En 15 años se montará una moderna, organizada y ampliamente accesible red sanitaria, como así además: sistema hospitalario, centro clínico, etc. El grado de protección médica estará asegurado hasta tal punto, que a cualquiera

que no tenga medios económicos le aseguraremos una vida decente.

En el campo educacional y escolar se llegará también a extraordinarios cambios. La educación de las gentes dentro y fuera de la escuela es la base fundamental para el logro de una economía eficaz, para la adquisición de conocimientos mundiales sobre tecnología, ciencias y puntos de partida que colaborarán al mejor logro de la revolución tecnó-científica. Según el plan, alcanzaremos el nivel máximo de cultura general elemental del los eslovenos de tal manera, que incluiremos a toda la juventud pre-escolar en la así denominada «pequeña escuela», a la cual iremos con el tiempo alargando en su duración. En los institutos educativos y de protección al menor- jardines de infantes que son parte constituyente del sistema educativo, incluiremos también a los niños de madres obreras o empleadas. Ye en la primera etapa del próximo período posibilitaremos el alargamiento gradual de la escolaridad. A todos los que terminen la escuela elemental obligatoria se les permitirá y posibilitará la continuación de su educación. En la enseñanza secundaria o media estará incluida alrededor del 70 % de la juventud entre los 15 y 19 años de edad. Las escuelas medias, vocacionales y técnicas estarán unidas bajo un sistema educativo unitario de grado medio. También la universidad será reformada, en especial en cuanto a la calidad de los estudios y en la suministrar de materias de estudio se refiera. Hasta el año 1985 los estudios superiores y pre-universitarios irán incluyendo gradualmente alrededor de una cuarta parte de la población eslovena comprendida entre los 19 y 24 años de edad. Entonces, Eslovenia tendrá dos centros universitarios completos con 12, hasta 15, mil estudiantes inscriptos. A excepción de Ljubljana y Maribor se formarán también estudios superiores elementales de educación en otros centros, sobre todo en Koper, con miras a la situación económica de determinados territorios. Los planificadores anuncian grandes cambios en el desarrollo regional y en la urbanización de Eslovenia. Este país se ha convertido en el país de los pequeños centros urbanos. Sólo dos ciudades tienen más de 100.000 habitantes, alrededor de ellas vive el 61 % del resto de la población. Además de Ljubljana y Maribor, se han formado algunos centros de gravitación más o menos grandes en los cuales vive casi la mitad de la población eslovena. Estos centros son los

principales sostenes del desarrollo social y económico. Esperamos que hasta el año 1985 vivirá en las ciudades y centros urbanos el 70 % de toda la población eslovena.

Según anuncios, en el año 1985 la ganancia anual por habitante será cerca de 3000 dólares. Esto será una garantía para que se formalicen también los enunciados en cuanto al movimiento de población, ocupación y medios de vida. En el movimiento natural de la población influirán ante todo: el aumento real del nivel de vida medio, mejor asistencia médica, prolongación del término de vida medio, mayor atención a la familia, protección a los niños, etc. La población de las restantes repúblicas yugoslavas todavía seguirá inmigrando hacia Eslovenia, pero en menor cantidad como lo hace ahora. Cada vez irán menos eslovenos al extranjero. Se anuncia así, que vivirán estos futuros 15 años en Eslovenia, cerca de 200.000 eslovenos más que en la actualidad. En el actual territorio esloveno vivirán en el año 1995 dos millones de eslovenos.

Como prometen que cada vez irán menos eslovenos a trabajar al extranjero, los planificadores apoyan su argumento, promesas y demás en lo siguiente: aparecerán cambios en la estructura económica de Eslovenia, se abrirán gran cantidad de nuevos puestos de trabajo, el progreso y adelantos técnicos influirán enormemente aumentando la producción. La labor diaria se acortará, ante todo en las actividades donde las condiciones de trabajo son difíciles.

Todos estos anuncios, deseos y promesas son bastante optimistas por haber sido extraídos de conocimientos científicos y constataciones técnicas elaboradas sobre posibilidades reales. Lo más importante de este desarrollo a largo plazo es la base material para su realización. La riqueza natural de Eslovenia es bastante limitada. Aparte de los bosques, carbón de mala calidad y algunos yacimientos minerales, no tenemos a nuestra disposición riquezas naturales importantes con las cuales podríamos señalar una determinada meta a nuestra producción. Influirá también sin duda sobre nuestro desarrollo a largo plazo nuestra situación geográfica favorable. En la planificación partimos antes que nada de las posibilidades materiales y capacidad propias. La riqueza acumulada, la cual Eslovenia ya tiene, habrá que en los quince años que siguen todavía aumentarla y modernizarla.

Ob zaključku te številke smo iz Lensa v Franciji prejeli žalostno sporočilo, da našega dragega prijatelja, upokojenega rudarja Jožeta Martinčiča, častnega predsednika Združenja Jugoslovanov v Severni Franciji, ni več. V torek 3. avgusta se je tiho za vselej poslovil. Prav v tej številki objavljamo sliko z lepega družinskega slavlja, ko sta v letošnjem maju Jože in njegova dobra soproga Ani praznovala zlati jubilej skupne življenjske poti. Jubilantoma so prišli osebno čestitat tudi župan mesta Lengs g. Andre Delelis in odborniki. Čeprav smo vedeli, da je rahlega zdravja, smo upali in verjeli, da se še srečamo v domovini, kamor je prihajal tako srčno rad. O pokojnem, ki ga bomo ohranili v častnem spominu, bomo več spregovorili v prihodnji številki. Njegovi družini in prijateljem izrekamo iskreno sožalje!

Francija

Prijateljsko srečanje

Naš dopisnik, rojak Anton Škruba iz Merlebacha nam je pisal o prijetnem obisku članov pevskega zbora Jadran in njihovih svojcev pri rojakih v Aumetzu. Blizu sto dobro razpoloženih izletnikov se je v nedeljo 13. junija z dvema avtobusoma odpeljalo na obisk k rojakom v Aumetz. Sprejeti so bili nad vse gostoljubno in preživeli so nepozaben dan med petjem in prijateljskimi pomenki. Peli so pevci Jadrana, pa tudi člani mladinskega pevskega zbora iz Aumetza. Kar donelo je, tako je bilo lepo. V poznem večeru so se izletniki zadovoljni vračali. Srečanje jim bo ostalo v trajnem spominu.

Občni zbor Združenja

Združenje Jugoslovanov v Sallauminesu je imelo 23. maja občni zbor. Z enominutnim molkom smo se spomnili lani umrlih, zatem pa prešli na dnevni red. Po izčrp-

nem poročilu o delu društva v preteklem letu so navzoči člani soglasno predlagali, da bi letos ostal odbor nespremenjen. Predsednik se je zahvalil za izraženo zaupnico. Tako bo tudi letos vodil delo Združenja Jugoslovanov v Sallauminesu naslednji odbor: častni predsednik Franc Filipič, predsednik Justin Čebul, drugi predsednik Karolina Vozelj, tajnik Ivan Demšar, drugi tajnik Vinko Mlinar, blagajnik Gizela Pečnik, drugi blagajnik Viktor Rahle, preglednik računov Franc Filipič ml.

Za letos ima društvo v načrtu prijeten skupen izlet za člane in družine in seveda še več drugih prireditev. Zelo bi želeli v jeseni, lko bomo kakor doslej, s posebno prireditvijo proslavili jugoslovanski narodni praznik 29. november — da bi na tem slavlju sodeloval tudi kak ansambel iz domovine, kar bi nedvomno veliko pripomoglo k prireditvi in še bolj pritegnilo v naš društveni krog mlade ljudi.

Justin Čebul

Srečanje Jugoslovanov v Martigues

Rojaki, ki živijo v Martigues in v okoliških krajih precej raztreseno, so se 9. maja sešli na prijetnem družabnem srečanju v dvorani Cercle st. Rock v St.

Pierre les Martigues. Pobudo za prireditve je dal priljubljeni generalni konzul tov. Biljanović, ki se je slavja udeležil s soprogo. Navzoči so bili tudi ostali uslužbenci našega generalnega konzulata iz Marseillesa. Predsednika občine je zastopal občinski svetovalec Renne Trebillot. Navzoč je bil tudi nekdanji predsednik občine Martigues g. Paul Pascal s soprogo, sedanji predsednik Društva prijateljstva Francije in Jugoslavije. Med gosti sta bila pa tudi naša znana nogometaša Skoblar in Pantelić.

Blizu devetdeset oseb se je udeležilo skupnega kosila, na katerem so postregli z našimi domačimi specialitetami — odojki in janjčki, pečenimi na ražnju. Ugajali so tudi razne vrste siri, specialitete iz posameznih jugoslovanskih republik. Poleg tega so gospodinje poskrbele, da so gostje dobili na mizo domače sladice in pecivo, med katerimi ni manjkalo tudi primorske gibanice. Žejo so si gasili s pivom in domačimi vini. Večjo količino kapljice iz svoje kleti je za slavje poklonil tudi naš rojak Rafael Pintar.

Po kosilu je prišlo še več obiskovalcev in razvilo se je pravo družabno veselje. V dvorani so ob spremljavi harmonike prepevali naše narodne pesmi, potem so vrteli plošče in zaplesali. Mlajši rod pa se je na prostem razvnel pri raznih športnih igrah: nogometu, balinanju itd.

Udeleženci družabnega srečanja v Martigues letos 9. maja

Bilo je prav prijetno in kar prehitro se je zvečerilo in se je bilo treba posloviti. Drug drugemu smo ob slovesu prisrčno zaježeli: Na skorajšnje svidenje!

Andrej Grapulin

Belgija

Res prijetno smo se imeli

Iz Belgije nam piše naročnica, da so se naši rojaki letos 1. maja res prav prijetno imeli na družabni prireditvi, združeni s kulturnim programom v Gilly-Haies pri Charleroi. Nad tristo Slovencev od blizu in daleč se je zbralo. Zbrane je v imenu prireditvenega odbora pozdravil Ivan Kodeh. V programu pa so sodelovali: pevski zbor Jadran pod vodstvom Ivana Kodeha in zabavni ansambel Veseli bratci iz Charleroi ter dramski krožek F. S. Finžgar. Toplo so zapeli vrsto slovenskih pesmi. Med njimi so bile koroške narodne ter večno lepa Gregorčičeva »Nazaj v planinski raj«. Tudi mlada recitatorica simpatična Štefka Kranjčeva iz Sampremy je segla s svojo recitacijo Gregorčičeve pesmi Soči vsem v sredo srca, posebej pa seveda še rojakom s Primorske, ki jim je bila prireditev še posebej namenjena, kar je dokazovala tudi kulisa na odru, ki je predstavljala motiv iz Kanala ob Soči. Sledila je veseloigra Andrejčkova teta, kateri so se vsi od srca nasmejali. Dramski krožek se je res postavil pa tudi režiser, prizadevni in vsestranski Ivan Kodeh. Sledila je domača zabava, ki je trajala do prvih jutranjih ur.

Nov grob

V bolnišnici je 21. maja umrla znana gostilničarka Marija Jurečič, rojena 1. 1906 v Sloveniji. Pokojna je bila redna članica in podpornica društva sv. Barbare v Eisdenu. Kadar je imelo to društvo kakšno prireditev, je Mici zaprla svoj lokal in šla na prireditev. Bila je zavedna Slovenka, gostoljubna in družabna. Rada je pela slovenske pesmi in tudi zaplesala.

Letos se je nameravala za stalno vrniti v domovino. To željo, da bi zasluženi pokoj uživala v domovini, pa ji je preprečila bolezen. Naj počiva v miru — pri društvu jo bomo ohranili v hvaležnem spominu. Njenemu sinu in ostalim sorodnikom naše sožalje!

Odbor društva sv. Barbare, Eisdenu

Kulturna skupnost Jugoslovanov v Bruslju

Društvo »Prijatelji Jugoslavije« v Bruslju je na svojem letošnjem občnem zboru 16. maja sprejelo sklep, da spremeni svoje ime. Odslej se bo imenovalo Kulturna skupnost Jugoslovanov v Bruslju. Obenem s spremembo imena je društvo temeljito reorganiziralo svoj dosedanji odbor in ga izpopolnilo z novimi člani ter razširilo svoj delovni program.

Kulturna skupnost Jugoslovanov v Bruslju ima kot vsa druga jugoslovanska društva in klubi po svetu za pglavitni cilj svoje dejavnosti skrb za bolj urejeno kulturno zabavno življenje, ki naj naše ljudi stalno spominja na domovino, na njene ljudske običaje in navade.

V svojem obsežnem delovnem načrtu ima organiziranje tovariških in zabavnih večerov, filmskih prireditev, predavanj, ki bodo obravnavala socialna, pravna, gospodarska in kulturna vprašanja. Društvo bo organiziralo sprejeme kulturno umetniških skupin iz domovine in sodelovalo s kulturnimi društvi v Belgiji. V načrtih imajo dalje organiziranje jezikovnih tečajev za pouk francoskega in srbohrvatskega jezika, prizadevanja za otvoritev dopolnilne šole za jugoslovanske otroke, izdajanje informativnega lista in podobno. Cilj kulturne skupnosti Jugoslovanov v Bruslju je širjenje jugoslovanske kulture med belgijskimi državljani, ki v zadnjem času kažejo vse bolj živo zanimanje za Jugoslavijo na gospodarskem, kulturnem in turističnem področju.

Želja Kulturne skupnosti Jugoslovanov v Bruslju je, da zbere pod svojim okriljem vse dobronamerne jugoslovanske državljane v Bruslju, kakor tudi tiste, ki prihajajo ali nameravajo priti na podlagi dogovora o zaposlovanju jugoslovanskih delavcev, ki je bil preteklo leto podpisan med Belgijo in Jugoslavijo. Uspehi Kulturne skupnosti Jugoslovanov v Bruslju in uresničitev njenega delovnega programa niso odvisni le od novoizvoljenega odbora, temveč tudi od zanimanja in sodelovanja vseh jugoslovanskih in belgijskih državljanov.

ZDA

Petinpetdeset let Prosvete

Letos 1. julija je minilo petinpetdeset let, odkar izhaja Prosveta, glasilo Slovenske narodne podporne jednote kot dnevnik pod zdajšnjim naslovom. List sam je sicer

Sedanji urednik Prosvete Louis Beniger

že starejšega datuma, saj je pod naslovom Glasilo SNPJ začel izhajati že leta 1908, najprej kot mesečnik, zatem kot tednik. Za uredniško mizo Prosvete je sedela vrsta znanih napredno usmerjenih mož. SNPJ in njeno glasilo Prosveta sta v drugi polovici leta 1917 odločno podpisali jugoslovansko republikansko gibanje. Tudi med drugo svetovno vojno je bila Prosveta odločna podpora organizacijam ameriških Slovencev, ki so si prizadevale za politično in gmotno pomoč domovini. S stvarnim tolmačenjem jugoslovanske politike je znatno prispevala, da so bili naši ljudje v Ameriki in po njej tudi ameriška javnost poučeni o vsem dogajanju v zvezi z Jugoslavijo. Tudi danes se Prosveta ob vseh pomembnih političnih dogodkih odločno opredeljuje za napredna stališča. Njen jubilej ni pomemben le za ameriške Slovence, nanj smo ponosni tudi mi v domovini.

Frank Alesh — 85 letnik

V Fontani v Kaliforniji je letos 28. julija praznoval 85-letnico eden naših vidnih društvenih delavcev med ameriški Slovenci — Frank Alesh. Doma je iz Dobenega pri Mengšu, v Ameriko pa je odšel pred 68 leti. S trdimi žulji si je služil kruh v rudnikih v Pensilvaniji in v okolici Pittsburgha, nekaj časa je delal v klavnicah v Kansas Cityju, zatem pa je odšel v Chicago in se zaposlil pri podjetju Sears and Roebuck Co. Naštejmo samo na kratko še, kje je delal v društvih. Nad šest desetletij je član Slovenske narodne podporne jednote. Trideset let je bil taj-

nik bivše Jugoslovanske tiskovne družbe, ki je izdajala delavski list Proletarec in Ameriški družinski koledar. Vodil je tajniške posle Knjižne matice SNPJ in čičaške federacije društev SNPJ, bil je predsednik odbora za združitev raznih organizacij, član glavnega odbora SANS (Slovensko ameriškega narodnega sveta) in tajnik njegove podružnice v Chicagu. Zelo si je prizadeval in doprinesel k osnovanju posebne sekcije SNPJ v Chicagu, ki vsako leto poskrbi za pietetno spominsko počastitev umrlih članov na pokopališču Woodlawn. Eno najlepših njegovih prizadevanj pa je bila ustanovitev prvega slovenskega doma za ostarele v Fontani v Kaliforniji, ki deluje že petnajst let. Jubilantu iskreno želimo še mnogo zdravja in zadovoljstva polnih let!

Frank Alesh

Kanada

O deželi, kjer smo doma

Torontski odbor za ljudsko umetnost je letos že tretje leto zadnji teden v juniju (od 24. junija do 1. julija) organiziral posebno prireditev, imenovano »Metro Caravan 71«. V okviru te prireditve so posamezne narodnostne skupine, ki sestavljajo prebivalce Toronta, pripravile razstave, ki so obiskovalce seznanile z ljudskimi običaji, domačo umetnostjo in

navadami posamezne dežele in njenih ljudi. Poseben avtobus »Caravan 71« je vozil obiskovalce od razstavišča do razstavišča. Obiskovalci, ki so si kupili »potni list« za to potovanje so imeli tudi možnost, da bodo izžrebani za nagrado — osemdnevni izlet v Acapulco v Mehiki. Prireditve sama na sebi pa tudi nagrada sta bili kaj mikavni. Slovenski paviljon z nazivom »Ljubljana« je letos že tretje leto uredila torontska slovenska folklorna skupina »Nagelj«, ki se nam je lani predstavila tudi na naši televiziji. Razstavni prostori, kjer so se Slovenci predstavili kanadski javnosti so bili okrašeni s slovenskimi motivi — razstavljene so bile slike slovenskih krajev, naša ročna dela in razni drugi predmeti naše ljudske umetnosti. V kotu dvorane je bila urejena pristna slovenska gostilna, kjer so dekleta v narodnih nošah postregla goste s slovenskimi jedmi in pristno kapljico. Tudi recept za našo potico si lahko dobil. Vsak večer je bil kulturni program, kjer so nastopile folklorne skupine, zbori in posamezni pevci. Plesali so naše narodne plesne in peli narodne pesmi. Svojevrstna, izredno zanimiva prireditev je pritegnila mlade in stare. Zlasti za mlade je bila koristna, saj so se tako od blizu seznanili s kulturno dediščino posameznih dežel katere prebivalci žive v Torontu.

»Veseli vandroščki« zmagali v Wellandportu

Kar dva dni — 3. in 4. julija — je letos trajalo praznovanje kanadsko-jugoslovanskega dneva na farmi Beograd v Wellandportu, Ontario. V bogatem programu je sodelovalo blizu sto šestdeset oseb, slavja pa se je udeležilo nad pet tisoč obiskovalcev. Farma Beograd v Wellandportu predstavlja danes most prijateljstva med Kanado in Jugoslavijo, katerega je svoječasno zgradil in obenem z našimi izseljenci učvrščeval pokojni major William Jones, zdaj pa s to plemenito tradicijo nadaljujeta Jonesov sin Bill in njegova vdova Hellen. V začetku slavja so se poklonili spomenu pokojnega majorja. Na njegov grob so položili vence jugoslovanski ambasador v Kanadi T. Čuruvija in drugi. Med njimi tudi predstavniki nogometnega moštva Dinamo, ki je bilo na gostovanju v Kanadi in ZDA.

Sledila so razna športna tekmovanja, predvajanja kratkometražnih filmov, zatem pa so se vsi razživel ob domači pesmi in glasbi ter zaplesali ob tabornem ognju. Dopoldne 4. julija je bila napeta nogometna tekma za pokal majorja Jonesa. Tekmovala so moštva: Bitola iz Toronta, Balkan

Rojak Josip Bogdanich iz Eveletha v Minnesoti je, kakor vidite na obeh slikah, pravi umetnik pri rezljanju v les. Tudi Matica in Rodne grude ni pozabil pri svojih izdelkih. Iskrena hvala za pozornost!

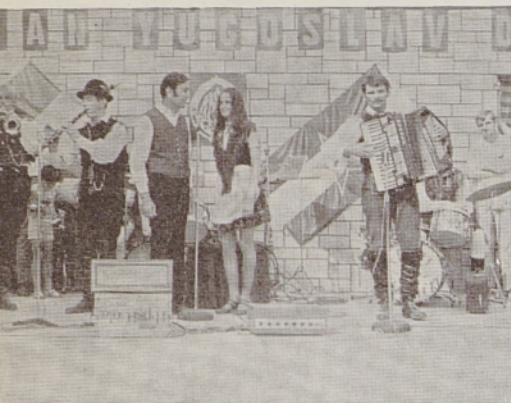

iz Kitchenera, Jugoslavija iz Londona in Jugoslavija iz Toronta. V finale sta prišli Jugoslavija iz Londona in Jugoslavija iz Toronta. Moštvo Jugoslavija iz Toronta je zmagalo z rezultatom 6 : 0 in si priborilo pokal.

Popoldne je bil glavni del prireditve. Navzočim so spregovorile številne ugledne osebnosti. Zatem je sledilo tekmovanje orkestrov, vokalnih ansamblov in posameznih pevcev amaterjev. V močni konkurenci je osvojil prvo mesto in prvo nagrado slovenski ansambel »Veseli vandroščki«, drugo mesto skupina Makedonka, tretje pa ansambel Tamburica iz Wellanda. Med solisti pa je bil prvi pevec Ladislav Lomot s skladbo Ljubica mala.

Ob zaključku programa je bilo v imenu pet tisoč udeležencev slavja odposlano pozdravno pismo vsem jugoslovanskim izseljenskim maticam. Sledila je družabna za-

bava. Na programu je bila tudi loterija, ki je najbolj osrečila Radoslava Šuleiča, po rodu iz Smedereva. Prejel je glavno nagrado — brezplačno potovanje v Jugoslavijo.

Nastop na prireditvi v Wellandportu

Praznovali smo petletnico

V Rodni grudi prebiramo dopise od vsepovsod, ko vam pišejo o delu svojih društev. Tako sem tudi jaz kot tajnik Slovenskega kanadskega društva v Calgaryju dobil nalogo, da vam na kratko pišem o našem društvu. Naše društvo je bilo ustanovljeno leta 1966 in smo nedavno praznovali peto obletnico. Bilo je zelo lepo. Prišli so skoraj vsi tukajšnji Slovenci in še precej drugih. Pred slavljem smo se tudi slikali. Prilagam sliko našega odbora. Večina nas je Prekmurcev. Tudi naš kuhar Janez Hribar je doma iz Prekmurja. Sicer je že upokojen, a k nam vedno rad pride pripraviti večerje po slovenskem okusu. Zdaj imamo največ težav, ker še nimamo svoje društvene dvorane. Tudi glede glasbe je težko, ker je skoraj polovica naših mož Slovencev, žene pa so od drugod ali pa narobe. A vse to se bo sčasoma uredilo.

Franc Hajdinjak

Odbor Slovenskega društva v Calgaryju. Tudi kuharja so vzeli v svojo sredo. Prav imajo! Saj brez okusne jedi tudi prireditve ne morejo uspeti

Argentina

Kaj delamo pri Ljudskem odru?

Pred nekaj meseci je ponovno oživel pevski zborček naših malih, katerega poučuje naš požrtvovalni član Danilo Lukač. Tudi sicer je društveno življenje razgibano. Novo leto smo pričakali na prijetnem silvestrovanju. Nad sto rojakov se je udeležilo skupne večerje, kateri je sledil kratek nagovor z voščilom. Tudi pustovali smo. Najprej so imeli v načrtu nekaj predpustnih prireditev skupaj z ostalimi društvi kakor prejšnja leta, pa nismo uspeli. Pa smo organizirali kar sami dve plesni prireditvi, ki sta bili kar uspešni.

Tudi naši balinarji ne spe. V začetku aprila je pododbor organiziral prvo tekmo na našem novem pokritem igrišču. Prijavilo se je kar 60 igralcev iz vseh naših društev. Večji del so to starejši člani, ki že desetletja sodelujejo z nami. Med njimi je tudi nekaj mlajših.

V nedeljo 28. marca smo imeli redni občni zbor, za katerega je odbor pripravil obširno poročilo o društvenem delu v preteklem letu in ga poslal članom. Po krajši razpravi so navzoči člani s toplim aplavzom v celoti odobrili odborovo poročilo. Sledila je izvolitev članov v novi odbor. Nekatere odbornike, ki že več let delajo v odboru, smo nadomestili z novimi, med katerimi so tudi mlajši člani. Med njimi so tudi štiri odbornice. V novem odboru so: predsednik Mateo Ljubičič, podpredsednik Hektor Jekše, tajnik Rodolfo Subiotto, podtajnik Raul Bizinel, blagajničarka Marija Gabrovec, podblagajničarka Marija Benčič-Calebič, odborniki: Arturo Benedetič, Hektor Buzinel, Jose Drašček, Juan Erman, Mateo Hajlo. Namestniki: Francisco Gregorič, Norma Peric, Juan Civale, Louis Hreglia. Preglednika računov: Alicia Subiotto in Zvonko Maglič.

R. S. M. L

Avstralija

Slovenski list »Triglav« v Sydneyu

V Sydneyu v Avstraliji je bil pred nedavnim osnovan »Slovenski klub Triglav«, ki deluje kot delniška družba (Pty. Limited) v sklopu zaupniške družbe (»Trust Company«). Le-ta naj bi v prihodnje zastopala slovenske klube in organizacije v Avstraliji. Ena izmed dejavnosti Slovenskega kluba »Triglav« je tudi izdajanje lastnega glasila, katerega prva številka (za julij) je že izšla. List prejema člani klu-

ba brezplačno, njegov odgovorni urednik pa je obenem predsednik kluba Jože Čuješ. Vzdrževali se bodo z oglasi, prostovoljnimi delom in s prispevki za tiskovni sklad.

Prva številka »Triglava« posveča posebno pozornost obisku pianistke Dubravke Tomšič-Srebotnjakove v Avstraliji. Klub »Triglav« je v Sydneyu priredil z njo »družabno srečanje«, ob tej priložnosti pa jo je imenoval tudi za prvega častnega člana. Zapisu s tega srečanja sledijo razmišljanja o odnosu Slovencev v Avstraliji in nasploh po svetu do slovenstva in domovine, o pomenu narodnostnih prireditev, obvestila o prihodnjih akcijah kluba ter številne novice iz Slovenije. O namenu lista »Triglav« pa piše urednik v svojem uvodniku: »Namen 'Triglava' ni polniti vrzeli med tem ali onim mišljenjem, niti postavljati mostov med to ali ono idejo. 'Triglav' bomo izdajali zato, da bosta družba in klub lažje dosegla svoji cilj: omogočati rojakom čim naravnje narodnostno življenje v izseljenstvu in mu dati vse možnosti, da more živeti v tesnem in neoviranem stiku s slovenskim narodom v domovini. Namen 'Triglava' je resno poseči v uspavajočo brezbriznost slovenske emigracije v Avstraliji, razpihniti žerjavico ter postaviti emigraciji, vsaj tisti, ki je slovensko zavedna, pozitiven cilj za bodočnost.«

Odbor Slovenskega kluba Triglav

Slovenski klub »Triglav« v Sydneyu je na občnem zboru 4. julija izvolil v odbor naslednje člane: Staneta Petkoviška za predsednika, Enzo Firma za tajnika, Mileta Šircija za blagajnika. V odbor so bili še izvoljeni: Albin Poršek, Sonja Posenelli, Franc Ratko, Marija Ritlop, Marija Košorok in Benjamin Bratkovič. V soboto 14. avgusta so se člani in prijatelji Slovenskega kluba Triglav zbrali na družabni zabavi v Masonic Hall v Guildfordu, kjer so se prijetno zabavali.

V Waubachu v Holandiji je konec julija umrl v visoki starosti 89 let častni predsednik slovenskega društva Edinost

Jozef Videc

Bil je zaveden Slovenec in vnet društveni delavec.

Društvu in vsem njegovim izrekamo topljo sožalje. Vsi, ki smo ga poznali in spoštovali, ga bomo ohranili v častnem spominu!

uradu Matice in dodala: »Saj vedno vidim kaj novega, kar me razveseli.« Povedala je tudi, da se bodo udeležili nekaterih izletov in prireditev doma in tudi izleta po evropskih deželah, saj žele vsi, posebej pa še vnučka Ruth, videti čim več.

Spomnili smo se, da sta Erjavčeva lani prav ob letu slavila zlati jubilej njune skupne življenjske poti. Prav gotovo so jima imenitno slavje pripravili njuni otroci in vnuki. Veselja, zadovoljstva in dobrega zdravja smo jima zaželeli za še dolgo vrsto bodočih skupnih let.

Josephine je doma iz Vižmarij pri Ljubljani. Oče Simon Šetina je bil kamnoseški mojster. Doma so imeli restavracijo nasproti kolodvora, ki je bila med Ljubljancani zelo priljubljena. V tistih časih, ko še ni bilo avtomobilov, so se tam zelo radi ustavljali tudi nedeljski izletniki, ki so šli tam mimo na Šmarno goro. Potem pa je kakor veliko drugih, tudi njiju zvalila Amerika. Najprej je šel tja oče, nekaj let za njim l. 1904 pa mati s hčerko Josephine. Tam je Josephine tudi srečala svojega sedanjega moža Jožeta, ki je doma iz Šmarja.

Nekje daleč so zdaj spomini na otroška leta, preživeta tam pod našo lepo Šmarno goro. Vmes so desetletja izpolnjenega z delom, skrbmi, veseljem in sploh z vsem, česar je polno srce naših dobrih žena in mater, ki so ustvarile dom na tujih tleh, ki hočejo, da njihovi rod na tujem ne pozabi na svoj živi izvir — na deželo, iz katere je izšel. Veliko sebe je Josephine dala in daje družini, vse drugo pa društvenemu delu, predvsem Slovenski ženski zvezi.

I. S.

Znana društvenica Slovenske ženske zveze Josephine Erjavec iz Chicaga, ki nas je letos obiskala s soprogom, svakinjo Frances Hubert ter vnukinjo Rosanne Ruth, ki je pa žal ni videti na sliki, ob prihodu na Brniku

»Rada pridem v domači kraj«

Dvaindvajsetega junija v poznih popoldanskih urah smo se srečali na letališču Brnik, ko je spet prispela velika skupina ameriških rojakov obiskat domače kraje. Med njimi je bilo veliko znancev iz prejšnjih let, ki so zdaj prišli v spremstvu otrok ali vnukov. Tako smo spet srečali tudi rojakinjo Josephine Erjavec iz Jolietu 11., nekdanjo dolgoletno tajnico Slovenske ženske zveze, zapisnikarico krožka št. 20 SZZ v Jolietu.

V kratkem razgovoru nam je povedala, da je to njen deveti obisk v Sloveniji. S soprogom imata tri hčerke, sina in trinajst vnukov. V Slovenijo pride redko sama. Ko sta bila s soprogom pred dvema leti v Sloveniji, sta bila z njima vnuk Filip Pucel in njegov prijatelj Patrick Riley, ki se jima je tako izpolnila želja, da sta spoznala lepe domače kraje svojih starih staršev. Letos

pa je gospa Josephine prišla s soprogom Jožetom, svakinjo Frances Hubert in vnukinjo Rosanne Ruth.

»Rada pridem v domači kraj«, je dejala, ko nas je naslednji dan s svojimi obiskala v

Grashevi iz Milwaukee so letos prvokrat obiskali Slovenijo od koder so doma starši. Seveda so šli tudi na izlete, da so več videli. Tony je v Milwaukee znan trgovec. Poleg njega na sliki njegova teta Marica iz Škofje Loke s katero sta se prvokrat srečala

Prihodnje leto izide knjiga o znamenitih Slovencih

Slovenski tisk doma in na tujem je v zadnjih letih objavil že vrsto člankov o podvigih Slovencev v svetu. Eden izmed namenov teh člankov je bil razširiti zbiranje takega gradiva na ves svet in pri tem ustrezno povečati število sodelavcev in sotrudnikov pri tem težavnem, a nadvse potrebnem narodnem delu. Z veseljem lahko napišemo, da je »Slovenian Research Center of America« ali Slovensko-ameriški raziskovalni center pri uresničevanju tega namena zelo lepo uspel, obenem pa širši javnosti posredoval vsaj »predokus« slovenskih podvigov v svetu, predvsem še takih, ki so bili pred tem povsem neznani ali pa premalo znani. Slovenski duh je snoval in ustvarjal domala v vseh deželah sveta in ta velika dela je treba prepričljivo prikazati kot pomemben slovenski doprinos k napredku civiliziranega sveta.

V zvezi s tem delom se je sprožila tudi vrsta vprašanj, ki jih dobivamo po pošti in telefonu domala vsak dan mi sami, poizvedbe pa prihajajo tudi na uredništva, knjižnice, knjigarne in razne druge ustanove v domovini, na mejah in v izseljenstvu. Razume se, da poleg vprašanj prihajajo tudi številne prošnje za gradivo, dodatke in popravke in to iz tako različnih virov kot so sodelavci Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, razni muzeji, uredništva in tuji strokovnjaki ali uredniški odbor spominske knjige, ki jo bodo izdali naši rojaki ob posvetitvi Slovenske kapele v Washingtonu. Danes bi želeli odgovoriti le na nekaj vprašanj, ki jih najbolj pogosto dobivamo.

V katerih jezikih bodo izšle te knjige? Prvo zajetno in skrbno dokumentirano knjigo te vrste nameravamo izdati v angleščini kot svetovnem jeziku. Že doslej pa je več založb in ustanov prosilo za dovoljenje, da izda to delo še v slovenskem jeziku. Ta dva jezika se zdita doslej gotovost, vendar nekateri rojaki že danes opozarjajo, da bo treba to publikacijo izdati tudi v španščini. Vsaj v skrajšani obliki morda pridejo počasi na vrsto še ponatisi v drugih jezikih.

Kdaj bo izšlo prvo večje delo te vrste v angleščini? Ker je odgovor na to vprašanje odvisen od številnih dejavnikov, je ze-

lo težko natančno odgovoriti. Trenutno še ne vem, kakšne bodo moje poklicne obveznosti v naslednjem letu, čeprav sem zaprosil za nekoliko lažji urnik na univerzi; niti še ne vem, ali bom moral opraviti večino prevodov dokumentacije sam, ali se bo pridružilo še kaj več prevajalcev za dokumente v kakih dvanajst jezikih; tudi je nemogoče prerokovati, kako hitro bo tiskarna izpolnila svoje obveznosti itd. Sodeč po izkušnjah s prejšnjimi knjigami upam, da bo izšla prva angleška knjiga o znamenitih Slovencih proti koncu leta 1972, morda kak mesec preje ali tudi kak mesece pozneje. Pribiti pa mora, da skoraj vsi naši sodelavci garajo z izrednim zagonom in požrtvovalnostjo.

Kdo so vaši sotrudniki ali sodelavci? To so ljudje različnih poklicev in prepričanj, ki pa je vsem skupna želja storiti nekaj koristnega za narod in povečati slovenski ugled v svetu. Vrstijo se od nekaj rednih sodelavcev Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, prek univerzitetnih profesorjev v Evropi in obeh Amerikah tja do sodelavcev Slovenske kulturne akcije in rodoljubnih »zasebnikov«, kot so npr. Jakob Strekal, S. Tarman, Janko Rogelj, Mrs. Marie Priland, Ana Krasna, dr. Frank Kern, g. Jože Zelle, univ. profesorji Hočevar, Felicijan, Slank, Čuješ in drugi, pa tudi drugi rojaki, kot Frank Česen, Louis Kaferle, Jack Tomsic, vsi Grdinovi, Jednotar Ed Krasovich in dolga vrsta drugih. Najplodnejši sodelavci bodo navedeni že na naslovni strani, vsako drugo pomoč pa bomo omenili v pripombah ali predgovoru v publikacijah samih.

Zakaj v svojih dopisih navadno ne omenjate imen naših znamenitih mož in žena? Za to je več razlogov: prvič, najvažnejše stvari je treba prihraniti za knjige same, če hočemo, da bodo šle v promet in po večletnem zastojnem delu ne obtičimo še v velikih dolgovih. Drugič, sotrudniki se čisto mučijo po več mesecev ali celo več let, predno odkrijejo in dokažejo slovensko narodnost kakega znamenitnika. Ne bi bilo pošteno vreči taka imena v javnost, pa omogočiti komur koli, da jih tiska pred izidom knjige in pri tem preprosto pozabi na garanje naših sodelavcev. V knjigi bo točno zabeleženo, kdo je kaj odkril, kot del dokumentacije.

Bi nam hoteli zopet ustreči z vsaj nekaj »slovenskimi ocvirki«, ki vedno tako zanimajo vse zavedne Slovence? To vedno z veseljem storimo! Ko smo začeli zbirati tudi te vrste gradivo (poleg splošne izseljenske zgodovine), je bil v javnosti znan le en slovenski kongresnik. Danes imamo gradivo za tri in smo že na sledi četrtemu. Takrat je bil znan le en naš general v Ameriki, danes imamo kompletno gradivo za štiri slovenske generale. Takrat smo sanjali, da bi kdaj odkrili vsaj še enega admirala, danes imamo čudovito gradivo za tri naše admirale v Ameriki, pa še za enega na Švedskem in v predvojni Avstriji, skušamo pa še dognati slovensko poreklo tudi za admirala v Angliji. Sanjali smo o slovenskih izumiteljih, danes pa imamo dokumentacijo za ducate slovenskih izumov, od dolge vrste strojev pa tja do zdravstvenih instrumentov in naprave, ki lahko tehta letalo med poletom v zraku. Naj dodam, da nam je že od kapi zadet korni škof Jozafat Ambrožič sporočil, kako iz zvonikov egipčanskih katedral zvonijo slovenski zvonovi in da so nam Finci poslali gradivo o »zadnjem velikem mojstru finske glasbe«, ki je bil naše gore list, in Švedi o enem največjih svojih pesnikov, ki je bil potomec slovenskih prednikov. Seveda je tudi zanimivo vedeti, da so pred kratkim v Ameriki imenovali veliko palačo po našem slovenskem rojaku, da je Slovenec pred kratkim dobil odlikovanje za svoje zasluge za razvoj Pariza, ali da slovenski arhitekt-urbanist vodi načrte za ureditev prestolnice ene najobsežnejših držav na svetu. Bo to dovolj za danes?

Ali še sprejemate gradivo? Da. Po zadnjem vabilu je prišel še tako velik val novega gradiva, da smo rok z veseljem podaljšali. Želeli bi si seveda dobiti vse gradivo takoj, toda vse dokler ne bo rokopis zaključen, bomo še vedno sproti vstavljali dodatke ali novo gradivo. Kar pa bo prišlo prepozno za prvo izdajo, bo seveda moralo počakati na naslednje izdaje, ki bodo, upamo, v doglednem času sledile. Prosim, da gradivo in naslove pošljate na naslov:

Dr. Edi Gobec
Department of Sociology
Kent State University
Kent, Ohio 44240, U.S.A.

Po vrnitvi

Odlomek iz spominov rojaka povratnika, ki je od začetka sodeloval pri Slovenski izseljenski matici

Kmalu po vrnitvi iz Argentine v domovino sredi leta 1948 sem opazil, da so se skupine slovenskih izseljencev povratnikov razkropile po vsej Sloveniji; nekateri so odšli celo v Istro in Zagreb. Vsak je šel po svoje in se znašel, kakor je vedel in znal. Ne morem reči, da se nihče ni brigal zanje, iz lastnih izkušenj pa vem, da je bilo takrat še marsikaj neurejenega. Nekaj povratnikov se je celo vrnilo v tujino. Nekateri so morda imeli za to vzroke, drugi pa tudi ne. Starejši otroci, rojeni na tujem, se niso mogli uživati v tukajšnje razmere, kar je razumljivo. Zlasti še, ker je v tistih prvih povojnih letih v Sloveniji še marsičesa primanjkovalo.

Vse to sem opazoval in razmišljal, kako bi se povratnikom olajšale njihove težave. Tako sem se spomnil tudi tega, da bi bil za to potreben poseben odbor ali društvo, sestavljeno iz povratnikov, ki bi s pomočjo oblasti reševal njihove probleme. O tem sem govoril tudi s tovarišem M. Ščurkom, povratnikom iz Argentine, ki je bil takrat zaposlen v tovarni v Duplici pri Kamniku. Strinjal se je, čeprav se mu je zdel načrt težko uresničljiv, saj je bilo v Ljubljani in njenih okoliških krajih bolj malo povratnikov iz Argentine. Ti so bili največ na Primorskem, od koder so doma.

Povabil sem v Ljubljano na razgovor nekaj najbolj aktivnih povratnikov iz Argentine, ki sem jih poznal, in pri tem izbral posameznike s Tolminskega, Vipavskega, Goriške in s Krasa. Prišla je od vseh samo Sonja Golja s Tolminskega. Tonči Milost iz Solkana se mi je opravičil. Tako je moj poskus propadel. Kljub temu pa nisem nehal misliti na to.

Seznanil sem se s tov. Zvonkom Novakom, povratnikom iz ZDA, ki je bil na uradu za informacije pri predsedstvu vlade zadolžen tudi za izseljenska vprašanja. Z dopisom z dne 4. maja 1949 me je vabil k sodelovanju in me prosil za naslove mojih prijateljev in znancev v tujini. Pozneje me je obiskal na mojem domu, kjer sem mu izročil nekaj naslovov društev in aktivnih izseljencev v Južni Ameriki. Med tem časom, kar sem pozneje izvedel — je tekla beseda o isti temi med pisateljem Tonetom Seliškarjem, Mila-

nom Medveščkom, Mirkom Kuhljem, povratnikom Ludvikom Medveščkom in Tomom Brejcem, ki so iskali sodelavce za novo društvo za izseljence — med drugim tudi izseljence povratnike.

Dne 9. junija 1951 je bil ustanovni občni zbor Slovenske izseljenske matice. Takšna organizacija bi morala biti ustanovljena vsaj že nekaj let poprej, tako bi bil marsikateremu povratniku prihranjen ponovni povratek v tujino.

Ker so nekateri vedeli za moje živo zanimanje za izseljenske probleme, predvsem seveda za probleme povratnikov, so me želeli vključiti v odbor. Nihče pa ni vedel, kje stanujem, niti kje sem v službi. To tudi ni bilo lahko zvedeti, ker sem bil tisti čas po službeni potrebi večkrat premiščen. Kljub temu, da me niso našli, sem bil izvoljen v prvi odbor Matice, ki mu je predsedoval pisatelj Tone Seliškar. Podpredsednik je bil ljudski poslanec Tomo Brejc, tajnik novinar Stane Lenardič, blagajnik Cvetko Kristan. Poleg teh so bili v odboru še nekateri.

Ne vem, kje je tajnik Stane Lenardič izvohal, da delam v neki trgovini v Čopovi ulici. Nekaj dni po ustanovnem občnem zboru Matice je vstopil v to trgovino — prej je obiskal že več trgovin — in me naravnost vprašal: »Ali ste vi Franc Kurinčič, povratnik iz Argentine?« Pritrdil sem in ga vprašal, kaj želi. Kar oddahnil se je in povedal, kako me je iskal. Predstavil se mi je kot tajnik novoustanovljene Slovenske izseljenske matice in mi povedal, da sem izvoljen v njen odbor. Za tem me je povabil na sestanek k predsedniku Matice.

Na prvem ožjem sestanku sem bil pri predsedniku Tonetu Seliškarju v njegovi pisarni, kjer je bil kot glavni urednik tednika Delavska enotnost v palači Grafike, nasproti ljubljanskega kolodvora. Navzoča je bila poleg drugih tudi Vera, ki je bila sprejeta kot prva uradnica Matice. Kmalu za tem je Matica začela uradovati v svojih prostorih na Miklošičevi cesti. Na sestanku smo sklenili, da bomo povratniki, ki smo v odboru, razdelili vsak svoje področje dela. Jaz sem bil zadolžen za Južno Ameriko, Ludvik Medvešek za Severno Ameriko, Lojze Zdravje za Kanado, Franc Močilnikar za Francijo, Lojze Rot pa za Holandijo.

Na prvem rednem občnem zboru dne 15. decembra 1952, je bil izvoljen za tajnika Vinko Knol, za častnega predsednika pa je bil imenovan dolgoletni borec za delavske pravice Etbin Kristan. Njega imam še posebej v spominu. Kljub visoki starosti je bil na sejah Matice vedno živahen in veder. V dvorani sindikatov v Ljubljani je govoril neprekinjeno, gladko in stvarno, brez vsakih beležk, nad eno uro.

Veliko srce Louisa Adamiča

(Ob dvajsetletnici njegove smrti)

Kip Louisa Adamiča v dvorani pittsburške univerze

»Denar — zanj mu ni bilo mar!
Slava — kdo mu jo more dati, če si je ne pridobi sam?
Hvaležnost — ni je pričakoval ne zahteval...

Delal je čudovite stvari! Vodil ga je en sam cilj — koristiti človeštvu! Za to delo ni terjal plačila...«

Te misli, ki jih je v telegrafskem stilu nasul Louis Adamič v svojem znanem govoru na pogrebu Nikole Tesle leta 1943 v New Yorku, bi lahko ponovil govornik na Adamičevem pogrebu 1951. leta v Milfordu, torej kratkih osem let pozneje! Sorodna sta si bila v tem, kako sta pojmovala življenje in kakšen smisel sta odkrila v njem.

Stil boja in vedenja sodobne Amerike je drugačno kot Adamičevo. Nove generacije so skoraj grobe, včasih gnevne in črnoglede, a vedno protizanosne, nesentimentalne. Adamič je bil drugačen, nasmejan, veder, optimističen. Časi so se spremenili, Ameriko pretresajo danes težji problemi kot nekoč, a stari so se zaostriili. Rdeča nit boja proti mračnim močem Amerike pa je nepretrgana. Nekoč se je Adamič spopadal z njimi v takšnih znamenitih knjigah, kot je »Dinamit«, v katerem opiše zgodovino bojev ameriškega delavstva s kapitalom. Danes se spoprijemajo z njimi avtorji del, ki nosijo naslov: »Zakaj smo v Vietnamu«, »Oblast elite«, »Ameriška dilema«, ki se

ukvarja s črnskim vprašanjem in mnogo, mnogo drugih.

Te dni nam je izročil stari Adamičev prijatelj Janko N. Rogelj še neobjavljeno novo delo »Resnični Adamič«. V njem ameriški avtor Charles D. Femec vnovič osvetljuje zgodbo te enkratne osebnosti v ameriški književnosti in v javnem življenju. Bodo zares pretrgali dvajsetletni molk, v kateri so zavili Adamičevo zgodbo?

Tudi danes spoznavamo Jugoslavijo predvsem iz Adamičevih knjig, zatrjujejo številni Amerikanci. Sodobni avtorji, ki se posvečajo naši zgodbi, pač še niso prodrli v ameriške šolske čitanke. Vprašujem se, ali ne spada Adamič tudi v naše čitanke? O tem naj bi razmislili strokovnjaki in sestavljavci čitank. Pa v čitanke drugih narodov Jugoslavije? Saj se je loteval tudi njihovih snovi in leta 1951 padel kot žrtev v boju za resnico o naši lastni poti v socializem (»Orel in korenine«). V sebi je združeval prenekatere poteze Amerikanca, Slovenca, Jugoslovana, svetovljana, človeka, ki s svojim delom, širino in zakoreninjenostjo na dveh kontinentih in v dveh domovinah zbližuje narode.

Morda so ga najlepše označili v »Independent Woman«, ko so mu prisodili »veliko srce, sijajen um in literarno nadarjenost, ki ga je pridružila prvi vrsti ameriških pisateljev«.

Te svoje odlike in sposobnosti je posvetil tudi »stari domovini«, ki mu bo za to vedno hvaležna.

Ivan Bratko

IMATE OTROKE, VNUKE, PRIJATELJE,

ki govorijo, pišejo, berejo angleško, radi pa bi znali tudi materin jezik in se tako lažje spoznali z domovino svojih prednikov? Naročite zanje učbenik slovenskega jezika

Zakaj ne po slovensko — Slovene by direct method

Učbenik sestoji iz albuma s šestimi gramofonskimi ploščami slovenskih lekcij in iz knjige s poljudnimi razlagami slovenskega jezika v angleščini.

UČBENIK naročite pri SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI
Cankarjeva 1/II. 61000 LJUBLJANA
Cena za inozemstvo: 15,60 US dolarjev.

Besede govornega jezika

Stilne razlike v besednem zakladu knjižnega jezika

Jezik ima več govornih plasti, in sicer govorni knjižni jezik, pogovorni jezik, narečje in žargon. Ob tej priliki nas te plasti zanimajo samo po tistih besednih značilnostih, ki opravljajo kakšno bolj ali manj pomembno funkcijo v knjižnem jeziku. Izmed zvrsti knjižnega jezika ima posebne pogovorne besede samo pogovorna zvrst (konverzacijski jezik). To je jezik, ki se uporablja v privatnih pogovorih med tistimi ljudmi, ki tudi za to nalogo uporabljajo knjižni jezik.

V besednem zakladu knjižnega jezika imamo torej pogovorno, narečno in žargonsko skupino besed. Med besedami, ki pripadajo pogovorni zvrsti knjižnega jezika, in besedami, ki pripadajo pogovornemu jeziku, ki ni knjižni jezik, je težko potegniti mejo. Težave izvirajo iz tega, ker uporablja tudi pogovorni jezik skoraj vse besedišče pogovorne zvrsti knjižnega jezika kot svoje tipično izrazilo in ker isti ljudje uporabljajo včasih pogovorno zvrst knjižnega jezika, včasih pa pogovorni jezik. Eno izmed meril bi lahko bila pogostnost njihove rabe v premih govorih leposlovnih del. Tiste izraze, ki se pri različnih avtorjih v navadnih pogovorih oseb pogosto uporabljajo, bi lahko šteli kot tipična izrazila pogovorne zvrsti knjižnega jezika, drugih pa ne. SSKJ označuje besede, ki so značilne za pogovorno zvrst knjižnega jezika, s kvalifikatorjem **pogovorno**, druge pa s kvalifikatorjem **nižje pogovorno**. Pogovorna je beseda **dati** v pomenu »plačati« (koliko si dal za avto), ali pa **fant** v pomenu, kot ga ima v zvezi **naši fanje so se na tekmovanju dobro odrezali**. Med njimi so pogoste ljudske izposojenke, npr. **cvirn** »sukanec«. Zelo bogata je frazeologija, npr. **dali so ga v časopis**, kar pomeni »pisali so o njem v časopisu«. V pogovorni zvrsti so zlasti pogostne take besede, ki so krajše kot nevtralno poimenovanje, npr. **belo** ali **črno** namesto **belo oz. črno vino** (vsi primeri so iz SSKJ I).

Pogovorne besede so pogosto rabljene v knjižnem in neknjižnem pogovornem

jeziku. Močno se uporabljajo tudi v narečju in žargonih. Razen v pogovorni se izjemoma uporabljajo tudi v drugih zvrsteh knjižnega jezika, zlasti v takih besedilih, ki nastajajo med govorjenjem, na primer v poslovnih in publicističnih. Vse take primere lahko razumemo kot vpliv pogovorne zvrsti. Zapisane so v besedilih, ki prinašajo v knjigo pogovore med ljudmi. Na prvem mestu je leposlovje, zlasti drama in proza.

Drugo stilno skupino sestavljajo neknjižne pogovorne besede. Po številu jih je veliko manj kot prejšnjih. V knjižni jezik prihajajo zlasti z uporabo v leposlovnih delih. Navadno nastopajo kot citatne prvine v sicer knjižnem besedilu. Zato imajo poknjženo obliko. Te besede, zlasti najtipičnejše, se uporabljajo tudi v neleposlovnih opisih okolja, v katerem se uporablja pogovorni jezik. Ni nujno, da bi bile razširjene po vsej Sloveniji, nujno pa je, da so prerasle narečje. Primeri: **britof** za **pokopališče**, **flika** za **krpo**, **zaplato**; **gvant** za **obleko** (vse po SSKJ I.). Po splošnem mnenju so dokaj zapostavljene, zato niso prodrle v pogovorno zvrst knjižnega jezika.

Tretjo skupino sestavljajo narečni izrazi. Srečujemo jih pogosto v starejši pa tudi v novejši prozi, ki opisuje kmečko okolje. V starejših besedilih so jih pisatelji sprejemali bodisi zato, ker knjižni jezik takrat še ni poznal nevtralnih izrazov za tiste pojme ali pa za karakteriziranje ljudi. To funkcijo imajo tudi v novejšem slovtvu. Če so pravilno rabljene, zvečujejo umetniški učinek dela. Tipične narečne besede se uporabljajo tudi v neleposlovnih opisih kmečkega okolja. Dokler se je knjižni besedni zaklad bogatil iz narečnih virov bolj kot zdaj, je veliko narečnih besed hitro prešlo v knjižni besedni zaklad (gneča, hrošč). Navadno so znane v delu Slovenije (**badnjak** je npr. belokranjsko za **dan pred božičem**, **dečva** koroško za **dekle**, **čok** primorsko za **štor** — vse iz SSKJ I), kajti besede, ki so znane vsem dialektom, so praviloma

prišle vsaj v pogovorni jezik ali pa v pogovorno zvrst knjižnega jezika. V knjižnem jeziku se uporabljajo razen redkih izjem (prekmursko **gostüvanje**) v poknjženi obliki.

Četrto stilno skupino sestavljajo žargonske besede. To so nekakšne pogovorne besede, ki so značilne za vsakdanje pogovore ljudi, ki jih družijo isto delo, dejavnost. Poznamo jih zlasti za pojme, s katerimi se ti ljudje srečujejo vsak dan. Ta skupina ni enotna, ampak se deli po različnih dejavnostih. Pri nas so med najbolj znanimi športne, poslovne, šolarske, rudarske in vojaške žargonske besede. Navedimo samo nekaj primerov: iz šolarskega žargona **cepiniti** »ne izdelati v šoli, pri izpitu«, **bacac** »minomet« iz vojaškega žargona, **drugoligaš** »društvo, klub ali moštvo, ki tekmuje v drugi ligi« iz športnega žargona in **halda** »jalovišče« iz rudarskega žargona (vse po SSKJ). V knjižnem jeziku se uporabljajo zlasti v leposlovju in reportajah.

Kot smo že sproti omenjali, se neknjižne pogovorne, narečne in žargonske besede v besedilih knjižnega jezika uporabljajo skoraj redno kot sredstvo za karakteriziranje ljudi, ki uporabljajo te jezikovne plasti v vsakdanjem življenju in pri delu. Če ne gre za izrazito čustveno obarvane ali pa na narečje omejene pojme, imajo izrazi iz vseh štirih stilnih skupin nevtralne ali pa vsaj terminološke soznačnice.

Nekatera besedila, kot so strokovna, besed govornih jezikovnih plasti praviloma ne uporabljajo.

Govorne plasti jezika so pomembne delavnice izrazov in zvez. Hitro reagirajo na vse spremembe v življenju. Iz njih se besede naglo širijo v razne zvrsti knjižnega jezika. Nastajanje novih besed v teh skupinah poteka nekako vzporedno z ustvarjanjem strokovnih izrazov, tako da dobi pojem večkrat približno sočasno dve poimenovanji ali več, eno terminološko, druge pa pogovorne ali žargonske.

»Moja žena se je spremenila...«

Azra Kristančič
dipl. psiholog

»Dolga leta sem v sebi nosil željo, da bi tudi sam poskusil življenje v tujini in da bi na »svoji koži« dokazal sebi in drugim, da zmorem kljubovati težavam in iz nič narediti nekaj. Ko so mi daljni sorodniki iz Francije sporočili, da so možnosti za zaposlitev, je moja odločitev dokončno dozorela.

Po mnogih prečutih nočeh in neskončno dolgih pogovorih sva se s takratnim dekletom domenila, da bo čez čas prišla za menoj, seveda — preden se doma poročiva. Dve leti je trajalo, preden sem se dokončno ustalil in toliko zaslužil, da sem dekletu sporočil, da je napočil čas za snidenje v tujini. Med tem sva se v domovini poročila. Žena je še nekaj časa ostala doma, ker je morala urediti vse potrebno okrog službe. Pogosto mi je pisala, kako ji je hudo, da živiva narazen, kako me pogreša in da komaj čaka dan, ko bova začela živeti skupaj.

Zdaj sva že dve leti tukaj v Franciji. In če je kdo razočaran, potem sem jaz. Prvo leto, ko sva začela, je bila žena vesela in zadovoljna. V službo ji ni treba in edina njena skrb je dom. Zdaj pa se čedalje bolj zapira vase. Imam vtis, da ji misli uhajajo drugam in da duševno ni prisotna, kadar se kaj pogovarjava. Res je, da brez mene nikamor ne gre. Jaz pa, ko pridem utrujen z dela, sem najraje doma in počivam. Vedenje moje žene in njeno nerazpoloženje ali celo žalost mi čedalje bolj potrjuje prepričanje, da me nima rada in da se mogoče niti ni z menoj poročila iz ljubezni. Saj drugega vzroka si ne morem misliti! Imava stanovaje, denarja nama ne primanjkuje. Že nekaj časa hraniva, da bova lahko šla na dopust domov. Menda ji samo takrat, ko omenim počitnice doma, zažarijo oči in to je vse. Ali ji jaz res nič več ne pomenim?«

Kolikokrat pri presojanju drugih in iskanju razlag za njihovo takšno ali drugačno vedenje izhajamo iz povsem napačnih miselnih

izhodišč! Drugo osebo gledamo le v luči osebnih svetlobnih žarkov in tako ne vidimo tistega, kar se resnično dogaja v duševnosti drugega, kakor tudi ne pravih vzrokov zunanjega vedenja druge osebe. Podobno obliko napačne miselne usmerjenosti kaže tudi Rudi Ž. iz Francije, ki si ženino vedenje razlaga le enostransko in povrh vsega še z aspekta osebne ogroženosti ter prikrajšanosti za ljubezen. Na mnoge in različne druge razloge, katerih posledica je nezadovoljstvo in druge oblike depresije pri ženi, pa moške pogosto pozabijo.

Živeti stalno ali začasno v tujini in biti v delovnem razmerju je povsem drugačno doživetje, kot pa pasivno sedeti doma. Izoliranost od zunanjega življenja, omejeni stiki z drugimi osebami zaradi nepoznavanja jezika in edina možnost žene, da živi le ob možu in za moža, redko katero osebo zadovolji zlasti še, če je že enkrat okusila tako »sladkost kot grenčico« samostojnega dela zunaj doma. Marsikatera žena, ki iz kakršnihkoli razlogov prekine delovno razmerje, lahko doživlja različne psihične težave od rahlih depresij, nezadovoljstva z življenjem do težjih oblik psihičnih motenj. Moškemu, ki na delu prebije več kot pol dneva in ki se domov vrača duševno in telesno utrujen, prisotnost žene iz domačega kraja zadošča, da ublaži naraščajoče domotožje. Že občutek, da doma lahko govori in sliši svojo domačo govorico, lahko moškemu pričara košček domovine. Za vse to pa je prikrajšana žena, ki nenehno sedi doma in je krog njenega gibanja in življenja omejen le na nekaj sto kvadratnih metrov. Utesnjenost in omejenost pa nujno otežkoča prilagajanje novemu življenju in specifičnim zahtevam novega okolja.

Zakonca, ki se odločita za življenje v tujini, ne da bi dovolj premislila o možnostih zaposlitve žene ali o kakršnikoli drugi obliki aktivnosti zunaj doma, se bosta prej ko slej srečala s podobnimi težavami, kot jih opisuje bralec iz Francije. Podobno pa piše tudi bralec iz Nemčije:

»Ne vem več, če je moja žena normalna, saj si drugače ne znam razlagati njenega vedenja. Že pet let sva v tujini. Tukaj sva si lepo uredila življenje in ne trpiva no-

benega pomanjkanja. Ženi ni treba hoditi v službo, ker sam dovolj zaslužim. Imava toliko denarja, da si lahko privoščiva vsako leto obisk naših domačih. Prav zaradi tega tudi pišem. Kadarkoli se z ženo odpravljava v domovino, joka, prav tako pa tudi joka, kadar se vračava v tujino. Razumem, da joka, ko se vračava nazaj, ker se pač poslavljava, ne razumem pa, da joka, ko se odpravljava v domovino. Vprašujem se, ali je z mojo ženo vse v redu?«

Domotožje, ta splet čustvenih stanj, ki tli v človekovi duševnosti in izbruhne ob bližajoči se možnosti obiska domačega kraja ali ob poslavljanju, je nekaj tako naravnega in samo po sebi umevnega, da je vprašanje, ali je to normalno ali ne, povsem nepotrebno. Vsak človek, ki živi v tujini, čuti domotožje, le da so med posamezniki razlike v izražanju in obliki čustvenega doživljanja. Moč čustvenega doživljanja je bolj izražena pri tistem, ki živi le od pričakovanja, da bo videl domači kraj in je to pričakovanje edino, kar izpolnjuje življenje žene-gospodinje.

Delo, kontakti s sodelavci pri delu in zunaj dela, moškemu zadostuje, da mu izpolni čas in življenje v tujini. O podobni aktivnosti žene, ki je doma, pa ne moremo govoriti. Zato so njene reakcije in vedenje mnogo bolj in pogostejše pogojene z omejenimi možnostmi odnosov s širšim krogom drugih oseb. Vse to kaže, da je treba, preden mož je posumijo v ljubezen svojih žena ali v njeno duševno normalnost, upoštevati to specifično obliko življenja žene-gospodinje v tujini.

Dopisujte

v

Rodno Grudo

Nepričakovano srečanje s pesnico Katko

KZ

Veselo sem bila presenečena, ko mi je letošnjo pomlad znani ameriški rojak publicist Vatro Gril ob svojem obisku prinesel z onkraj morja nenavaden pozdrav: risbo deklice s šopkom, delo znane, pred štirimi leti umrle slovenske pesnice in pisateljice v ZDA Katke Zupančičeve. Katka, ki je bila znana tudi kot spretna ilustratorka, je to sliko naredila pred leti k moji pesmi Na trgu, ki je leta 1935 izšla v koledarju Cankarjeve družbe v Ljubljani. Publikacije te napredne delavske založbe so takrat veliko brali tudi naši rojaki v Ameriki. Zdaj, po desetletjih, je njen soprogram Jakob našel med Katkino zapuščino to risbo in mi jo poslal. Iskrena hvala za to lepo pozornost!

S pesnico Katko se nisva nikoli osebno srečali. Poznali sva se le po najini pisani besedi, ki je v letih med obema vojnama izšla v raznih listih in občasnih publikacijah. Po srču in čustvovanju pa sva si bili precej podobni. Bolele so naju socialne krivice, ki jih je bilo takrat veliko. Morda je prav to spleto navidezno vez med nama. Hudi so bili ti isti časi pri nas in drugod. To so bili časi gospodarskih kriz in brezposelnosti. Čas brezpravnih in vsemogočnih. Hudo revnih in zelo bogatih. Takrat in še prej naši ljudje niso hodili v Ameriko in drugam na tuje po avtomobile in nove hiše. Šli so po skorjico vsakdanjega kruha in kje vse in kako so se potili zanjo.

V pesmi Na trgu sem v preproste verze povezala pripoved o otrocih, s katerimi sem se

srečavala dan za dnevom. Majhnih prodajalcev cvetja na ljubljanskem trgu. Večidel so prihajali iz revnih vasi izpod Krima. Ure in ure so peščili do Ljubljane. Cele dopoldneve so na trgu ponujali svoje skromne šopke ljubljanskim gospem, a le redka med njimi je kaj kupila. Ko je po cerkvah zazvonilo poldan in je iz mestnih hiš zadišalo po dobrih jedeh, so se mali prodajalci trudni in lačni vračali po brezkončni cesti v svoje bajte, kjer marsikje niso zmogli niti za sol. Pesem Na trgu in še nekatere, so tudi recitirali na Delavskih večerih, ki so bili ob sredah, kolikor se spominjam (vsako drugo ali tretjo sredo) v Delavski zbornici v Ljubljani. Bila sem na to ponosna, saj so na tem odru recitirali dela od mene starejših in zelo znanih delavskih pesnikov Toneta Seliškarja, Mileta Klopčiča in še nekaterih. Isto pesem in še nekatere so tudi uglasbili mladi napredni skladatelji iz skupine Slavka Osterca. Prav pesem Na trgu in še eno (Delavska mati) je vnesel v svoj program ljubljanski univerzitetni pevski zbor za svoj letni koncert leta 1941. Koncert bi moral biti v maju, a ga je vojna preprečila. Rojak Jakob Zupan, soprogram pokojne pesnice je še sporočil, da se je Katka ob moji pesmi spomnila svojih otroških let, ko je tudi sama na pobočju Dobliske gore nabirala ciklame in drugo cvetje ter jih zatem nesla uro daleč v Črnomelj, a »gospa za vrati, kjer je potrkala, niso imele krajcarjev za trudno deklico«.

Tudi dandanes, zlasti ob začetku spomladi, otroci še prinašajo cvetje na ljubljanski trg. A ti otroci so kaj malo podobni onim izpred vojnih let. V njihovih očeh ni žalosti in gladi in čedno so oblečeni. Pred meseci sem dečka, ki je prinesel na trg prve zvončke, povprašala, od kod je. Povedal je, da je prišel »tam od Iga«.

»Kako pa si prišel v Ljubljano? Z avtobusom, s kolesom, ali morda kar peš?« sem bila radovedna.

Debelo me je pogledal in odkimal.

»O, ne. Mama me je pripeljala z našim avtomobilom. Tudi nazaj se bova peljala. Prej pa greva še na južino v gostilno.«

Da, življenje se je spremenilo iz korenin. Mali prodajalci cvetja so včasih svoj skromni izkupiček dajali staršem, da so pri štacunarju kupili sol in petrolej. Peterček zdaj pa je prodajal na trgu zvončke, ker mu je še »čisto malo manjkalo« za nakup kolesa Pony. Seveda si denarja ni zbral s prodajo cvetja, oče, mama in teta so ga dali, a oče mu je rekel, naj še sam malo prisluži, za spomin na stare čase...

Vrsto spominov je obudilo to nepričakovano srečanje s pesnico Katko. Draga Katka, hvala za vetrič, ki je nepričakovano zavel preko preteklih let. Hvala, rojak Jakob za ta svojstven in ljub pozdrav iz daljne ameriške dežele.

Ina Slokan, urednica

Jutri za kosilo

Zelenjavna juha

Goveja pečenka s paradižnikom

Testenine

Bučke v solati

Sladica z marelicami

Goveja pečenka s paradižnikom

Pol kilograma govedine od križa nasolimo, pretaknemo s 5 dkg na koščke narezane slanine in popoprano. Na žlici maščobe prepražimo srednje veliko sesekljano čebulo, nekaj sesekljane zelene in pet srednje velikih narezanih paradižnikov, vsemu dodamo še lovorjev list. Na to položimo meso in vse zalijemo s četrto litra dobrega belega vina. Kozico zatem pokrijemo in meso dušimo do mehkega. Ko je pečenka gotova, jo razrežemo na kose ter prelijemo s precejeno omako.

Bučke v solati

Kilogram mladih bučk skuhamo v osoljenem kropu. Kuhane ohladimo, ostrgamo kožico ter narežemo na kolobarčke. Narezane bučke dosolimo, popramo, dodamo strok strtega česna, zatem jih pa zabelimo z oljem in kisom. Solato dobro premešamo in postavimo za pol ure v hladilnik.

Sladica z marelicami

Iz pol litra mleka, dveh jajc, 30 dkg moke in ščepa soli vzzvrkljamo gladko testo, ki naj pol ure počiva. Četrto kg marelic operemo, odstranimo peške in razrežemo na manjše kosce. Marelice potresemo s sladkorjem in vmešamo v testo. Iz testa spečemo bolj debele omlete, ki jih serviramo izdatno potresene s sladkorjem.

Leopold Suhadolčan:

Pastirjevo slovo

Primož je v počitnicah pasel pri babici. Kot pravi pastir je korakal za čredo. Urezal si je dolgo šibo, ki pa jo je nosil bolj za pastirsko znamenje, saj z njo ni nikoli udaril krave.

A prišla je spet jesen in z njo šola. Zadnji dan se je zaprl v hlev in se dolgo ni vrnil iz njega. Hodil je od krave do krave, jih prijazno vlekel za uhlje ali božal po glavah in jim šepetal poslovilne besede.

»Čora, boš dobila telička? Res? Potem naj bo rdeč z belo liso na glavi...«

»O, ti, Figa, še veš, ko si mi pojedla kapo? Naj bo, odpustim ti. Nisem vedel, da imaš tako rada kape...«

»Povem ti, Riška, drugo leto mi ne boš več uhajala v deteljo...«

»Riga! Rečem ti, do pomladi se nauči lepše mukati, drugače ne boš šla več z mano na pašo... Na sosednjem pašniku bodo mislili, da smo brez posluha...«

»Srečno, Murka! Na pomlad ti bom prinesel nov zvonec... Velja?« Naskrivoma ji je odprl dlan, z jezikom

mu je odnesla z nje košček kruha. Murka je bila njegova ljubljenska.

Pri vratih se je še enkrat ozrl k jaslim. Krave so ga gledale z velikimi, žalostnimi očmi.

Potem je stekel iz hleva.

Jana Milčinski

Kdo je zbudil Matička?

Matiček je velik zaspane. Zjutraj ga nobeno bujenje ne spravi iz postelje. Najprej ga poskuša vzdramiti sonce. Skozi odprto okno mu posije na obraz in ga s svetlimi žarki poščegeta po licih, pod nosom, po vekah. A Matiček se obrne k steni in spi dalje.

Potem sede na grm pod okno črni kos in zažvižga na ves glas. A Matiček, kot da ničesar ne sliši. Spi in ne trene z očmi ne z ušesi.

Zdaj zadrdr drdrika. Drdra in drdra, da jo je slišati po vsej hiši. Vsi so

že pokonci — babica, mama in oče. Vsi kličejo in budijo Matička, a nihče ga ne prebudi.

Končno se pod oknom ustavi sošolka Maja in zakliče:

»Matiček, si že vstal?«

Zdaj Matiček, kot bi ga ustrelil iz topa, skoči iz postelje, se umije, obleče, popije mleko, ki mu ga je mama postavila na rob kuhalnika, vzame v eno roko torbo, v drugo kos kruha in steče na cesto.

Z Majo odideta v šolo.

Niko Grafenauer:

TRD OREH

Pedenjped ima skrbi,
glava ga od njih boli.
Izpod čela mrko gleda,
ves nemiren se preseda.

Melje z usti, šteje s prsti,
sproženimi v strumni vrsti.
A vse to nič ne pomaga,
trd je oreh, težka zmaga.

Pa si roke v žep potlači,
in po sobi zakorači.
Že tri dneve ga teži,
koliko je tri krat tri.

Matej Bor:

U g a n k a

Čeprav ni vrv, bolj od vrvi te veže,
čeprav poštena, dolg vseeno dela,
daš jo lahko, držiš se je vse teže,
a če se je, časti ne bo ti vzela.

(eɔnʃ|jɔ)

Po Koroškem, po Kranjskem že ajda zori

Tako poje stara slovenska narodna pesem.

Ko se peljemo jeseni proti Gorenjski in opazujemo širna polja, vidimo le sem in tja lepe rožnate pasove ajdovih cvetov. Iz dišečih cvetov čebele nabirajo med. Ajdov med je posebno zdravilen.

Naši kmetje ne sejejo več toliko ajde, kot so jo sejali v preteklih letih njihovi očetje. Oče mi je povedal, da poznamo spomladansko in jesensko ajdo. Spomladansko sejejo junija, jesensko pa avgusta.

Danes stojijo mlini ob potokih stari, osamljeni in zapuščeni. Včasih pa so venomer ropotala težka mlinska kolesa in trla temnorjava stožčasta ajdova zrna v sladko okusno ajdovo moko. Ajdovi žganci s kislim zeljem so bili skoro v vsaki kmečki hiši izdaten vsakodnevni zajtrk. Naša mama včasih skuha žgance za kosilo ali večerjo. Natrese jih v skledo in jih zabeli z ocvirki. Prinese jih na mizo in pravi: »Žgančki, žgančki, dobra jed, boljše nima širni svet!« Žgančki se tresejo. Komaj čakam, da začnemo

jesti. Kmalu je skleda prazna. Če pa kaj ostane, pojedta kužek in mucek. Tudi po naših planinah, kjer so pastirji pasli krave, so bili ajdovi žganci z mlekom najboljša poslastica za vsakogar, ki je prišel občudovat lepoto naših gora.

Ajdovi žganci in ajdov kruh z maslom in medom je tudi danes še vedno izvrstna hrana.

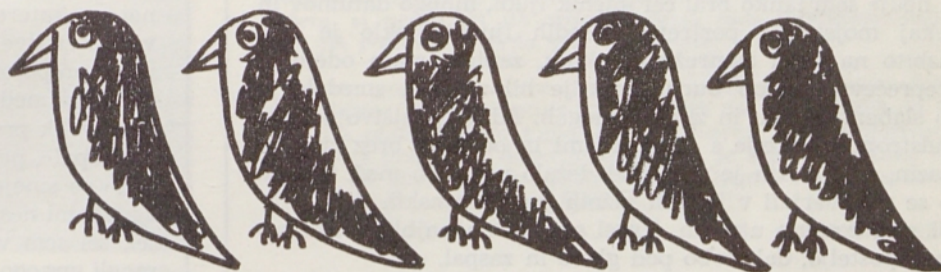
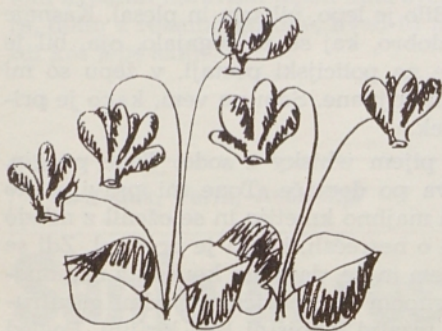
Silva Lužar, učenka 5. razreda osnovne šole, Mengeš

Srečko Kosovel:

CIKLAME

Ciklame
dehtijo
kakor tedaj,
meseca
srebrni sijaj
se razliva
v dolino.
Pod belimi okni
je tiho vse,
po srebrni cesti gre.
mesec

Ciklame
dehtijo
same,
same,
same.

Josip Stritar:

V šoli

»Glej ga, glej, glavica bistra!
Majhen deček, velik mož;
s časom boš še za ministra,
ako vedno priden boš!«

»Ti tam, šesti v drugi klopi,
koliko je šestkrat pet?«
Majhen mož na prste stopi:
»Šestkrat pet je trideset!«

»Vrane družijo se rade,
pet na strehi jih čepi;
puška počí, ena pade,
koliko jih še sedi?«

»Kaj se tebi zdi?« — »Nobena!«
»Kaj?« To v glavo mi ne gre!«
»Ena pade ustreljena,
druge štiri odlete.«

Jaka Čuk, Perth, Avstralija

Sanje in resničnost

Avto se je sunkovito zaustavil pred širokimi vrati stavbe častitljive starosti. Policaj me je zdolgočaseno pogledal in odpeljal v pisarno. »Imaš nož?« me je vprašal. Odkimal sem. Vsebina moje potovalne torbe ga ni posebno zanimala, čeprav ni prezrl niti malih škarij za nohte. Oddal sem vse, kar je izgledalo kot nekak dokument. Isti nož postave me je nato odpeljal skoz labirint hodnikov na visoko obzidano dvorišče, tlakovano s sivim kraškim kamenjem. Tu je bilo več skupin ljudi, večinoma mladi moški, nekaj žensk in otrok, ki so bili slabo oblečeni. Zavila sva v nasprotno stavbo in policaj je sedelo ali ležalo nekoliko mož. Glasno so se pogovarjali v jezikih južnih jugoslovanskih dežel. Bil sem izredno utrujen. Vrgel sem se na najbližjo nezasedeno posteljo, dal torbo pod glavo in zaspal.

Kaj se ti ne zdi, da je nekaj strašnega delati na istem delovnem mestu, spati sam na isti postelji in gledati iste oblike? Nekaj se mora spremeniti in to čimprej. Svet je tako prostran, zanimiv in vabljiv. Mlad sem, zakaj naj bi se pehal z majhno plačo in velikimi željami. Ves svet, dežele in ljudstva, me je izredno zanimal kot malega dečka. Le kdo — za vraga — naj mi prepreči, da sanje ne postanejo resničnost? Države, zakoni in majhni kraji, kjer so se ljudje rodili, živeli in umrli? Vse to mi zame, naj se dolgočasneji ukvarjajo z vsem tem.

»Poslušaj! Čas je, da postaneš pameten in začneš resno razmišljati o tvoji prihodnosti. Imaš dvajset let, svoj poklic, dobro službo, svojo sposobnost in vse možnosti. Si malomaren, ne hodiš v cerkev, preveč piješ in hodiš z tisto starejšo ločeno žensko.« Ja, moj starejši brat je zelo pameten, vedno me je svaril in učil, a brez uspeha.

Nisem rekel: — »Na svidenje.« Čemu vendar, saj se mi je poslavljanje vedno zdelo neka vrsta nepotrebne ceremonije. Nisem vedel in ne vem za mejo med sanjami in resničnostjo. Takrat sem vedel, da je bil kraj dogajanja Trst. Mesto Trst, v katerega neposredni bližini sem odrasel, me je vedno izredno privlačilo. To mesto imam zelo rad, je nekaj posebnega in se zato kliče Trst.

Nisem bil posebno gotov ali je letalo boeing 707 lebdelo nad oblaki kot nekaj mehkega in abstraktnega ali drvelo s strašno hitrostjo prek gorovij, ravnin, rek, mest in dežel, v

posmeh moji stari materi, ki vse življenje ni potovala dalje kot okoli sto kilometrov, ko je šla na božjo pot na Višarje.

Moj široki slamnik, ki izgleda kot sombrero, mi ne pomaga veliko, saj je peklensko vroče. Sonce se zgodaj jutraj povzpne na najvišjo točko neba in tam ostane ves dan. Nikjer nobenega oblaka. Vse, kar lahko vidim, so vinogradi. Dolge vrste trt, prirasle na žico in smešno nizke. Obiram grozdje. Hrbet me boli, klečim na tleh, obiram hitreje, ne zmenim se za krvaveče roke. Sovražim to grozdje, kasneje se bo na vročem soncu spremenilo v rozine. Nekoč sem imel rad potočico z rozinami.

Kraj dogajanja: Avstralija. Neskončno prostrana dežela ravnin, praznine in monotonosti. Ožgana dežela sončnih zahodov veličastne lepote, drevja z belim lubjem in z obalami belega peska.

Sem na železniški postaji. Pričakujem vlak. Rad imam ljudi v moji bližini, z lahkoto jih opredelim v dve skupini: na tiste, ki nameravajo potovati, in na tiste, ki nekoga čakajo ali so predvsem opazovalci. Vsi s strahom ali nestrpnostjo pogledujejo na uro. Napiši vsepovsod, tu res ni prostora za nepismene. Lep, umirjen ženski glas napoveduje po zvočnikih prihode in odhode vlakov na perone.

»Živio Jaka!« Obenem me neka roka krepko udari po ramenu. »Kako se imaš?« Nenadno srečanje z prijateljem Tonetom, katerega sem sicer čakal, mi je vzelo sapo. Nisva se videla že dve leti. Med tem časom sem živel v mestu, Tone pa je prepotoval celo Avstralijo, delal in doživljal vse mogoče stvari, med drugim je tudi iskal opale v središču Avstralije. Nosi velik prstan z velikim črnim opalom. »Prinaša nesrečo, črni opal«, pravi. »Ne verjemi zgodbam starih zarjavelih devic,« se smejem. »Je res«, mi zatrjuje resno in nadaljuje z zgodbami nesreč. »Dva dni po prihodu v Avstralijo sem zbolel, šel sem v bolnico, nisem znal jezika, zdravniki mi niso mogli mnogo pomagati, ni bilo tolmača. Kasneje sem bil operiran na slepem črevesu in za to stvar ostal v bolnici ves mesec. Razbil sem nov avto in seveda tudi sebe. Prepil, sodišče in zapor, vse zaradi tiste, saj veš katere angleške srake, s katero sem dolgo hodil. Edino, kar sem pridobil z njo, je to, da me je dobro naučila angleško. Po čudnem naključju sem se znašel v kehi za šest mesecev. Delal sem v ladjedelnici, tam si lahko vedno srečal mnogo japonskih ali malajskih mornarjev. Ti ljudje so zvitni in podjetni, so odlični trgovci s fotoaparati, tranzistorskimi sprejemniki, filmi in s slikami golih žensk in to kar za hrbiti carinikov in policajev. Kar se tiče zabave, so prav tako iznajdljivi. Sam ne vem, kako sem se znašel na veliki japonski ladji, ki je bila v popravilu. Ladajska jedilnica je bila polna mornarjev, ladjedelniških delavcev in žensk. Ti večinoma mladi ljudje bi lahko predstavljali združene narode. Bilo je lepo, pil sem in plesal. Kasneje se ne spominjam več dobro, kaj se je dogajalo, oja, bil je pretep. Zavedel sem se na policijski postaji, v žepu so mi našli majhen zavojček marijuane. Sam ne vem, kako je prišel v moj žep ta zavojček.«

Sva v nočnem klubu, pijem whisky z sodo, Tone pa gin. Prijetno se pogovarjava po domače. Tone mi pravi, kako rad bi šel domov, kupil majhno kmetijo in se oženil z mlado kmečko bunko. Ne toži o nesrečah, ki jih je preživel. Zdi se mu, da ni trpel po krivem in ve, da mora končati z neumnostmi. Velika mesta s hrupom in množicami ljudmi ga utrujajo. Pripoveduje mi o trgatvi v rojstni Beli krajini. Pogled

Milka Dovgan, Poschiamo, Švica

Moje pesmi

V Rodni grudi preberem vse in nedavno sem zasledila v njej odlomek iz knjige Mimi Malenškove: »Pojoči labodi«, ki opisuje življenje mladega pesnika Dragotina Ketteja. Jaz sem doma iz iste vasi kakor Dragotin Kette in včasih tudi pišem pesmi. Spominjam se, da sem prvo pesmico napisala, ko mi je bilo dvanajst let.

Sem preprosto kmečko dekle. Doma sem bila v otroških letih pastirica. Zelo daleč sem morala gnati krave past in samota mi ni bila nič kaj prijetna. Da bi me ne bilo strah in tudi zato, da bi se krave raje pasle, sem rada prepevala. Besede pesmi pa sem si sproti izmišljala. Vidite, tako sem postala »pesnik«.

Ne morem vam na kratko opisati vseh doživetij s tiste »moje« gmajne. Le to naj povem: kadar pridem domov, obiščem najprej to gmajno, saj sicer bi si mislila, da nisem bila doma. Pojem še vedno rada tudi tukaj. Včasih si mislim, da je dobro, ker me ljudje ne razumejo, saj bi se mi morda smejali? V prostem času, ki ga je tukaj zelo malo, saj delamo od jutra do večera, si pesmi, ki jih pojem, včasih tudi zapisujem. Nekaj vam jih pošiljam. Morda katero objavite.

Hvala za poslano pesmico. Eno, prav malo popravljeno, danes objavljamo. Ob priliki pride pa še katera na vrsto. Iz teh, ki ste nam jih poslali, zveni toplo, iskreno čustvo. Pristno doživetje, izraženo s preprosto, domačo besedo, pa je dostikrat veliko več vredno od kupa lepo zvenečih fraz, pa čeprav so te strokovno bolj »pesniško« izpeljane. Kar nadaljujte!

Uredništvo

Motiv s Premeškega gradu. Z njegovega obzidja je lep razgled na dolino Reke in Snežniško pogorje

mu otožno sega po prostoru, polnem zabave in užitkov lačnih ljudi. Črna pevka kriči v mikrofon, preglasni zvoki kitar in bobnov dušijo vsak glas, ki bi utegnil imeti kak smisel. »Kdaj boš šel domov?« kričim sklonjen prek mize. »Ko najdem tisti veliki črni opal«, mi hripavo odgovori Tone, nagne kozarec gina in se nasmehne.

Veliki svet je lep, zanimiv in privlačen, toda obenem zahrbtn, sovražen in uničljiv. Iščem dobrote, ki sem jih nekoč užival, toda ne cenil: dobroto ljudi, prijaznost in domače vzdušje. Svet, v katerem živim, je v ostrem nasprotju s svetom izrednih naravnih lepot. Mali svet visokih zasneženih gor, dolin z rekami, gozdov, livad in malih vasi. Vse to se mi zdi kot lepe sanje.

Jaka Čuk, Perth, Avstralija

Sanje in resničnost

Najlepši kraj

Kraj najlepši zame, ti si Prem!
Tu minila moja so otroška leta,
tu bilo je srečno mi srce.

Zdaj sem daleč proč, predragi Prem,
a srčno želim nazaj si k tebi!
Morda — če vedno bi bila doma,
ne bi čutila,
kaj s teboj sem izgubila,
ti revna moja rodna vas.

Lep je kraj, kjer živim zdaj,
ljudje so dobri in prijazni;
a ljubezni ni, ki bi kot doma
posegla prav do dna srca...

Zato — še k tebi vrnem se nazaj,
vasica draga moja rodna,
čeprav si revna, čeprav si mala,
zame si in boš najlepši kraj ostala.

Napačna zveza

Ne vem, kaj mi je danes. Mrači se že, jaz pa še zmerom brez dela posedam ob oknu in gledam na cesto. Ljudje hodijo mimo počasi, brez naglice, kot bi bil prazničen dan. Mogoče je tudi njih prevzel topli, po pomladi dišeči zrak, ki ga je nočni veter prinesel z juga. Ne veš, ali je zunaj še zima ali je že pomlad. Tudi ptiči so se oglasili in pod oknom se na grmu forzicije odpirajo bledorumeni cvetovi — prevarala jih je nena- vadna toplota tega dne.

Mimo prideta mati in otrok. Otrok se ustavi ob ograji in noče naprej. Mama ga priganja, potem stopi za vogal in se mu skrije. Otrok se prestraši, ko opazi, da je sam; kliče mamo in zajoka glasno in obupano. Njegov jok odmeva skozi zaprto okno še dolgo potem, ko se je mama vrnila ponj in ga odpeljala.

Moji otroci ne jokajo več za mano. Rabi- jo me le, kadar so lačni ali jim je treba zlikati obleko ali prišiti gumb. Tu- di on, Peter, me rabi le še za take reči. Čisto tuja sva si postala, nič več si ni- mava povedati. Le drobne, vsakdanje stvari. O vremenu, ki da je pasje in o

reumi, ki ga spet muči in mu ponoči ne da spati; in da pride pozno k večerji... Zdaj gresta mimo starejša zakonca. Leta in leta ju že opazujem. Ona majhna in debelušna, dva koraka pred njim in z dežnikom v roki kot kak general. On droban in upognjen; z obraza mu bereš, kako je naveličan njene komande. Nikoli ju še nisem videla spregovoriti med sabo.

A nekoč, ko sta bila mlada, sta si gotovo imela mnogo povedati in sta se imela rada; čemu bi se sicer vzela?

Mladi si imajo zmerom toliko povedati. Kot tadva, ki gresta zdaj mimo. Objema- mata se okrog pasu in neprestano si ne- kaj šepetata, čeprav ni nikjer nikogar, ki bi ju mogel slišati...

Topel zrak, ki diši po pomladi, je kriv, da si tudi jaz zaželim dobre besede, če- prav vem, da si želim zaman...

Tedaj zazvoni telefon. Najbrž je Peter, ki bo povedal, da ga nocoj spet ne bo k večerji.

Dvignem slušalko. »Prosim?«

Pa ni Peter. »Si ti?« vpraša globok, to- pel glas.

»Sem,« pravim. Seveda sem jaz.

»Si sama?«

»Sama,« pravim. Saj sem tolikokrat sama.

»Vesel sem, da sem te dobil.«

»Tudi jaz sem vesela.« Majhna spremem- ba v enoličju tega čudnega dne.

»Si še huda name?« vpraša. »Tako čuden glas imaš.«

»Nisem huda,« odvrnem. »Le žalostna sem in sama. In od tega imam včasih spremenjen glas.«

»Ne smeš biti žalostna,« pravi. »Premiš- ljeval sem o vsem, kar sva sinoči govo- rila. Mislim, da si imela prav. Če si zato, ostanem pri tebi. Nikamor ne pojdem.«

»To je lepo,« pravim. »To je zelo lepo.«

»Si vesela?« vpraša.

»Seveda sem.«

»Tudi jaz sem vesel. Če bi bila še huda, kot si bila sinoči, si ne bi premislil. Kar odšel bi, čeprav bi bilo potem najbrž obema žal. Rad te imam. Zelo te imam rad.«

Čudno, pomislim. Malo prej sem si že- lela slišati prav te besede in zdaj jih slišim. Zasmem se.

»Čemu se smeješ?«

»Kar tako,« pravim. »Vesela sem pač. Lepo je slišati take besede.«

»Pa se ne smeš smejati. Nočem, da se mi smeješ. Še ti povej: me imaš rada?«

»Ne,« pravim, »tega nočem povedati po telefonu.«

Zdaj se zasmee on. »Pa ne,« pravi. »Zve- čer te obiščem, potem se bova o vsem pogovorila. Na Svidenje, draga!«

»Zbogom,« pravim in odložim slušalko. Zbogom in ne na svidenje. Nobenega »na svidenje« ne bo. Nikoli ne bova iz- vedela ne on in ne jaz, s kom sva govo- rila. Bila je le napačna zveza.

Ljubo doma, kdor ga ima

(Humoreska — da ne bo pomote!)

Grem po pločniku, bolščim v izložbe, bol- ščim v ženske, kar ugledam Vilija. Naj- prej se razveselim, že dvignem desnico v pozdrav, pa se premislim. Spet me bo prosil, da mu posodim nekaj tisočakov. Ti umetniki so razvajeni kot otroci, nihče ti ne bo rekel: Ti, posodi mi petsto din, am- pak kar takoj: Imaš deset jurjev, ti jih vrnem čimprej.

Vili pa me je že opazil, počakal, da sem ga došel, in vprašal:

»Kaj se pa tako mračno držiš? So te brcnili na cesto? Ti je ušla Ksantipica,«

»Ne,« rečem, »niso me vrgli na cesto, ampak plača je mizerna, komaj rinem. Petnajstega sem že suh kot... kot...«

»Suh kot moj žep,« reče Vili in se za- smeje.

»Ja,« rečem jaz, »pet let že garam kot kamela, pa si nikakor ne morem postaviti vikenda.«

Vili se zasmee in reče:

»Zakaj je pa ne stisneš v inozemstvo? V Nemčijo? Na Švedsko? Na Švedskem je baje silno zanimivo.«

»Na Švedskem sem že bil, pa sem po- begnil,« rečem.

»Je bilo preveč mraz?«

»Prevroče.«

»Hudiča. Pripoveduj!« Vili odpre usta in čaka.

»Kaj naj pripovedujem, Saj sam veš, ka- ko je tam. Pridem skozi carino, se raz- gledam in jo mahnem malce na sprehod po mestu. Še ne napravim dvesto kora- kov, ko se mi približa zelo zlatolaso de- kle, me prime za komolec in me vleče s seboj. Jaz rečem takoj: Nimam denarja, fröken, jaz prihajam s toplega juga na delo in ne na zabave. Dekle se zasmee, kar zvija se od smeha. Reče mi, da na Švedskem ni deklet za denar, da so vse brezplačne. Potem sem šel z njo. Zvečer sem se poslovil od nje in jo zadovoljno spet mahnil na ogled mesta. Ne napravim niti sto korakov, ko se mi prilepi spet

novo neverjetno lepo dekle in me vleče v teman kot. Kaj sem hotel? Sel sem z njo. Čez nekaj ur sem se poslovlil od nje in jo spet mahnil, bolj počasi, seveda, na razgled mestnih znamenitosti, kar se mi po petdesetih metrih spet približa prezala rdečelaska in me tudi ta vleče s seboj v park in potem na dom. Bilo je že temno, ko me je izpustila in zdaj me znamenit- osti niso več zanimale; šel sem v park, sedel na klopec in zakinkal. Pa me začne nekaj tresti. Ženska. Poskočil sem, jo od- rinil in pobegnil. Tekel sem vse do hotela, brž najel sobo in se zaklenil vanjo. Spal sem slabo. Zjutraj si nisem upal na cesto, še na hodnik ne. Pa sem se le znašel. Obvezal sem si roko, kot da jo imam v mavcu, naučil sem se šepati in se držati grbasto. Potem sem se le okorajžil. Ampak kar zona me je oblivala, ko sem šel mimo kakšne ženske, zlasti če sem opazil v njenih očeh tisti znani lesket. Namesto k delodajalcu, ki me je pričakoval, sem jo odkuril naravnost proti železniški postaji, kupil vozovnico, skočil na vlak in zapustil to strašno deželo, upam da za večno.«

»Ja,« reče Vili zamišljeno, »ljubo doma, kdor ga ima.« Povabil me je na kavo.

**Kasetna
produkcija
RTV
Ljubljana**

KADAR SI ZAŽELITE DÓMA,
ČE BI RADI POSLUŠALI SLOVENSKO PESEM,
SE PO NAŠE ZAVRTELI, DA BO DOBRA VOLJA
V VAŠI DRUŽBI, IZBERITE KASETE RTV LJUBLJANA
KASETE LAHKO NAROČITE PRI SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

Cankarjeva 1/II
61000 Ljubljana
Cena za inozemstvo: 4,20 US \$

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE
KONSTRUKTOR
MARIBOR - SERNČEVA UL. 8 - TELEFON 25-930

IZVAJA:

- DOMA V OKVIRU EKONOMSKIH ENOT: GRADBENA PROIZVODNJA, GRADIVO, GRADBENA OBRT, KOVINAR, MEHANIZACIJA, MIZARSTVO TER PROJEKTIVNO-TEHNOLOŠKEGA BIROJA,
- V TUJINI PO SVOJIH PODJETJIH:
 - V AVSTRIJI RATIONELLBAU GMBH, WIEN,
 - V NEMČIJI KONSTRUKTOR BAU GMBH u. Co. MÜNCHEN,
 - V FRANCIJI SOCIÉTÉ INSULAIRE DE CONSTRUCTION, AACCIO

VSE VRSTE DEL, GRADIMO ZA TRG IN PREVZEMAMO INŽENIRING.

Rojaki, ki potujete v Jugoslavijo in Evropo,
zaupajte se nam!

TRANSTURIST

vam nudi vse vrste turističnih uslug — prevoze in izlete z lastnimi najmodernejšimi avtobusi, hotelske rezervacije v lastnih in tujih hotelih, vse vrste vozovnic, karte za prireditve, lov in ribolov in druge.

CENTRALA: LJUBLJANA, Subičeva ulica 1, telefon 20 136, telex YU ALPEX 34528

POSLOVALNICE: Ljubljana, Bled, Bohinj, Radovljica, Skofja Loka, Domžale, Piran.

Podrobnejše informacije v ZDA pri

KOLLANDER WORLD TRAVEL, INC. 6419 St. Clair Ave.
CLEVELAND, Ohio 44103, USA

Zahtevajte prospekte!

IZBERITE BANKO GORENJSKO KREDITNO BANKO KI JE TUDI VAŠA DOMAČA

V SODELOVANJU Z GORENJSKO KREDITNO BANKO POVEČUJETE MOŽNOSTI, ZATO ODPRITE DEVIZNI RAČUN PRI ENI POSLOVNIH ENOT GORENJSKE KREDITNE BANKE NA BLEDU, JESENICAH, V KRANJU, RADOVLJICI, SKOFJI LOKI IN TRZICU.

DEVIZNI RAČUN PRI GORENJSKI KREDITNI BANKI VAM PRINAŠA KORIST:

— DODATEN DOHODEK — OBRESTI 6 do 8 % na leto, od tega 5,5 do 7,5 % v devizah

— NEZGODNO ZAVAROVANJE

— SODELOVANJE V VELIKIH NAGRADNIH ŽREBANJIH.

ODPIRANJE IN VODENJE DEVIZNIH RAČUNOV JE ENOSTAVNO, SOLIDNO, BREZPLAČNO IN V NAJVEČJI TAJNOSTI.

GORENJSKA KREDITNA BANKA NUDI LASTNIKOM DEVIZNIH SREDSTEV MOŽNOST VARČEVANJA ZA STANOVANJE POD POSEBNIMI POGOJI.

OGLASITE SE V GORENJSKI KREDITNI BANKI, KJER VAM BODO NAŠI STROKOVNI DELAVCI RADI POJASNILI VSE, KAR VAS ZANIMA OKROG DENARNIH ZADEV.

Hotel SLAVIJA Maribor

Priljubljeno domovanje naših rojakov ob obisku domovine, v moderno opremljenem hotelu »SLAVIJA« v Mariboru.

HOTEL SLAVIJA MARIBOR

Vita Kraigherja 3

Telefon 21 197

PROSVETA

Glasilo Slovenske narodne podporne jednote

JE NAJBOLJ RAZŠIRJEN SLOVENSKI ČASOPIS V ZDRUŽENIH DRŽAVAH AMERIKE.

IZHAJA VSAK DAN RAZEN SOBOT, NEDELJ IN PRAZNIKOV.

ROJAKI V AMERIKI, NAROČITE SVOJ DNEVNIK!

2657 — 59 So Lawndale Ave
CHICAGO, Illinois 60632 USA

JUGOBANKA

Če varčujete pri JUGOBANKI, varčujete pri najstarejši specializirani banki, katera ima:

- poslovne zveze s celim svetom: s 1016 bankami v 116 državah
- predstavništva v vseh večjih državah
- 54 poslovnih enot na področju cele Jugoslavije (v kratkem otvoritev še 8 novih poslovnih enot)

katera

- sprejema dinarske in devizne vloge občanov
- vodi žiro in tekoče račune občanov
- odobrava kredite po zelo ugodnih pogojih in
- opravlja vse druge bančne posle.

Jugobanka je z največjimi bankami v SR Nemčiji, Švici in Avstriji sklenila posebne aranžmane pod zelo ugodnimi pogoji za varčevanje jugoslovanskih delavcev v tujini (dvojezične in trojezične hranilne knjižnice itd.).

PREDSTAVNIŠTVA V INOZEMSTVU:

NEW YORK:

Yugoslav Bank for Foreign Trade
Representative office
500 Fifth Avenue, Room No. 2133
NEW YORK, N. Y. 10036
Phone: BRYANT 9-4251-2

PARIS:

Banque Yougoslave pour le Commerce
Exterieur
Bureau de Représentation
40, Rue de Francois Ier
PARIS 8-e
Phone: 225-69-29

LONDON:

Yugoslav Bank for Foreign Trade
Representative office
Winchester House, 77 London Wall
London, E. C. 2
Phone: 01-588-7860

MILANO:

Banca Jugoslava per il Commercio
Estero
Ufficio de Reppresentanza
Via Fatebenefratelli 15/IV
MILANO 20121
Phone: 666-695

FRANKFURT/M:

Jugoslawische Bank für
Aussenhandel
Repräsentanz Frankfurt/M
Goethestraße 2/IV
6 FRANKFURT/M
Phone: 28-59-57

PRAHA:

Zastupitelstvo Jugobanky
Havanska 8/III
PRAHA 7
Phone: 376-618

MOSCOW:

B. Ordinka 72
MOSCOW
Phone: 233-86-67

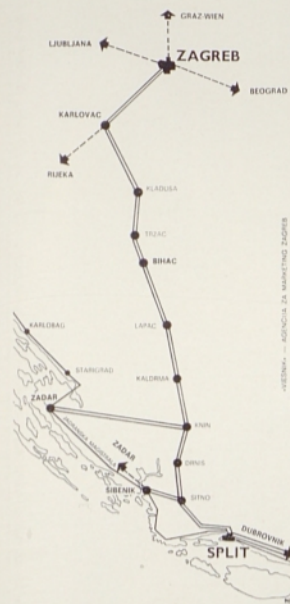
TRIPOLI:

P. O. B. 1087
TRIPOLI (Libya)
Phone: 39-556

Hitreje v lepi Split

V vašem starem kraju bomo začeli graditi moderno avto ceste

ZAGREB – BIHAČ – KNIN – SPLIT

ki bo najhitreje in izredno ugodno povezovala Dalmacijo, Banijo, Kordun, Liko in Bosansko Krajino z Zagrebom in z magistralami Jugoslavije in Evrope.

Od Zagreba do Splita se boste pripeljali v pičlih treh urah. Cesta bo dolga 320 kilometrov, imela bo štiri steze za hitro vožnjo, dve stezi za zaustavljanje, v sredini pa bo zelen pas.

Za izgradnjo te izjemno pomembne avto ceste je razpisano

ljudsko posojilo.

Prvi vpisi obveznic dokazujejo, kako naše ljudstvo edinstveno sodeluje in podpira izgradnjo tega monumentalnega objekta.

Investirajte, vložite tudi Vi svoj denar v izgradnjo ceste Zagreb—Split.

VPIŠITE POSOJILO

Navodila:

VPLAČILO V DEVIZAH, VRAČANJE POSOJILA V DEVIZAH S 7,5 % OBRESTI

— Če imate odprt devizni račun pri INVESTICIJSKI-KOMERCIALNI BANKI SPLIT, izstavite nalog, da določeno vsoto deviz nakazujete za vpis posojila. Po prejemu vašega naloga bo banka izročila znesek, ki ste ga določili za posojilo podjetju »AUTO-PUT ZAGREB—SPLIT« za izgradnjo ceste.

Banka vam bo vrnila posojilo v devizah v petih letih (v petih enakih obrokih). Obroke bo začela banka izplačevati 1. januarja 1975. leta s 7,5 % obresti.

— Če nimate odprtega deviznega računa v INVESTICIJSKI KOMERCIALNI BANKI SPLIT, zahtevajte pismeno od te banke, da vam odpre devizni račun in navedite vaš natančen naslov. Nato ukrenite tako, kot če bi že imeli odprt svoj devizni račun pri INVESTICIJSKI KOMERCIALNI BANKI SPLIT.

VPLAČILO POSOJILA V DINARJIH, VRAČANJE V DINARJIH S 7,5 % OBRESTI.

— Vsoto, ki jo želite vpisati na ime posojila nakažite INVESTICIJSKI KOMERCIALNI BANKI SPLIT, v korist računa 344-620/2-7675 s pripombo »posojilo za izgradnjo avto ceste Zagreb—Split«

Po vplačilu celotnega zneska vpisanega posojila, vam bo INVESTICIJSKA KOMERCIALNA BANKA SPLIT poslala obveznice na vaše ime.

— Posojilo vam bo banka vrnila, če ste ga vplačali v dinarjih, v dinarjih v petih enakih obrokih s 7,5 % obrestmi. Prvi obrok prejmete 1. januarja 1975. leta.

Podrobnejša pojasnila, vam, na željo, pošlje

INVESTICIJSKA KOMERCIALNA BANKA SPLIT

Savezniška obala 4

58001 SPLIT

JUGOSLAVIJA

Ljubitelji slovenske knjige

ZALOŽBA PARTIZANSKA KNJIGA, LJUBLJANA, VODNIKOVA 43 VAM NUDI:

- zbirko knjig Knjižnice NOV in POS, ki bo obsegala blizu 80 knjig. Z njimi boste spoznali objektivno resnico o naši narodnoosvobodilni vojni, ker so pisane po zgodovinskih dokumentih — naših in sovražnih ter po pričevanjih očividcev. Vsaka knjiga opisuje posamezno partizansko edinico. Doslej je izšlo 25 knjig. Poleg partizanskih edinic bo ta zbirka obravnavala tudi posamezne dejavnosti v narodnoosvobodilnem boju (saniteto, zdravstvo, intendanturo, umetnost itd.) in tudi posamezna obdobja ter likovno in glasbeno dejavnost.
- Spomine, v katerih avtorji poljudno opisujejo delo s področja svoje dejavnosti. Med temi priporočamo »Okravljeno rožo«, katere pisec je eden najbolj znanih partizanskih kirurgov. Dalje knjigo »Frankolovski zločin«, ki govori o strahotnem zločinu esesovcev nad slovenskim ljudstvom v Frankolovem pri Celju.
- Ljubiteljem lirike priporočamo zbirko partizanskih pesmi v kateri je šest priznanih partizanskih pesnikov zbralo svoja najboljša dela.
- Nedavno je izšla fotomonografija TITO na 312 straneh z 260 umetniškimi barvnimi reprodukcijami. Knjiga je zaenkrat izšla v slovenščini in hrvaščini, izšla pa bo še v devetih jezikih.

Naši rojaki v tujini nimajo podatkov o slovenski knjigi. Pripravljene smo, da poleg naših knjig preskrbimo vsako knjigo, ki je izšla v Jugoslaviji pri katerikoli založbi. Po želji pošljemo knjige po ugodnih plačilnih pogojih na mesečne obroke, da bo slovenska knjiga dostopna vsakomur. Sporočite svoje želje in poslali vam bomo ponudbo, da se boste lažje odločili.

PARTIZANSKA KNJIGA, Ljubljana, Vodnikova 43

Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana št. 501-620-2-32000-10-3892

Ljubljanska banka

**pravi
naslov
za
denarne
zadeve**